SPECVLVM
PERFECTIONIS

Latinitate donatum
Per

ANTONIVM HEMERTIVM
Ordinis S. Augustini
Canonicum.

E Romana editione impressum.

DVACI.
Apud HENRICVM VSSELINX
Bibliop. Iuratum sub Sole aureo
Anno Domini 1606.

APPROBATIO.

Hic liber cui titulus eſt, Speculum perfectionis, olim Germanica lingua conſcriptus & poſtea latinitate donatus per Antonium Hemertium ordinis S. Auguſtini Canonicum, aliquoties, tum Romæ, tum alibi excuſus, vtiliter denuo recudetur. Actum Duaci, 1606. 13. Martij.

Ita cenſui ego Georgius Goluenerius qui librum totum perlegi.

SPECVLVM PERFECTIONIS.

PROLOGVS.

ANGVSTA illa Euangelicæ perfectionis via, non in sublimibus potissimum consistit artibus, non in phaleratis intricatisque verbis, non in laxa carnis libertate, neque item in externis dumtaxat quantumuis præclaris operibus: atqui in eo præcipue consistit, vt carnem nostram vna cum vitijs, voluptatibus, prauisque concupiscentijs crucifigamus, vt nosipsos sub Deo, prælatis, proximisque nostris humiliemus, nos ip os contemnamus nihili faciamus, voluntati propriæ funditus renunciemus: accipientesque crucem nostram, Christi Domini nostri vi-

tam, passionemque imitemur, vt inimicos nostros recto prosequamur amore, amorem vero inordinatum erga parentes, fratres, sorores, vxores, filios, agros, & erga quamcumque creaturam in nobis mortificemus, quo sic corde mundari, Deum diligere possimus ex tota anima nostra, ex tota mente, ex totis viribus, & proximum tamquam nosipsos. Hæc arcta via (quæ Christo attestante sola ducit ad vitam) hac nostra tempestate adeo prorsus obnubilata est, charitas etiam Dei in hominum precordijs adeo refrixit, vt paucos reperias, qui hanc viam ex animo querant, pauciores qui inueniant, at vero omnium paucissimos, qui ambulent. Quamobrem putas? quia priuato amore, propria voluntate, suique complacentia, ceu funiculo quodam triplici, ita obuinciuntur, vt non possint. Faciliter enim nimium ad temporalia ista, accidentaliaque bona amore mouentur, aut odio, magis quæ sua sunt quærunt, quam quæ Iesu Christi, nullas non omnibus in rebus electiones habent, nimium per sensus exteriores euagantur, statim iudicare volunt quidquid viderint, vel audierint in alijs; ad suos vero defectus dijudicandos, quouis Tiresia sunt cæciores. Quid? quod neque intentionem suam intime discutiant, nec
animo

animo feruenti se ante oculos Diuinæ maiestatis nudos constituant, neque diuinis inspirationibus per sui perfectam abnegationem respondeant. Eapropter multifariam semper distrahuntur, animo fiunt instabiles, & sensibus vagi. Hac de causa in hoc libello, ex sacris potissimum Litteris, Sanctorumque Patrum libris (ceu ex varijs quibusdam hortulis) summa totius rei paucis collecta est, vt sciatur, quo tandem pacto homo Christianus ad veram pacem, ad veram cordis mundiciem, ad reconciliationem, vnionemque cum Deo, in vera charitate (ad quod omnes creati sumus & vocati) facilius peruenire possit. Quod si forte hæc alicui grauiora videbuntur, quam quæ impleri queant, huic primo omnium bona adsit voluntas ea perficiendi: deinde oret Deum vt sibi opituletur, atque ita demum faciat quod in se est, nec protinus desistat, aut animum despondeat, si res pro voto statim non successerit. Procul dubio clementissimus Dominus aderit bonæ voluntati, opem gratiæ suæ abunde ipsi elargiens. Hic vnicus est scopus, ad quem totus noster conatus dirigi debet. Si quis vero hisce nostris non contentus, plura eiusmodi requirat, is legat Dionysium Areopagitam, Augustinum, Bernardum, Bonauenturam, Io. Ruis-

brochium, Io. Taulerum, Henricum Herpium, & alios plerosque eiusdem farinæ auctores, ijs præsertim in libris, quos de hac re elegantissimos reliquerunt.

SPECVLVM PERFECTIONIS.

Exhortatio ad timorem Dei.

CAPVT I.

QVONIAM charitas DEI nouiſſimis iſtis diebus in hominum pręcordijs adeò prorſus refrixit & elanguit, vt maximis diuinæ pietatis beneficijs ne tantillum quidē moueantur ampliùs: idcircò neceſſarium eſt, vt adamantina iſta corda noſtra à pondere peccatorum ſæpius ad Deum conuertamus, inflexibilémque illam diuinę iuſtitię cen-

ſuram, tam priuatim in morte vniuſcuiuſque, quàm generaliter in iudicio extremo in nos exercendam, iugi memoria retineamus. Deinde & iudiciorum Dei inexplicabilem abyſſum, quę cernentibus oculis noſtris, occulto quidem, ſed non iniuſto iudicio proximos noſtros inuoluit, ſemper recogitantes expaueſcamus, ne forte & nos (& quidem fortaſſe aliquanto iuſtius) inuoluat. Siquidem mortalium gēnus, hac præſertim ætate nouiſſima adeò diaboli laqueis irretitum hæret, adeò miſerè peccatorum ſuorum nexibus conſtringitur, vt è mille vix vnus diabolicas technas euadere queat. Id Deus vni amicorum ſuorū fideli reuelauit. Quod

ſi com-

ſi compertum hominibus eſſet, quãtis in malis totus hodie Chriſtianiſmus verſetur, quę, quantaque flagitia cùm priuatim, tum publicè deſignentur quotidie, quantæ item pœnę; & quàm dira tormenta ob hæc flagitia patientur, mirum ni pauore toti exanimentur. Ita quippe ſcelerate hodie viuitur, ſine vllo Dei timore, ſine vllo ordine, ita iam bona hominum pars degenerauit à priſtina illa ſimplicitate, vt miſerabile viſu ſit, & incredibile dictu, quot quotidie luxuriæ ſordibus inquinentur, fornaci inuidię, auaritiæ voragini immergantur, ſuperbiæ præcipitio collidantur. Integras domos, quid dico domos? integras ciuitates hæc ſce-

lerum lerna inuaſit : à minimo vſque ad maximum, à viro vſque ad mulierem, à laico vſque ad clericum, omnes peccatorum iugo colla ſubdiderunt. Quotuſquiſque modo eſt, qui officium ſuum debitè exequatur? qui ita viuit vt debet, vtque primùm ab Eccleſia Catholica eſt inſtitutũ? Quotuſquiſq; Deum diligit præ omnibus, & proximum vt ſeipſum? Omnes ſeipſos, & quæ ſua ſunt quærunt, alios æmulantur, alios opprimunt vbicunque poſſunt. Non eſt cur excuſationum nectamus tendiculas, & in alterum culpam reijciamus. Si vnuſquiſque ſui hortuli curam ſolicitam ageret, tanta inibi extirpanda inueniret, vt nil opus foret per

aliena

aliena prata curioſum diuagari.

Pater ille cæleſtis natura alioqui manſuetiſſimus, inceſſabili hominum nequitia exaſperatus, diuerſis plagis nos vellicat vt reſipiſcamus, aliquando quidem peſte, aliquando annonæ caritate, aliquando verò inſanis bellorum tumultibus, aut alijs quibus nouit modis. Cæterum non ſolùm nihil proficit, quin magis non niſi contemptum lúcrifacit. Verũenimuerò ſi obſtinatè perdurare in malitia voluerimus, nec citò conuerti ad Dominum, tandem etiam & ipſum tædebit contemptus diutini, grandis contumeliæ, & intolerabilis blaſphemiæ nomini ſuo hactenus irrogatę, exuénſque indulgentiſſimum

illum parentem, induet perſonam ſeueriſſimi iudicis, ſinétque iuſtitiam ſuam ſuperexultare miſericordię: quod omen Deus auertat. Nam ſi id eueniret, tum omnes fideles Dei amicos in orationibus ſuis repulſam pati oporteret, & permittere diuinam iuſtitiam (quatenus ſibi viſum fuerit) de flagitioſis hominibus dignam ſumere vltionem, quos hactenus tanta patientia, & manſuetudine fruſtrà tolerauit. Intolerabilis quippe contumacia hominum, & arrogantia omnẽ excedit, & modum, & ordinem.

Eò namque, proh dolor! malitiæ ventum eſt, vt ſcelera amplius ſcelera nõ reputentur: quare fit vt & mors Chriſti paucio-

res

res ſaluet, quàm quiuis hominum arbitretur. Nō ſolùm enim non deſiſtimus, verumetiam magis magíſque vanitatem vanitati, flagitium flagitio accumulamus, nil minùs cogitantes, quàm nos breui morituros, omniaque hic relicturos: donec imminente iam morte diabolus omnes machinas ſuas in noſtrum exitium expendens, tam acutè ob oculos ponat omnem retroactę vitę vanitatem, vt plurimi in ſummam deſperationem collabantur.

Quonam enim pacto fieri poſſit, vt qui ſani valentéſque per totam vitam ſuã nullam Dei mentionem, nullam diuinorum rationem habuerint, ij iam ad Deũ conuertantur, tanta infirmitate

& angustia oppressi, vt prȩter pressuram illam suam incessabili dolore & pectus, & sensus eorum acutissimè perterebrantem, vix aliud quidpiam cogitare sinantur? Ad hæc accedit nonnunquã & temporalium bonorum, & amicorum carnalium molesta occupatio. Obsecro te, quomodo tot rebus circumuallati, purè se ad Deum conuertere possent, quod nunquam anteá prætentarunt? Væ illis, qui in illo temporis articulo primum addiscere cupiunt artem maximè difficilẽ, seipsos Deo reconciliandi & vniendi. Et quamuis pius Dominus, nec tum quidem misericordiæ suæ viscera vlli vnquam petenti denegârit, attamẽ in extre-
mam

mam vitæ horam conuersionem suam velle differre, periculosiúsne, an stultius esse dixerim, nescio. Tales namque plerique moriuntur, quibus Dominus Deus adeò est infensus, vt post mortem suam ad extremum vsque iudicij diem tam horribili pœna sint plectendi, vt pœnarum magnitudo neque ratione intelligi, neque mensura comprehendi, neque vlli alicui tormentorum istorum generi quantumuis exquisito conferri possit.

Hi vt plùrimum sunt peccatores grauissimi, qui conuersionem suam vsque ad extremum differentes, leui quadam attritione, eáque nec pura admodũ, nec certa compuncti, vita defungun-

tur. Hos Deus adeò habet exosos, vt vix ipsorum meminisse velit, aut vllas pro ipsis preces suscipere. Quoniam tamen in omnibus vijs suis, iustus pariter ac misericors est Deus: per misericordiam quidem suam, pœnam illis remittit æternam, ita tamen vt temporaria pœna iustitiæ suę satisfiat.

Cæterùm quoniam tunc seueriùs agetur cum peccatoribus, quàm vulgus hominum fortasse existimet, & diabolus tunc nullum non mouebit lapidem, vt vel in fine vitæ per peccatũ aliquod hominem euertat, suæque seruituti subijciat: ideò consultum foret, vt sponté à peccando desistamus, dum adhuc sani valẽtésque sumus,

ſumus; ac Deum quęramus, dum
inueniri poteſt, & dum tempus
eſt (nam alioqui breui hinc, veli-
mus nolimus, diſcedendum no-
bis eſt) & obuijs vlnis indulgen-
tiſſimus Pater ita ad ſe reuerten-
tes ſuſcipiet, omniáque hoſtium
terriculamenta, in hora mortis
procul à nobis arcebit, ab omni-
bus cùm peccatis, tum peccato-
rum ſupplicijs liberabit, merita-
que vitæ & paſſionis ſuæ impar-
tiet, ijs maximè, qui ad hoc nunc
per gratiam ipſius idoneos, para-
tóſque ſe exhibuerint, quemad-
modũ mox pleniùs edocebitur.

De vera contritione, & pœnitentia.

CAPVT II.

Cùm

CVM igitur quis ad Dominum conuerti voluerit, ante omnia diſtrictam omnium peccatorum ſuorum examinationẽ ineat, oportet: deinde maxima cum indignatione ad ſe conuerſus, ingratitudinis ſuæ magnitudinem, & diuinæ bonitatis inexhauſtam multitudinem inuicem ſibi conferat: mox magna fiducia de miſericordia Dei concepta, ſacerdoti, qui ſupra ſe plenariam à Deo ligandi, ſoluendíque habet poteſtatem, purè confeſſus, ſatisfactionem iniunctam ſuſcipiat. Poſtremò firmiter ſecum decernat, non dico grauibus, ſed ne leuiſſimis quidem peccatis ſcienter, datáque opera Dominum iterato ſe offenſurum. Sic deinceps

ceps irritamenta, occasionésque peccandi deuitet, semper in sancto isto proposito immobilis perseuerans, opémque diuinæ gratiæ sedulo implorans. Verùm id pœnitenti summopere cauendũ, ne propter contumeliam, confusionem, dispendium, quæ sibi peccando lucrifecit, maiori corripiatur mœrore, quàm propter amãtissimum illum Patrem (quãtum in se fuit) contemptu & ignominia affectum, parúmque honeste tractatum. Nam minimum suspirium ità emissum Deo est acceptius, quàm omnis hominum dolor sui dumtaxat compẽdij causa extortus. Illa etenim pœnitentia, quæ ex diuino prouenit amore, spem maiorem pa-

rit homini erga Deum, & in omnibus aduersis sufferendis spirituali lætitia alacriorem facit: hæc verò priuatam potius spectat vtilitatem. Quapropter si omnia peccata tua facilè tibi, citóque desideras condonari, cum intima cordis attentione reuolue summam maiestatem, charitatem, fidelitatémque Dei, immensam quoque passionis, & meritorum Christi thesaurum & gratiã, qui propter te, tuáque delicta abluẽda, tam crudeli se morti obiecit, támque superabundanter pro te satisfecit, cùm tamen minima pretiosi sanguinis eius guttula plus satis sufficiens fuisset, mille populos, aut mundos ab vniuersis flagitijs expiare. E diuerso, vide

vide ingratitudinem tuam maximam, & ſpreta vilitate propriæ ſatisfactionis, valida immutabilíque dilectione, te ad Deũ, tanquam ad fideliſſimum tuum amicum conuerte, qui prorſus neminem ad ſe confugientem, ſibíque fidentem repellit: ac imperfectionem tuæ ſatisfactionis in plenitudinem meritorum Chriſti immerge. Hoc nobiliſſimo theſauro, & pretio ſufficientiſſimo, omnia peccata tua, omnem peccatorum tuorũ pœnam planè redimere potes. Fieri etiam poſſit, vt tanta cõtritione, tanta charitate, támque firmo ampliùs nõ peccandi propoſito ad Deũ conuertaris, vt omnia peccata tua, licèt arena maris numeroſiora, &

omnium

omnium creaturarum peccatis grauiora, in ictu oculi ita perfectè tibi condonentur, ac si nunquam de ijs cogitasses quidem. Non enim recogitat Deus, qualis aliquando fuerit homo, sed qualem inuenit, talem suscipit. Considerans igitur anima Deo deuota, benignam illam indulgẽtissimi Domini sui erga se clementiam, vt non solùm omnes noxas suas gratìs libentérque sibi condonare, verumetiam iam cõsolari, & nouæ gratiæ infusione adiuuare dignetur, tanta interdum cordis contritione, suíque displicentia compungitur, vt nõ solùm Deum pro peccatis suis per eius misericordiam remittendis exoret, verumetiam ad hono-

rem

rem iuſtitiæ diuinæ, vltrò iuſtas eorundem peccatorum optet dare pœnas. Et quanto eam Deus ampliùs conſolatur, tanto peccata ſua magis magíſque ponderat, omni ſe conſolatione indignam, omni verò ſupplicio dignam reputans. Quod ſi eo perfectionis euadere poſſet, vt æquè accepta eſſet ei iuſtitia diuina, atque miſericordia, omnia ipſius delicta in igne charitatis diuinæ citius conſumerentur; quã vnica aquæ guttula in ęſtuantis incẽdii flamma: nam tum ad ipſum perfectæ abnegationis apicem conſcendiſſet.

De varÿs vitæ Christianæ impedimentis.

CAPVT III.

SI quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Matth. 16. Qui Christi esse vult, carnem suam cum vitiis, & concupiscentiis suis crucifigat, oportet. Nec enim alia est via ad vitam æternam, quàm resistere peccatis, deserere, persequi, & funditùs vsque ad viuum ijs emori, atque ita Deo per vinculum charitatis firmiter adhærere. Nam in maleuolam animam non intrabit sapientia Diuina, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Quemadmodum enim lapis suaptè natura deorsum mouetur: ita casta & immaculata anima ab omni affectu peregrino, & vitiorum visco depurata, sursùm in Deo moue-

moueri debet Ipſe enim eſt peculiare animi centrum, ipſe finis propter quem creata eſt.

Sunt autem id genus varia peccata, quæ Dei gratiam à nobis arcent, quædam aperta, quædam verò ſunt operta. Ex his tamen ſequentibus impedimentis, & vitiorum defectuúmque radicibus vt plurimùm exoriri ſolent.

Primum impedimentum, primúſque defectus vitæ ſpiritualis eſt, inordinatus amor, tam ad ſeipſum, quàm ad aliam quamlibet creaturam. Quis eſt autem inordinatus creaturarum amor? Is profectò, qui mentem hominis variis imaginibus inficit, diſtrahit, perturbat, aut deſiderio aliquo hoc illúdue habēdi, hoc, il-

lúdue videndi, audiendi afficit, nisi purè propter Dei honorem.

Inprimis autem cupiditas, seu amor temporalium quarundam rerum, putà pecuniæ, domorum, vestium, ornamentorum, sudariolorum, librorum, supellectilis exquisitæ, & cæterorum quotidiano vsui accommodorum, siue necessaria illa fuerint, siue superflua: in quibus sensuali quadam oblectatione conquiescunt, quibus toti adeò afficiuntur, adeò inhærent plerique, vt si hæc ipsis auferantur, animo parùm æquo sint laturi. Hi coram Deo, proprietatis vitio verè sunt obnoxij: nam Euangelica illa spiritus paupertas in eo potissimum consistit, vt homo transitoria ista ita possideat,

deat, adeóque liber, & feriatus in effectu ſuo inde maneat, ac ſi non poſſideret, ſempérque ad nutum vel Dei, vel ſuperiorum ſuorum paratus ſit ijs renuntiare: quando autem permiſſione diuina hæc illi auferuntur, ratio ſaltem, voluntáſque illius id æqui boníque couſulat: nam licet affectus carnalis obmurmuret, nihil refert.

Secundum impedimentum eſt voluptas nimia, & oblectatio ſenſuum in cibo, potu, cogitationibus, locutionibus, operibus vanis, in familiaritatibus, leuitatibus, iocis fabulis, nouis rumoribus percipiendis, & id genus alijs, ſenſuum euagationibus nõ admodum neceſſarijs, ex amore quo-

quodam ſenſuali, citraque ratio-nabilem aliquã occaſionem. Per iſta enim omnis deuotio (quam vocant) hoc eſt, ſuauis ille guſtus in exercitiis ſpiritualibus ſemel amittitur, animalis enim homo non percipit ea, quæ ſunt ſpiritus Dei: Neque inuenitur in terris ſuauiter viuentium diuina ſapientia. Iſthæc item voluptas, concupiſcẽtia, & oblectatio ſenſuum deorſum trahũt cor à ſummo bono, & in ſenſibilibus iſtis quiſquilijs illud quieſcere faciunt, mentem turbant, Dei charitatem in homine extinguunt. Quamobrem homo pius, omnibus cum diſcretione quadam, pro fragilitatis ſuæ neceſſitate, vti debet: curamque carnis cum deſide-

desideriis non facere, hoc est comedere, bibere, dormire, vigilare, & cætera, quibus commodè neque carere, neque sine voluptate tamen aliqua vti valet: omnia hæc vnà cum actionibus ipsis discedere sinat, animum illis non affigat, neque oblectet, non locum aliquem in corde suo tribuat. Ita Deus moderatam corporis curam ad sustentandum illud in seruitio diuino, haud illibenter ei permittet.

Tertium impedimentum est, sese & quę sua sunt, nimiùm quęrere in omnibus, ex priuato quodam amore, sui dumtaxat compendii gratia, hoc est, ad euitandam confusionem, damnum, vituperium, iacturam rei familia-

ris,

ris, offensam hominũ, remorsum conscientiæ, tormenta inferni, purgatorij, & alia istiusmodi: seu etiam propter pecuniam, amicitiam, fauorem hominum, honorem, auram popularem, vel propter spiritualem aliquam deuotionem, & sensibilem dulcedinem, atque etiam vel ob solum præmium regni cælestis à Deo promerendum. Propter quæ vel fugienda, vel assequenda, homines animales plurima vitant peccata, contemnunt voluptates, præclara pœnitentiæ opera exercent, ieiunia, vigilias, orationes, nõ tam propter Deum, qui summum est bonum, quàm, vt dictum est, sui compendij gratia. Nam si pręscirent se à Deo nullo pręmio

præmio ſiue temporali, ſiue æternali remunerandos, non vſque adeò ad amuſſim eidem obſequerentur. Præterea & opera ſua maximi faciunt, ſibi mirum in modum placent, in ſeſe conquieſcunt, plus gloriantes in meritis ſuis, quàm in libertate filiorum Dei (quos pretioſiſſimo ſanguine ſuo Chriſtus Ieſus ſibi redemit) in qua tamen maximè gloriandũ nobis eſſet. O quàm impura & ſtolida hæc eſt intentio ante oculos Dei! quæ tam ſplendida opera adeo prorſus vitiat & extenuat, vt nullius vel ponderis, vel meriti reputentur. Cur ita cenſes? quoniam ſeipſos magis quærunt, quàm gloriam & beneplacitum Dei, ideò & hic receperunt mer-

cedem ſuam. Verùm quoniam intentio filios Dei ſecernit à filijs perditionis, totius etiam noſtræ ſalutis cardo in caſta & ſincera verſatur intentione (quæ, proh dolor! hodie rara auis eſt in terris, nigróque ſimillima cygno) in primis opus eſt, vt in omnibus tam faciendis, quàm omittendis, tolerandis & appetendis, intentionem, oculóſque mentis ad vnum ſcopum Deum dirigant, aliud in omnibus quærant, opténtque nihil, quàm purè honorem & altiſſimum beneplacitum Dei, vniuerſo commodo ſuo, adeóque ſe ipſis abnegatis, vt quidquid Deo de ipſis placeat, ſiue in hoc ſæculo, ſiue in futuro, id ipſis quoque gratum ſit & acceptum.

ceptum. In aduersis alacres sint, pro Dei honore omnia sufferentes. Hæc certissima sunt argumenta, & quasi Lydius lapis rectæ, sinceræque intentionis.

Quartum est *philautia* sui amor, sui (vt ita dicam) complacentia, & occulta quædam mentis elatio, ex rectè factis & exercitijs spiritualibus potissimũ exorta, ob quæ (si superis placet) plurimum insolescunt homines vanissimi, quæ ad cœlum vsque ferunt, atque ita ex virtutibus suis, vndè alij meliores euadere solent, ipsi fiunt deteriores. Quę simulata iustitia ceu sterquiliniũ quoddam olet ante oculos Dei, atque ad superba Luciferi castra potius, quàm ad humilẽ Christi

ſcholam attinet. Prodit enim ex immortificato elatóque pectore, quod alteri ſe quis comparare, alios præ ſe contemnere, ſe extollere audet, putans ſe aliquid eſſe cum nihil ſit: quare & ad alios dijudicandos, & ad omnia ſemper in peius interpretanda, præceps fertur. Nil æquè pernicioſum, nil æquè Deo eſt exec:abile, atque arrogantia, & vana gloria, propter quæ plurimi à Deo deſeruntur & perduntur, quotquot in humili ſuæ vilitatis cognitione, ſuique contemptu non permanſerint.

Quintum eſt *philodoxia*, qua quidem nimiùm ſemper, ad fauorem hominum inclinati, gratiam, honorem, & amicitiam eorum

eorum aucupantur. Ob quæ vel aſſequenda, vel conſeruanda ſoliciti ſemper æſtuant, faciunt non facienda, omittunt non omittenda, tantum ne irrideantur, contemnantur, odio ab hominibus habeantur: quod non mediocrem adfert ſpirituali profectui iacturam. Nam etſi aliqui fortè inueniantur, qui fauorem & laudem humanam non appetant, attamē quotumquemque inueneris, ita mundanis omnibus affectibus demortuum, vt ex animo cupiat, vel ad minus non exhorreſcat ab hominibus irrideri, contemni, opprimi, reijci, quo huiuſcemodi iniurijs affectus conformis efficiatur capiti ſuo Chriſto?

Sextum eſt propriæ voluntatis, & opinionis pertinacia, cui nimiùm quidam inhærentes, nolunt ſe Deo, & ſuperioribus ſuis ex animo reſignare, in nulla non re delectum plurimum habentes, ídque tandem molientes, vt omnia iuxta ſuam ipſorum ſententiam fiant. Quod maximas ſæpè gignit inter homines turbationes, & ſchiſmata multiplicia.

Ex multis & præclaris dotibus, quibus hominem Deus conueſtiuit, nobiliſſimum eſt, & inſtar vnionis cuiuſdam refulget liberum hominis arbitrium, quo ſui ipſius factus pædagogus, vtcunque ſibi lubitum fuerit, ad malũ fertur, vel ad bonum. Cæterùm hac proprij ſenſus obſtinata voluntate

luntate non eſt præſentius homini venenum. Iſthac perpetuò abuti, non iuxta ſeniorum conſilia, ſed iuxta ſenſualia ſua deſideria, baſis eſt omnium malorũ, vitiorum cunctorum lerna; qua destructa, hoc eſt, voluntate propria abnegata, illico corruunt muri Hierico, vniuerſa ſcilicet, ſcelerum ſtructura: ac ita demùm peruenit homo in viam regiam perducentem ad Deum, quòd ſcilicet ſui compos factus, ſe poſthac rationis habenis inflectat, & dirigat quò lubet.

Septimum eſt negligentia, qua quidam ingenita ſibi vitia, naturaléſque ſuos defectus extirpare negligunt, quare velociter quoque amaritudine & iracundia

concitantur aduersus prælatos, & proximos suos, quoties eorum voluntati morem non gesserint. Alij perpetuum quendam rancorem, & inuidiam gestant in pectore, proximos conturbant, contristant, molestíque sunt & onerosi omnibus secum degentibus. Et quia ipsi infirmi sunt, varijsque flagitijs obsiti, simili scabie & alios respersos existimant: haud secus quàm pestifer quidam basiliscus oculo venenato quo ipse infectus est, inficit & enecat prætereuntes: ita isti sinistro oculo omnia contuentes, singula quæque in peius interpretantur, nulli non detrahunt, nullum non calumniantur. Ob aliorum etiam felicitatem, profe-

ctum, & dona, quæ vel à Deo, vel ab hominibus proximi percipiunt, inuidia ipsi contabescũt, nihil non molientes, vt illa eripiant, impediant, & quantum possunt, pro vitijs traducant. Hi profecto peccãt in Spiritum sanctum. Denique qui prælatis suis amarulenter obganniunt, diabolos veriùs quam homines nuncupaueris. Testatur D. Augustinus, in veteri Testamento nunquam grauiùs offendisse Deum, neq; acrius punitos filios Israel, quàm cùm prælatis suis officio Dei fungentibus impiè obsisterent. De huiuscemodi hominibus nulla spes profectus reliqua est. Isthæc namque inuidia, obmurmuratio, & propriȩ volunta-

tis obſtinata pertinacia, filiæ ſunt diaboli, prænuntiæ damnationis perpetuæ, radices ignis infernalis, quæ omnia rectè facta ſemel deglutiunt, animámque ipſam totam diabolicam faciunt.

Octauum eſt inordinata ſcrupuloſitas, & carnificina quædam conſcientię, nullis confeſſionum iterationibus placabilis. Quæ hinc ferè proficiſcitur, quòd & ſibi ipſis nimiùm innitantur, & Deo ſeſe tutò non credant, nec vitiorum ſuorum fomites accuratè obſeruent, & pro ſua virili motibus corrigendis operam nō impendant. Hinc, inquam, hinc oritur illa mentis inquietudo, non (vt ipſis quidem videtur) ex amore Dei, ſed ex amore ſui, &

conſcientiæ trepidatione. Quoniam autem Deum cumprimis non diligunt, nec tota ei cordis ſedulitate obſequuntur: ideò puſillam etiam ad eum habent fiduciam. Quanto enim ardentior in Deum charitas, tanto & firmior ſpes: quantóque maior gratitudo, & morum emendatio ſtudioſior, tanto plus pacis, & maior cōſcientiæ ſecuritas. Quoniam verò iſti (vt dictum eſt) ſibi quadam ſui complacentia priuatóque amore nimis inhærent, fit vt & pro ſeipſis plus ęquo ſoliciti ſint.

Nonum eſt nimia ſolicitudo, & occupatio rerum externarum, nimiùm citò commoueri, vel amore, vel odio rerum temporalium,

lium, accidentiúmque. Hoc Paulus prohibens, 2. Timo. 2. Nemo, inquit, militans Deo, implicet se negotijs sæcularibus. Et Dominus, Math. 6. præcipit, vt de alijs securi, primùm quæramus regnum Dei, & iustitiam eius, & hęc omnia adijcientur nobis. Cęterùm nunc discurrunt homines, tumultuantur, soliciti sunt, varijs se negotijs implicant, se excarnificant, toti effunduntur ad externa ista negotia, ita vt omnibus conscientię angulis, rerum sæcularium fumo oppletis, ne possint quidem Dei meminisse, sese abnegare, Deo ex animo confidere. Et si fructuosum laborem Scriptura diuina mirificè commendet, solicitudinem tamen,

men, nimiámque cordis effusionem nusquam non detestatur. Nam charitatem Dei prorsus in homine hęc solicitudo extinguit, eúmque infinitis tentationibus & insidijs diaboli obijcit, affectibus sensuum, ac naturæ ipsæ captiuum substernit, vt iam planè ad voluptates, vitia, & vanitates moueatur: intellectum obfuscat, vires animę (quas inferiores appellitant) ad vnitatem, & tranquillitatem mentis redire, vires superiores ab idolis, speciebus, & formis vacuas fieri non sinit. O miserrime omnium, & insidissime peccator! quamobrem clementissimo illi Domino, qui post omnia illa, quibus te affecit, innumera beneficia, ipsam etiam vitam

vitam æternam vltrò tibi offert, non confidis? Qui paratus est præstare æterna, an momentanea ista negabit? Si credis illi cœlestia, terrena ista non credes? Satius profectò esset aliquantisper necessarijs indigere, quàm tot vanis solicitudinibus excruciatum, pariter & cœlestia perdere bona, & ne terrestria quidem posse retinere.

Nunquid igitur, inquis, Deo omnem curam relinquens, ipse in vtramuis aurem otiosus obdormiam? Absit. Hoc quippe esset Deum tentare. Licet tibi quidem pro statu tuo, pro vocatione & obedientia satagere, citra importunas tamen solicitudines, & animi inhæsiones, ne perin-

perindè quaſi Deo è medio ſublato, ipſe tibi tutor ſolus eſſe debeas. Siue, quęſo ô homo, Deum vnà tecnm curare, ac regere, ipſum primò & præ omnibus quærere ſtude, & ex animi ſententia facilè tibi ſuccedent vniuerſa.

Decimum eſt acedia, tepiditas, tædiúmque in ſeruitio & amore diuino, quo fit vt homo cordis ſui cuſtodiẽdi curam nullam habeat, purúmque illud à noxijs vaníſque cogitationibus non ſeruet. Nam imagines, vanáque illa phantaſmata rerum in ſe non malarum, aut etiam inutilium, leuiúmque, non mediocre adferunt impedimentum, & arguunt pectus vanum, nullóque Dei amore conſtabilitum.

Cæte-

Cæterùm noxiæ peruerſæque cogitationes & deſideria peccandi, quæ cum delectatione quadam (tametſi plenus non adſit conſenſus) reuoluuntur in mente, maximum adferunt detrimẽtum, Spiritum Dei ſanctum contriſtant, fugántque. Hi duo defectus ex negligẽtia potiſſimùm & immortificatione originẽ ducunt, quòd nos ipſos ſedulo ad diuina non extimulemus, tempúſque noſtrum in rebus nihili vanè conſumamus.

Vndecimum eſt gula quędam ſpiritualis, qua in Dei donis plerique ſolam voluptatem venantur, nimiúmque in ijs conquieſcunt. Quorum auiditas eo quandoque excreſcit, vt omnibus ſuis

labo-

laboribus, orationibus, exercitijs id vnum ſpectent, vt amoris delitias, ſpiritualémque deuotionis ſentiant dulcedinem, hanc eſſe germanam Dei dilectionem arbitrantes, aut certè hanc ſuis deberi meritis & ſanctitati exiſtimantes.

Alij ex ingenita quadam ſibi affectione, mutationibus quibuſdam externis ad pietatem, charitatémque diuinam (vt ipſis quidem videtur) faciliter commouentur, id ipſum putantes quàm maximè diuinum. Verùm toto (quod aiunt) cœlo aberrant. Naturalis quippe eſt iſte eorum affectus, non diuinns. Itaque in ſpiritualem quandam auaritiã præcipitati, ſemper plures conſolationes,

tiones, visiones, reuelationes appetunt, in quibus tanta cum voluptate, proprietatéque conquiescunt, vt iam propemodum dona Dei potius, quàm ipsum donorum largitorem præ oculis habeant. Quandò verò casu quopiam istis spoliantur, continuò desides, & ad spiritualia quæuis fastidiosi efficiuntur. Vniuersa namque ista dona, tam diuina, quàm naturalia hac potissimum ratione à Deo sunt efflagitanda, ad hoc vtenda, vt ad maiorem in omnibus mortificationem, ad ardentiorem ad Deum conuersionem perueniatur, vtque per ea dona, veluti per semitam, vlteriùs in Deum tendatur, eique pari fidelitate tam in prosperis
quàm

quàm aduersis, siue donet, siue eripiat, plena fide, & nuda essentialíque charitate seruiatur. Ideò enim hæ consolationes incipientibus præcipuè, & à mundi vanitate se ad Deum conuertentibus cōferuntur, vt interim quasi paruuli diuinæ consolationis lactè sustententur, donec adolescant in viros perfectionis Euangelicæ. Quid multis? quęcunque accipere possumus, nisi in sola sui mortificatione, abnegationéque in spiritu & natura, sub altissimo Dei beneplacito constituantur, ac fundentur: nil profectò aliud quàm natura ipsa, propriíque commodi quęsitione infecta esse credenda sunt.

Duodecimum est profunda quæ-

quædam intellectus exercitatio, per altiſſimas tam diuinarũ Scripturarum, quàm aliarum artium ſpeculationes, vbi vis appetitiua cum charitate, velut pediſſe qua cum domina ſua in Deum non tranſit. Qui tales ſunt, non guſtant quàm ſuauis eſt Dominus. Neq; enim ea mente exercent ſe in Scripturis, vt in ſui cognitione proficiant, vt ſe abnegare, aſpernari, & Deo ardentibus deſiderijs vnire diſcant. Ideò vani, inflati ſenſu ſuo, philauti, thraſonici efficiuntur, vires & acumen ingenij in rebus nihili conſumũt idque fruſtra: quòd execrabilis ſit Deo omnis ſuperbia.

De perfecta omnium vitiorum mortificatione.

CAPVT IV.

CAPVT vitæ ſpiritualis eſt, vt affectus omnes animales per plenam omnium creaturarum abnegationem (in quibus aliquo modo conquieſcere ſolent) mortificentur, diuiníſque, & ſpiritualibus rebus firmiter addicantur. Quare huius vitæ tyronem duris perpetuiſque conflictibus contra infeſtas vitiorum ſuorum phalangas cum firmo ſtabilique propoſito dimicare oportet, contra ſuperbiam, inquam, vanam gloriam, auaritiam, luxuriam, inuidiam, iram, propriæ voluntatis pertinaciam, gulam,

verbo-

verborum, operúmque leuitatē, contráque reliquas vitiorum, desideriorúmque carnalium acies. Præterea & contra omnem sensualem creaturarum amorē, contra inordinatā temporalium rerum solicitudinem, contráque omne quod vel Deus non est, vel quo Dei honor purè non spectatur. Præcipuè verò contra sensualem ad selectas quasdam personas affectum. Similitudo enim naturarum res est omnium maximè periculosa.

Proinde die noctéque ab omni peccato ita illibatum se homo custodire debet, vt prudens voléńsque, imminente etiam mortis discrimine, ne leuissimum quidem lapsum admittat, semper in se vi-

ſe vitiorum, radicem exſcindere ſtudeat: quorum non pauci adhuc in cordis penetralibus (quos aratrum exercitiorum ſpiritualiũ nondum attigit) abſconditi latent. Hæ ſunt prauę inclinationes ad ſuperbiam, luxuriam, inuidiam, irã, concupiſcentias ſenſuales, & id genus alia, quæ ſummos alioqui viros etiam in ætate prouectiori (dum hanc radicem extirpare neglexerant) haud ſemel ſupplantârunt. Ad quod autem ſe homo maximè propẽſum ſentit, huic validiori pugna obuiare debet, idque in principijs, quàmprimum intra ſe talium cogitationes affectionéſue pullulare ſentit, cum plena ab ijs ad Deum conuerſione, ne mora & diſſi-

diſſimulatione validiores factæ; (breui etenim maximas impuritatis radices in corde figunt) difficiliùs iam eradicari queãt. Hac ratione quantumuis arduæ tentationes, minimo negotio debellari poſſunt: ſed qui puſilla negligit, pedetentim ad grauiora pertrahetur. Proindè quãto diutius ſic in corde retinentur, tanto profundius ſemper radicantur, & quo longiùs in ijs proceditur, eo & periculum maius, & difficilior inde ad Deum erit regreſſus.

Diabolus etiam indiuiduus noſter comes, quacũque ingenium noſtrum propenſum cernit, hac ſeſe callidus immiſcens iniquitati vires ſubminiſtrat, ac veluti leo ſæuus

ſæuus obambulans, omnem captat occaſionem, nulli parcit vel induſtriæ, vel labori, centenis nos oculis obſeruat, vt vna aliquando hora nos parum attentos, ac aliquam ſenſuum noſtrorum feneſtellam temerè apertã, vlliue cogitationi noxiæ datum locum reperiens, ſtatim clancularius irrepat, nobiſque inter oſcitantes, ac ſecuros oppreſſis, omnem animæ noſtræ ſubſtantiam violentus auferat. Cæterùm quum homo Chriſtianus à diabolo ſe ſuperari ſinit, tantundem eſt, ac ſi armatus miles, vnius muſcæ aculeo ſpontè ſe enecandum obijceret. Quare ſi ita victus ad ignotam illam inferorum regionem deceſſerit, omnibus

cacodæmonibus deridendus, despiciendúsq; propinabitur. Quod ſanè omnibus tormentis ipſi erit moleſtius. Tantùm autem nobis roboris, tantùm auxilij & gratiæ in hoc ſęculo (ſi volumus) à Deo impetrare poſſumus, vt omnibus ſcelerum turmis rebellare, omnes debellare valeamus. Proindè ſi omnes inimicos tuos, vnà (quod aiunt) manu proſternere velis, mundum ipſum, vnà cum omnibus peccatorum irritamentis, quàm longiſſimè fugias, corpus tuum moderatè caſtiges, diabolum feruidis tuis orationibus vras, carnem ſpiritui ſubigas, impietatis cathenam violenter confringas. Impuram aliquam affectionem, vitioſámue inclinationem

nem quamprimum ebullire intra te ſentis, maxima cum diligentia protinus ab ea auertere, atque ad Dominum in omni neceſſitate tua confuge, cúmque ſalutifera quadam tui abiectione, ante pedes miſericordiæ ipſius, ceu pauper quiſpiam, ægérque mendicus & ſeruus malæ frugi proſtratus, ipſi ſceleratam iſtam tuam, & immortificatam conſcientiam, cum humili quodam timore oſtende, in eóque permane, ac Domino firmiter confide. Et ſi confeſtim non exaudiris, ne protinus animo concidas, ſed patienter tolerans, ad externa te ſolatia verbis, aut operibus non effundas, & exauditæ orationis probabile habes ar-

gumentum. Rursus semper tribulationum tuarum molestiam pijs orationibus Domino reuelare, eúmque familiariter alloqui disce, qui solus & pius pater tibi est, & fidus amicus, qui tibi omne bonum elargiri, omne malum depellere potest. In ipso totam fiduciam tuam, totam defensionem, & patrocinium tuum colloca, & facilè tibi succedent vniuersa. Sin verò homini cuipiam mortali, atque adeò vel tibi ipsi fidere malueris, in fine verba tibi data, oleúmque & operam perdita comperies.

Præteritorum peccatorũ imagines, & inclinationes, imagine Domini nostri Iesu Christi quasi clauum clauo pelles. Si Deus tantam

tantam contulit efficaciam herbis, atque lapillis, vt corporis morbos vel mitigare, vel in totum etiam adimere possint, quãtam putas virtutem sanctissimæ suæ contulit passioni ad animarum ægritudines resecandas? isthac passione Domini tui fretus ante pedes Patris tui cœlestis temet prosternens, eundem per singulos amarissimæ passionis suę articulos obsecra, vt tibi succurrat. Ob minimam etenim passionis Christi recordationem, imò vel ob crucifixi Christi imaginem pio quandoque animo inspectam, à munificentissimo Domino singularia tibi retribuentur gratiarum munera.

Imaginem, formámq; Christi

in homine tuo exteriori ſemper circumferes, eandémque tibi ob oculos figes omni tempore, omni loco, in omni opere, in proſperis, in aduerſis, intus & foris. Si manducas, intinge panem tuum in roſeis ipſius vulneribus. Bibis? in mentem tibi veniat fel & acetum à Domino in cruce potatum. Lauas? cogita te pretioſiſſimo Chriſti ſanguine lotũ. Cubitum eundum eſt? recole Christum in duriſsimo crucis ligno recubuiſſe, caput tuum in ſpineæ illius coronæ ceruical reclina.

Rursùs in interiori homine tuo, in corde inquam tuo impreſſam ſemper habebis inexhauſtæ illius imaginem charitatis, quę ipſum ſine vllis noſtris meritis

tanta

tanta pro nobis ſubire & pati coegit. Paupertatis etiam ipſius, humilitatis, manſuetudinis, conſtantiæ, abiectionis, & reliquarum virtutum ipſius catalogus cordi penitus inſcriptus faciet, vt omnes cogitationes, omnia deſideria tua in purum ipſius amorem ſemel transferantur.

Verùm vt gratia Dei in te peculiarem ſibi locum inueniat, teipſum tutè iuueris, & iuuerit te Dominus, occaſiones peccatorum, quæ te maximè illectant, pro tua virili deuita: cogitationes, verba, opera tua vigilanter vbique tam intus quàm foris obſerua, ratione tua ceu fræno cor, aures, oculos, linguam, manus, ne pernicioſa efferantur li-

bertate, inflectè, rationem ipſam, & intellectum tuum, omnia opera tua præcedere ſine. Nam vbi ſenſuum excurſus velocior præcurrit, ibi fons malorum ſcaturit.

Ante omnia verò linguam tuã à fabulis otioſis, quæ neque ad Dei honorem, neque ad animarum ſalutem quicquam conferunt, ſumma diligentia frænare ſtude. De omni quippe verbo otioſo, atteſtante ipſo Domino, reddituri ſumus rationem in iudicio. Bernardus. Multiloquium externum grauiter eſt deteſtandum, at internum cum Deo colloquium longè eſt vtiliſſimum. Proindè quum neceſſario eſt loquendum, fiat id candido prorſus

ſus pectore, verbis gratis, paucis, & humilibus, amputata omni diutius garriendi materia. Nulli vnquam moroſius verbis refrageris. Lubens cede alteri vel totam litem, qui contentioſius digladiari paratus fuerit, vt tibi pax cum Deo inconcuſſa permaneat. Nemini indignationis anſam præbeas: oculorum vagos circumflexus vbicunque fueris, compeſcas. Plurimæ enim perniciosæ impreſſiones, motus, & irrecuperabilia damna ex incauto oculorum aſpectu in animam ſæpiùs inuehuntur.

Valeat mundus totus iſte, nam vana cuncta ſunt in ipſo, excepto Deo ſolo. Maturè Deo famulare, qui te docebit veritatem cla-

rè, vt in fine, ac in ſenio, multò inde fruaris gaudio. Exordium quidem aſperum eſt & horridũ, at vbi aliquantiſper proceſſeris, vſu molleſcit. Charitas enim Dei, & conſuetudo ipſa boni haud exiguam difficultatis partem leuant.

O ſi tantùm quis laboris impendere velit ad Deum, & cœlorum regna aſſequenda, quantùm ſtulti huius mundi admiratores exantlant ad congerendas fluxas diuitias, vanóſque mundi honores, dies ſanè ipſi feſtus dedicaretur, & ingenti Martyrum præmio potiretur. Quamobrem prima cura tibi ſit, vt mentem tuam, quantùm potes, puram, nudam, tranquillam, & imperturba-

turbatam conſerues, ne vlla creatura, vllum vitioſum deſiderium (quod cor tuum aliquo modo diſtrahere, mentémque obfuſcare queat) eidem imprimatur ac inhæreat.

In ſeparatione omnium accidentiũ, in cordis ac mentis quiete permane. Nulli negotio tibi non commiſſo temet ingere, diuagationes noxias fuge. Solitudo, quies recollectio mentis, taciturnitas, & vigilans cordis diuinæque inſpirationis obſeruatio, baſis eſt vitæ ſpiritualis. Poſtremò non infrugiferum fuerit huius militiæ tyroni, virum aliquem Deo charum, in hoc itinere probe exercitatum ſeligere, ad quem omnes animi ſui æſtus referat,

ferat, cui vice Dei obediat, ne videlicet proprio ſenſui inniti videatur, atque à diabolo (qui ſe quandoque in angelũ lucis tranſfigurare ſolet) ſeducatur. Cauendum tamen, ne extra confeſſionem, ineptam aliquam leuitatis conſuetudinem cum eo contrahat, ne hinc ſpirituali illa verecundia ſublata, profectus religioſus impediatur.

De certa vitiorum diſtinctione.
CAPVT V.

QVAMVIS ob naturæ fragilitatem, vniuerſa venialia (quæ vocant) peccata deuitare non poſſumus: deſideria tamen & affectiones peccandi per gratiam Dei in nobis benè mortificare

care valemus. Quòd non tam vtile nobis, quàm neçessarium est, quum id vnum vitæ spiritualis sit initium.

Hic operæpretium est scire, quàm longo inter se distent interuallo accidentia (quę vocant) & stabilia, seu permanentia peccata. Accidentia enim ex naturæ fragilitate plærumque eueniunt. Nam homo secum solus agens, nõ affectat quidquam quod sensus suos præter necessitatem oblectare, aut alioqui ad peccandum illicere posset, qualia sunt vana colloquia, ineptæ societates, fluxi honores, benè pasci, benè vestiri, genio indulgere, &c. paratúsque est ad nutum Dei omnibus renuntiare, quęcunque

diuinis oculis ingrata esse cognouerit. At occasione habita, facilè in ea collabitur, quæ tamen ad mentem rediens, amarè deplorat admissa, ab omnibus Deo displicentibus perfectè se auertens, & nulli stabili vitio diu sciens prudénsque locum in se concedens. Hæc non sunt adeò perniciosa, quoniam accidens solum est vitiosum, proposito & ipso cordis fundo permanente incorrupto, quare & confestim à Deo dimittuntur.

Cæterùm stabilia, seu permanentia peccata longè sunt pestilentiora. Nam his obnoxij, non expectata occasione, vltrò ipsi semet ingerunt & quasi otiosi captant occasiones peccandi, puta,

riden-

ridendi, garriendi, ludendi, genio indulgendi, noua percipiendi, ſemet efferendi, alios deprimendi, contriſtandi: nummos, veſtes, libros, domos, ſuppelle-ctilia, aliáue oblectamenta ſenſuum curioſa acquirendi & poſſidendi, quorum Deus vera non eſt occaſio, quæque ad Deum ſcopum commodè referri nequeunt. His inſtupeſcunt ſtolidi, his oblectantur: quòd aliud nihil eſt, quàm creaturę locum Dei in corde ſuo tribuere. De talibus hominibus nulla ſpes profectus eſſe poteſt, quamdiu venialium iſtorum delictorũ affectibus penitus mortificandis operam dare neglexerint. Neque quidquam eis, aut quam minimum prodeſt

ſæpius

ſæpiùs iterata confeſſio. Nam licet aliquando videantur pœnitere, non tamen ex cordium penetralibus hæc eorum pœnitentia emergit, omniáque eorum benefacta imperfectione quadã ſordidantur. Quibus vitijs, haud ſecus quàm gypſo quodam craſſiſſimo, aut bubula pelle, oculi mentis & intellectus eorum ita obteguntur, & obcæcantur, vt neque ſeipſos agnoſcere, neque diuinam in ſe gratiam recipere poſſint. Hæc etenim pellis internos eorum oculos auréſque ita obuelat, vt cernere nequeant & audire, quid ſit conducibile. Síc-que totos triginta, aut quadraginta annos, ſpecie quadam ſanctitatis expoliti incedunt, vitia
ſua

ſua tanquàm leuia ſint, minimúque ponderanda, miris ſtrophis palliare, & excuſare norunt, rem ſtrenuè geſtam, cœlóque dignam putantes, ſi palam lætalia peccata non admittant. Hac ſtolida confidentia diuinæ gratiæ effectui maxima obſtacula, ceu muros quoſdam vallaque obijciunt, nunquam ſe Deo ex animo reſignare volunt, raro vitam, moréſque corrigunt. Nam quidquid ipſis dicitur, perindè ac ſi ſurdis fabula caneretur, immobiles permanent, opinioni propriæ, quaſi ſerico, filo periculosè nimis inhærent: omnis etiam eorum conuerſatio in letalium peccatorum affectibus, quaſi ſuper os inferni, conſtituta eſt, quibus etiam mortalibus

talibus peccatis adeò ſunt vicini, vt nonnunquam in ea collabantur, priuſquam animaduertant. Horum plurimos (nam de palam ſceleratis iam non loquor) inopinatæ mortis nexibus videmus ſæpiſſime inuolui impræparatos, ac incertos, an ſalutem aliquam à Deo ſint conſecuturi. Et ſicubi ſemel improuiſa mors ipſos peccato mortali obnoxios corripuerit, ibi repente diabolus nullo re. fragante, totos ſecum ad æternum deuehit cruciatum. Hęc vitia, proh dolor! hodie adeò ſunt vulgaria, adeò manifeſta vt nihil ſupra. Vnuſquiſque iam ſuos modos, ſuam conſuetudinem ſectari, ac tueri, ſuum commodum intus canere, ſuum ſolatium quę-

rere conatur ſedulo. Heu quantam erit cernere miſeriam in die extremi iudicij! quando omnium corda aperientur, quando omnia ſingulorum verba, cogitationes, opera in medium protrahentur ac dijudicabuntur, an Dei honorem magis, proximíque ſalutem, quàm ſuum commodum & ſolatium ſpectarint. Mihi crede, ſi compertum talibus eſſet, quàm periculoſum erit eis, quamque horrendum in ipſo mortis ſuæ articulo, in Dei viuentis manus incidere, ſi modo correctioni morum, vitiorúmque mortificationi operam ſedulam non impenderint, præ intolerabili tremore, toti medullitus obrigeſcerent, ac die noctéque perpetuos lacry-

lacrymarum fontes merito extillarent. Nam & ſi fortè per Dei miſericordiam tandem ſunt ſaluandi, plurimos tamen annos in candente illa purgatorij fornace elixi, aſſati, torti adeò horribiles luent pœnas, vt ſi omnia omniũ Martyrum tormenta (Auguſtino teſte) iſtis componas, luſus verius quàm tormenta dicenda putaueris.

Ad hęc ſi perpenderent, quàm copioſo ſe præmio fruſtrentur, ob quodlibet ſolatiolum, ob exiguam voluptatulam, genio ſuo contra Dei beneplacitum conceſſam, ſine legitima etiam ſatisfactione in alteram ſecum vitam delatam: ſi hæc, inquam, perpenderent, quantũuis dira tormenta, atque

atque adeò vel mortem ipſam ſubirent potius, quam vllum minutum delictum in Deum committerent. Quamobrem ſatis demirari nequeo mortales omnes tam pertinacem ſui curam agere, nec naturæ ſuæ vitioſæ renuntiare, quum tamen vera pax cordis, verum gaudium prorsùs nullum ſit, niſi in Deo ſolo. O quàm beata eſt illa anima quę ſibi mori ſtudet, ô quàm nitida, quàm ab omni vitiorum affectuúmque inordinatorum ſpurcitie ſit depurata, quàm tranquilla, quàm immunis à pœnis, quàm aliena eſt ab omni metu, quàm eleuata ſpiritu, quàm vnita Deo, quàm felix in æterna felicitate.

De

De via Virtutum. Et in primo de Humilitate.

CAPVT VI.

REGIA ad Deum via nusquam nisi in vera vitiorum mortificatione, veráque virtutũ exercitatione inuenitur, in qua tamen constanter est permanendum, neque vsquam ex ea vel latum culmum siue ad dexteram, siue ad sinistram declinandum: alias certè deuiabit, etiamsi quis inter astra cœli per altissimas suas speculationes nidum posuisset sibi. Iam verò qui vnquam proficere desiderat, nobilissimam virtutem humilitatem, fundamentum in corde suo iaciat; eámque ad mortem vsque mordicus teneat

neat oportet, alioqui nulla ſpiritualis ædificij ſtructura perſiſtere poterit. Hanc eximiam virtutem Dominus noſter Ieſus Chriſtus ſibi peculiariter elegit, nobíſque verbo & exemplo demonſtrauit. Math. 10. dicens : *Diſcite à me quia mitis ſum, & humilis corde.* Hinc & Diuus Paulus eandem Chriſti virtutem appellat. 2. ad Corinth. 12. *Libenter*, inquiens, *gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Chriſti.*

Eſt autem humilitas, demiſſio quædam, hoc eſt, profunda quædam. animi depreſſio ante ſummam maieſtatem Dei. Ad hanc virtutem conſequendam opus eſt, vt ipſemet eam à Deo (à quo omne bonum dimanat) ferventi-

uentibus aſſiduè precibus efflagites. Deinde vt omnibus animi viribus collectis, ſtudiosè piéque inſpicias, quidnam ipſe ſit Deus, quodque adeò incomprehenſe magnus, nobilis, & potens ſit Deus, vt quidquid voluerit, poſſit, etiam ſi mille adhuc mundi, imò infiniti eſſent creandi, regendi, implendi, conſeruandi, perfectè, & ſine vllo defectu, aut labore, id Deus in ictu oculi, ſola voluntate æquè facile poſſet, atque nos manum vertere. Itidem ſapientia Dei adeò eſt inexhauſta, vt & ſeſe, & omnes pariter creaturas, omnes omnium hominum cogitationes, omnia verba, omnia opera, omnes ſtellas cœli, omnes oceani guttas, omnia ter-

rę gra-

ræ grana, & (vt verbo dicam) omnia & ſingula penitiſſimè calleat, agnoſcat, inſpiciat. Rurſum adeò immenſe bonus eſt, vt perpetua illius fidáque charitas, grataque benignitas, qua omnes creaturas inſpicit, amplectitur, diligit, nulla vnquam ingratitudine, nullis hominum ſceleribus, quæ vnquã vel perpetrata ſunt, vel perpetrari poſſunt, extingui, vel irritari queat.

Præterea vide quàm potens, quàm bonus ſit Deus, vt omnia quæ ſunt, ex nihilo creauerit, nóſque mortales ad tantam gloriam, & nobilitatem elegerit, vt planè addubitem quomodo ad maiorem nos euehere potuiſſet. Ad imaginem quippe & ſimili-

tudinem Dei cōditi ſumus, cùm ipſo futuri per gratiam, quod ipſe eſt per naturam. Et cum propter peccata noſtra perpetuo perijſſemus æterni incendij fomenta futuri, clementiſſimus Dominus noſtri miſertus eſt, ſeipſum profundiſſimè humiliauit vt nos exaltaret, humanam noſtram naturam aſſumpſit, ita præclara facinora in ea geſſit, tanta virtute, tanta charitate in ea effulſit, vt meritò nunquam ea obliuioni tradere, ſed die noctéque (patet enim locupletiſſimus attentè obſeruantibus, & piè contemplantibus recogitandi campus) toti in ijs verſari debeamus. Omnium pauperrimus factus eſt, omnium infimus, contemptiſſimus omnium,

nium, qui vnquam ſub cœlo vel erunt, vel fuerunt. Vitam humilem, placidam, ſanctam, inculpatam prorſus vixit, poſtquàm tamen omnium ignominioſiſſimam, & amariſſimam ſuſtinuit mortem, qualem in cunctis retrò ſæculis nullus vnquam facinoroſus ſuſtinuit, donec venerandum ipſius corpus lacerum, vulneratúmque totum, ſacroſancti ſanguinis vix pauculas quaſdã guttas ſibi retineret. Hæc omnia pro ſceleratis illis peccatoribus (qui ipſum, vtpotè inimici, ſummo odio proſequebantur, quorum aliquot mortis etiam ipſius rei erant) ex tanta, tamque ineffabili ſuſtinuit charitate, vt & hodie (ſi fieri poſſet, & opus foret) pro iis

ipſis, qui ſcelerum ſuorum enormitate, iterato eum crucifigunt, iterato mori paratus ſit. Hæc mirabilia Chriſti opera, mirabilioraque tormenta, mirabiliſſimæ, & immenſæ illi charitati, quæ ipſum ad hoc coegit, quamque adhuc erga nos retinet, ne comparanda quidem ſunt.

Deindè conſidera innumera Dei in te beneficia, & fidelem eius pro te curam, quàm omni momento ab ipſo percipis tantam, vt ne ipſe quidem comprehendere queas. Et quod tam paterne, tamque liberaliter in vniuerſis neceſſitatibus tuis, in corpore, & anima tibi prouideat, quòd à tam diuerſis preſſuris, & anguſtijs animi, in quas ſæpiùs inci-

incideres (vt ſunt varij rerum humanarum caſus) niſi Diuino ipſius præſidio aſſiduè fulcireris, te præſeruet.

Quum ad hunc modum humiliter contemplatus es diuinæ maieſtatis excellentiam, qualis ſcilicet eſt Deus, qualia pro te fecit, quare fecit, quódque ex mera charitate fecit: non ex auiditate gloriæ, quoniam hinc illi nil gloriæ, aut beatitudinis accedit: non ex dominandi libidine, quoniam ipſe noſtrorum non eget. Tum è regione ad temetipſum oculos flectè, & quis ipſe ſis attende, quàm ſcilicet ex tuaptè natura pauper, miſer, & planè nihil ſis, ex quàm vili nihilo prodieris, priùs damnatus quàm na-

tus:quodque aliud nihil ſis quàm fœtidú quoddam dolium, quòd omnia ſibi infuſa corrumpit, cō-ſpurcat, ac in nihilum redigit: quodque ſemper & ad nihılum tendit, & in fætido nihilo terminatur.

Porrò quòd intus tot vitijs ſis adopertus, vt niſi diuina gratia te aſſiduè labaſcentem ſubleuaret, atque etiam præſeruaret, neſcio in qnæ horrenda flagitia prę-ceps rapereris, poſt quæ tandem ad inferos cum omnibus cacodæmonibus æterno concremandus incendio detruderéris.

Poſtremò quod pium illum Dominum infinitis tuis ſceleribus corde, ore, opere perpetratis. ſæpiùs prouocaſti, fideli illi Patri,

& Domino ingratus, & infidelis fuisti, ipsum auersatus es, illius honorem purè in omnibus non spectasti: tempus pretiosissimum, ad vsuram tibi à Domino concessum, parum vtiliter expendisti, tuam & aliorum animas sacrosancto Christi sanguine redemptas, tuis sceleribus violenter ei abstraxisti, diabolíque seruitio mancipasti. Nihilominus tamen tibi pepercit fidelissimus Pater, nec satanæ vllam in te potestatem (quod optimo iure potuisset) concessit, tot annos assiduè delinquentem maxima cum patientia tolerauit: expectans donec resipisceres: ab innumeris grauibúsque peccatis (in quæ fortasse incidisses) te præserua-

uit: blandè leniterque qua si vellicans suis inspirationibus, aut alijs quibus voluit modis, sæpiùs te admonuit, ex scelerata vita ad correctiorem reuocauit, ex inimico amicum te sibi fecit (quod sanè plus habet negotij, quàm ipsam mundi machinam ab integro reformare) te reuertentem obuio sinu excepit, innumera enormiáque peccata tibi adeò plenè ignouit, vt non solum ea tibi non exprobrare, sed ne meminisse quidem eorum velit vnquam. Omnia tibi in melius cō-mutauit, & quæ culpa tua collapsa perditaque fuerant, in integrum restitnit, tot pretiosa tibi munera largitus est, multóque pretiosiora addidisset, ni tua in-

signi

ſigni ingratitudine præpeditus fuiſſet.

Ad hæc perpende, quot hominum millia æterni incendij iã cruciatus ferunt, qui te multò minùs Dominum offenderunt, quibus ſi tantùm lucis, tantùm gratiæ, tantùm beneficiorum, quantùm tibi impenſum fuiſſet à Domino, eo miſeriarum nunquam detruſi fuiſſent, ſed te multis paraſangis, longóque virtutum interuallo pręcurriſſent. Nihilominus tibi adhnc pepercit Deus, illis perpetua, ſed non iniuſta cenſura damnatis. Quibus omnibus, imò & pluribus, quàm vel commemorata ſunt, vel commemorari ab homine poſſunt, ritè penſitatis: tum maxima cum

indignatione contra te conuerſus, præ rei indignitate quo te vertas ignorabis. Indignum te reputabis ſacram ædem ingredi, crucifixíque imaginem vel eminus intueri: dignum vero quem ob ſcelera tua hoc in loco, viuentem videntémque tellus iam deglutiat, indignum quem ſuſtentet, cui alimoniam præbeat. Nullum denique ſtatum adeo pudendum, nullam vilitatem adeo contemptam, aut abominandam poſſe reperiri putabis, quam te non optimo iure (ſi alias rem iuſta lance trutinare velis) millies commeruiſſe iudicabis.

Proinde faſtuoſo iſthoc animo tuo prorſus humi deiecto, ne vnam quidem aquæ guttulam ſume-

ſumere, nec leuiſſimum quoddam verbulum temerè proloqui, niſi cum humili timore, fiduciaque ad Deum, audebis. Quin & mirum tibi videbitur, quod te in hac profunda deiectione, & indignitate perpetuo te non contineas, quod vel exiguam ſuperbiæ cogitatiunculam animum intrare ſinas. Immo ignorabis quodnam pharmacum huic malo imponas aliud, quàm vt fideliſſimo Domino tuo illud reuelans, te & omnia tua illi plenè in manus tradas vt deinceps de te, déque omnibus creaturis ſuis, tam in hoc ſæculo, quàm in futuro faciat, quemadmodum ſibi collubitum fuerit. Quidquid de excellentia, ac fidelitate amoris diuini

diuini intelligere vales, minimum quiddam, immo nihil eſt, ſi ei, quod in ſe reuera eſt Deus, conferatur. Rurſum quidquid de paruitate, vilitate ſceleribúſque tuis imaginari potes, præter id quod reuera ex ſe ſunt, puſillum admodum eſt iudicandum.

Quapropter te quàm profundiſſimè humiliabis, abnegabis, & ſuſtinebis omnia quæcunque tibi ſuperuenire poſſunt mala, cogitans quod ob flagitia tua inferni iam tormentis merito adiudicatus eſſe deberes, reputãs etiam te peſſimum totius mundi peccatorem, atque ab omnibus talis reputari deſiderans, quantum in te eſt, dignum quidem te agnoſcens, quem omnes auerſari, &

affli-

affligere debeant, quēue pro pessimis meritis nunquam satis contemnere queant. Lætaberis etiā, aut saltem non nimium contristaberis, iniuria pressus, contemptúque affectus. Qui verò hæc patienter ferre non valet, is profectò nondum sibi plenè displicet, is nondum perfectè humilis est, immo superbiæ adhuc radicē intra se occultam confouet.

Non solum autem contemni, verumetiam indignus minúsque humilis iudicari desiderabis, patienter hoc accipiens de manu iustitiæ diuinæ, quæ talem contemptum tibi superuenire permittit: déque liberalissimæ eius misericordię manu, quæ omnia in tuum commodū ita disponit.

Hinc

Hinc exorietur in te liber accessus, certáque spes ad Deum, immo ardens quoddam desiderium Dei, semper ac in omnibus ipsum intimè laudandi, ac gratias agendi, & non videbis, quo pacto sat honoris Deo, sat reuerentiæ exhibeas. Nam & si solus quouis momento tantis laudibus, quantis omnes creaturæ pariter, eum posses extollere, minimum tamen quiddam, immo nihil prorsus esset, si maiestati eius, qua verè omni laude dignissimus est, si munificentiæ eius, qua nos totos obstrictos habet, conferatur. Quapropter & te satis deprimere, & Deum satis extollere poteris nunquam. Quidquid autem in te boni est, non tibi,

tibi, ſed Deo acceptum feras oportet: quidquid vero mali, tibi vni imputandum.

Huiuſcemodi excellentiæ, fidelitatíſque diuinæ, ad paruitatem infidelitatémque noſtram contemplatio tantùm in ſe habet gratiarum, & amorum, vt mirum ſit nos præ amoris magnitudine totos non liquefieri, aut alijs de rebus vnquam cogitare, vel verba facere poſſe. Nam hæc exercitatio vtiliſſima eſt, & veluti introductoria ad omnium virtutum, perfectiouum, cordíſque tranquillitatem conſequendam, quam nulla valet creatura diſturbare, quoniam ita profundè ſe depreſſit, vt à nulla queat creatura reperiri.

Incredibile dictu quam horrendis tentationibus & vitijs diuexetur, interdum & concutiatur homo Christianus, quibus tamen credere non debet, quin potius in ipſum pectoris ſui fundum, in virtutum, inquam, ſuarum (ſi ita loqui liceat) nihilitatem profundiſſimè demerſus, vniuerſam hanc turbidam tempeſtatem ſupra ſe tranſire permittat, vniuerſas dæmonum acies, cœlum, terram, & quidquid in eis eſt, acriter ipſum oppugnare ſinat. Omnia iſta adeo illi non oberunt, vt mirificè conduxerint etiam, ſi in propriæ vilitatis contemplatione, inque virtutũ ſuarum nihilo, cum humili quadam ſubiectione ſub Deo, ſubque omni-

omnibus creaturis,per veram abnegationem , contemptúmque ſuiipſius, ſe continere ac ſepelire valuerit. Nam tum Deus pro ipſo decertabit, ſublimitate ſua ad iſtius humilitatem demiſſa.

Ecquid multis miſer diſtraheris? Iſtud vnum tibi eſt neceſſarium (quod & è 'cœlo lapſum credidit antiquitas) Noſſe teipſum quinam ſis. Valeant omnes artes , diſcedant curæ multiplices. Id vnũ diſce ſolum, & totius eruditionis arcem occupaſti.

Hæc etenim humilitas virtus eſt adeo excellens, adeo præclara, vt verbis conſequi nequeas, quæ & quanta homo vere humilis, à Deo impetrare poſſit. In tali namque homine dona operatio-

rationésque Dei, nullo vnquam obstaculo aut impediuntur, aut repelluntur, atque ideo ad culmen perfectionis à Domino deducitur. Porro quęcunque Dominus de ipso facere voluerit, quidquid ei superuenire permittit, id totum perinde, ac viuidum quoddam instrumentum Dei, tranquillus ipse patitur, non agit. Nam & omnia cum gratiarum actione nudè accipit de manu Domini, & omnibus tamen existimat se indignum. Infirmitate premitur, suscipit de manu Domini ad vtilitatem suam, gratias agens. Incolumitate lætatur, itidem Deo gratias agens ad diuina obsequia haud segnior accurrit. Contemnitur, maiori se contemptu

ptu dignum ducit. Honoratur, haud se tali dignatur honore, sed tanto se magis deprimit, conscius propriæ infirmitatis: omnibus diuinæ pietatis beneficijs peccando seipsum planè indignum reddidisse, ingenuè confitetur. Donis Dei non solum non extollitur, verumetiam satis demirari nequit insignem diuinæ bonitatis erga se indignissimum peccatorem munificentiam, ac cum ingenti gratiarum actione ea dona de sola Dei gratuita benignitate suscipit, iuxta quod Deus bonus est, ídque gratis.

Ita tandem principium veritatis est displicentia sui. Sui autem displicentia emendationem semper præcedere debet. Nam

quo pacto emendabo, quod antea non displicuit? In omni tribulatione efficacius pharmacum nullum est, quàm abnegare, abrenuntiare, auersari se ipsum. Quum igitur alter te contemnens, id facit, quod tutè tibi ipsi merito facere deberes, is adeò non officit, vt adiumento etiam tibi sit, viámque sternat ad consequendam salutem. Mihi crede, non tibi meliùs aliquid fieri potest, quàm corripi, contemni, contumelia affici, modo eo rectè quemadmodum par est, vtaris.

Quoties quis corde agnoscit, & ore confitetur se vilissimum peccatorem, reum damnationis perpetuæ, tunc præcipuè veræ iustitiæ verissimum iecit fundamen-

mentum, Deóque concordat, mox liberandus per eum. At verò quoties se iustum, aut alioqui aliquid esse autumat, mendax est, & ab æquissimo iustitiæ vindice condemnabitur. Nam quod tam præclara Dei dona nullum in nobis locum inueniunt, arrogantiæ nostræ vitio fit, non solùm in spiritu, verumetiam in natura. Quantò profundiùs nos ipsos humiliamus, tãto nos Deus magis exaltat: contrà quanto nos ipsos magis erigimus, & amamus, tantò nobis Deus magis elongatur, secundum gratiam, inquam munificentiámque suam. In, multis sanè mortificari debet natura, priusquam talem quis essentialis humilitatis habitum in cor-

in corde ſuo acquirat: vt ſine labore ad vilia, & contempta ſuaptè ſponte feratur, vtque honor ei, dolor, & confuſio conſolatio videatur. Vnus tamen naturaliter altero propenſior eſt ad humilitatem, caſtimoniam, cæteráſque virtutes, atqui ob id ſanctior eſt nihil. Sed qui abundantiori ad Deum fuerit charitate, quíque accuratiùs & diuinam obſeruat voluntatem, & obſeruando rebus ipſis pro ſua virili, per veram ſui abnegationem ſatisfacit; is demum verè religioſus verè Deo charus omnium calculis iudicandus eſt.

Haud curat Deus, quis qualíſue aliquando fuerit homo, aut ad quæ natura propenſior, quãue

prçclara exerceat facinora, quantum cxantlet laborem: ſed quanta polleat charitate, quàm rectã ad Deum habeat intentionem, & quomodo ex illis operetur. Charitas Dei nunquam eſt otióſa, operatur magna vbi eſt, ſi verò operari renuit, charitas non eſt. Aliqui etiam ingenitum ſibi habent dulcem quendam affectum ad ſummum bonum: ſed quantũ ſeipſos abnegant, & pro viribus ſecundum hoc operantur, tantundem etiã habent diuinę charitatis, & nihil amplius.

De relictione (quam vocant) & abnegatione propriæ voluntatis.

CAPVT VII.

EX virtute humilitatis pullulat virtus obedientiæ, ac ſubmiſsio-

miſsionis propriæ voluntatis ſub Deo, ſubque omnibus hominibus propter Deum. Per haſce ſiquidem virtutes homo ſe funditus diſcet abnegare, auerſari, liberúmque ſuum arbitriũ à Deo ſibi donatum, imò verò & ſeipſum, hoc eſt, quidquid ipſius eſt, quicquid ſuum eſt, quidquid ei accidere, quicquid ſuperuenire poteſt, in tempore & æternitate totum id diſcet relinquere, reſignare, offerre altiſsimo beneplacito Dei, ipſúmque Dei beneplacitum in faciẽdis & omittendis, in patiendis, & fugiendis & omnibus in rebus intus ſtrenuè obſeruare ſtudeat, vt quidquid à Deo præceptum, quidquid ei placitum fuerit, ritè peragat:

contrà, quidquid ab eo prohibitum, quidquid ei minus gratum eſſe nouerit, omittat. Porrò ad quæ frequentius à Deo ſe inuitari ſentit, ea ſola ſequatur, propriámque voluntatem, animíque propenſionem pro viribus atque ingenio compeſcat, ac propter Deum derelinquat.

Ad hæc ſpontè ſe ſubijciat atque obediat, non ſolum ſuperioribus ſuis, verumetiam omnibus quibuſcum agit & conuerſatur, demiſſo quodam obedientíque animo, voluntariáque promptitudine, ad quæuis honeſta, & licita perficienda, cum violenta abnegatione, & mortificatione inordinati amoris ſui, propriæque voluntatis, ſemper dicens

cum Paulo Actor. 9. *Domine quid me iubes facere?* Caueat etiã summopere, ne quidquam ex propria faciat voluntate, sed tota fiducia sua in Christo solo collocata, nulli priuatim, nisi dilectissimo Domino suo placere appetat; ob nullam rem vnquam mœrore afficiatur, nisi quæ Domino Deo suo displicuerit. Omnia de manu prouidentiæ diuinæ, sine medio aliquo, nudè puréque accipiat, non à creaturis, quæ non nisi instrumenta sunt Dei. De omnibus etiam accidentibus, siue grata ea sibi fuerint, siue ingrata, Deo gratias agat, qui hæc omnia operatur, & fieri permittit ad commodum ipsius. Quæcunque viderit, vel audierit, quæcunque

cunque reſcierit, quantum poteſt, ad ſummum Dei honorem referre ſtudeat, omnia vndecunque ſibi aduenientia accuratè perluſtret, vt optima quæque inde ſibi eliciat.

Hic iam ſumma vigilantia, ſumma ſui obſeruatione tantis etiam animi, & corporis viribus opus eſt, priuſquam perfectè ſe quis relinquere, ac Dei potiſſimum honorem in omnibus inueſtigare poſſit. Ita demũ Deus in omnibns ſuis creaturis, ſceleratis & iuſtis æqualiter inuenitur qui communis earum omnium eſt conditor, conſeruator, eſſentia. In omnibus quoque relucet eius omnipotentia, ſapientia, miſericordia, iuſtitia &c.

Eſt enim Deus ſupereſſentiale bonum, quod vnicuique creaturæ vicinius ac penitius eſt quàm ipſa ſibi: contra cuius voluntatem vel fieri, vel vno momento ſubſiſtere planè poteſt nihil. Quare illi quam remotiſſimè abſint oportet, qui diuinæ voluntati odioſius ſemper obſtrepunt, & reluctantur, omnia ex ſua ipſorum ſententia fieri volentes, ijs talis pax eſt, qualis in inferno eſſe poteſt, hoc eſt, prorſus nulla, ſed perpetua potiùs anxietas, æterni cruciatus.

Cæterùm homo qui perfectè omnibus renuntiauit, probè reſpondet Deo, ſempérque pacem ſibi habet familiarem, tam in triſtibus, quàm in lætis rerum ſucceſſi-

cessibus. Deus enim ibi planè præsto est, vniuersa hæc faciens, vninersa hæc ipse existens. Quinam igitur inflicta tribulatio intolerabilis vlli videri possit, in qua Deum ipsum conspicit, in qua Deum ipsum inuenit, in qua Dei voluntatem perficit, & propriam voluntatem prorsus non agnoscit? Talis homo in hoc sæculo simul atque in futuro, amœna paradisi voluptate perfruitur, plurimísque occultis consolationibus à Deo reficitur. Quæcunque ei accidunt, quęcunque non accidunt, quidquid Deus per creaturas suas operatur, quidquid non operatur, id totum illi prosperrimè cedit.

Ad veram quoque abnegatio-

nem atttinet, vt voluntatem suã quilibet sub Deo, & sub hominibus purè propter Deum, sine mora, sine retractione, hilari corde subdat ac resignet, in omnibus illis quæ diuinis iussis manifestè non repugnant, ídque citra vllum delectum, hoc vel illud, libenter, vel illibenter, faciendi, vel omittendi. Hic namque & natura profundissimè deprimitur, & spiritus sublimissimè exaltatur.

In illo Christi verbo, quo ait: Pater non mea, sed tua voluntas fiat, totius nostræ salutis cardo consistebat.

Præstantissima autem, Deóque gratissima, oratio est ista, dona mihi, quæso Domine, vt altissi-

tiſſimum beneplacitum tuum in omnibus circa me perficiatur.

Hæc precatiuncula (verbis quidem permodica) omnia tranſcendit, adeóque cœlum ipſum penetrat. O quàm iucundum eſt, ſemper ſubiectum eſſe ſummæ voluntati Dei, eamque ante omnia, poſt omnia, & in omnibus amplecti! Quid eſt ergo homo proprię voluntati deditus? niſi qui cum Deo, cúmque pijs omnibus, nullam prorſus communionem habet, ſed alienus eſt totus. Quæcunque ſibi ſemel perſuaſit, ijs adeò inſtupeſcit, vt inde auelli penitus non poſsit. Quod profectò non aliundè quã ex ſuperbiæ radice originem ducit. Hinc fit, vt & plurimos ſem-

per habeat delectus, pacem nullam, gratię item diuinæ capax non ſit.

Ex propria namque voluntate (ſicut ex matre filia) inquietudo diſcordia que omnis naſci ſolent, ſiue id ſciatur, ſiue ignoretur. Quamobrem primò omniũ tibi ipſi bellum inferas, inordinatoque te amore proſequi dimittas, & vniuerſa dimiſiſti. Sic demum ſpecioſa libertate potitus tuijpſius victor efficieris. Quid autem ſpecioſius eſſe poteſt homine ſui victore, ſuique compote? Mundus & cacodęmon hoſtes noſtri perpetui haud nos alijs copijs oppugnant, quàm nobis ipſis. Proinde primo omnium contra teipſum aciem dirige,

rige, & vniuerſos hoſtes tuos debellaſti.

Quum varijs tribulationibus, iniurijs, laboribus opprimimur & diuexamur, non triſtandum nobis, ſed exultandum potius eſt: opprimitur enim & proteritur acerrimus ille hoſtis, proprietas noſtra, ſpoliarique incipimur eo, quod antea priuatim & quaſi peculium poſsidebamus. Quid ero ingratius, quid odioſius eſſe poteſt proprietate illa noſtra, quę vniueiſas calamitates, in caput noſtrum conuehic, quę obſtaculo nobis eſt, ne Deum cum diuitibus donis ſuis ſuſcipere mereamur? Quiſquis per minimam etiam abnegationē voluntati proprię renunciat, is tametſi haud

ita videatur, verisſimè ſua voluntate perfruitur, Deoq; omnium longè ſit gratiſsimus, gratięque ſuſcipiendę maximè idoneus.

Et quemadmodum homo propriæ voluntati addictus, difficulter ſe abnegare valet, (mauult enim vt ſibi potiùs obſecundent alij, quàm vt ipſe alijs obſequatur:) ita è diuerſo homo proprię voluntati demortuus, alijs mauult morem gerere, alios tolerare, alijs obedire, quàm imperare: ſuperbia quippe ambitionis mater in ipſo ſemel extincta eſt. Deus etiam in tali homine pro voto ſuo operans, ad perfectionis culmen eum adducit.

Si regnum quoddam, immò ſi vniuerſum quis mundum relinqueret,

quereret, ac ſeipſum inordinato amore poſſideret, nihil omnino reliquiſſe putandus eſt. Contra qui ſe (vt aiunt) relinquit, huic non opes poſſeſſæ, non honores exhibiti, non amici familiares quidquam obſunt, quoniã mente ijs non inhæret, ac paratus eſt libenter omnibus renuntiare, quoties id honoris diuini popoſcerit ratio.

Diuitiæ, bona valetudo, corporis robur, prudentia, paupertas, ægritudo, tribulatio, hæc omnia dona ſunt altiſſimi Dei, quibus pij quidem hic vtuntur ad honorem Dei, impij abutuntur ad damnationem ſuam perpetuam. Scire deſideras an te verè abnegaſti? Audi ſi ob confuſio-

fuſionem, diſpendium, aut aliud iſtiuſmodi priuatim te attingens, grauiori mœrore corriperis, quã ſi alteri cuilibet accidiſſet: id certiſsimum eſt argumentum, te priuato adhuc amore infectum eſſe, ac nondum perfectè abnegaſſe teipſum. Nam qui vmbraticas iſtas opes nimio mœrore deplorat amiſſas, hoc ipſo teſtatur ſe indignum earum fuiſſe poſſeſſorem, dum quod ſolius erat Dei, id ſibi peculiariter vſurpare voluit. Qui verò propter confuſionem, vel contemptum plus æquo excandeſcit, hoc argumento ſe reuera omni confuſione declarat digniſſimum, dum honorem ſoli Deo debitum, ſibi adſcribere conatur: amor etiam crea-

creaturarum nondum in eo perfectè extinctus est.

Christus Math. 16. *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum* (hoc est, voluntatem suam) *& tollat crucem suam quotidie, & sequatur me*. Hæc est via regia ad æternam felicitatem.

Quamobrem vigilanter attende tibi ipsi, & vbicunque te, & quæ tua sunt nimium quæris, aut inuenis, ibi ocyus fac abneges, siue relinquas teipsum. Nam quantò celerius te abnegaueris, tantò poteris faciliùs, & quantò frequentiùs, tanto exercitatius. Quocunque enim modo egeris, siue distuleris rem, siue maturaueris, nisi à tui abnegatione, vitiorúmque mortificatione adorsus

ſus fueris, ad nullam bonam frugem vnquam peruenire poteris. Quantùm te & creaturas vniuerſas abnegas, ſiue exis, tantùm Deus cum omnibus donis ſuis ſe tibi inſinuat, ſiue intrat. Contrà, quantò creaturarum amor te magis opplet, & poſſidet, tanto Deus remotius excluditur. Rurſus quanto tibi & vitiis tuis perfectiùs mori ſtudes, tanto Deus in te magis viuet, tantóque ei ſimilior efficieris. Itaque quo plus eſt mortificationis, eo plus eſt in homine diuini ſaporis. Et qui vitiorum ſuorum faſciculos deprimentes promptius abiecerit, is ſublimius exaltabitur, Deóque familiarius per charitatis vinculum coniungetur, omnium

calcu-

calculis iudicatus sanctissimus.

Quare nullis parcas impensis, nullis laboribus, relinque omnia propter omnia, & inuenies omnia in omnibus: inuenies veram cordis tranquillitatem, nullo facilè perturbandam, quoniam in Deo fundata est. Nam quidquid priuatam spectantes vtilitatem, immenso dolore & labore inuestigamus, id nosipsos abnegantibus, Deóque adhærentibus abundè suppeditatur.

Non tam attendere homines deberent qualia operãtur, quàm quales ipsi sint. Si ipsi intus sinceri sunt, itidem & opera eorum sincera erunt. Animus enim religiosis recta intentione ad honorem Dei suspensus, vniuersa opera san-

ra ſanctificat.

Si nos totos Deo reſignaremus, ipſoque freti, omnia tam intus, quàm foris nobis aduenientia, intrepidi expectaremus: omnia nobis tam eſſent certa, quàm ſunt ipſi Deo, & tum demum guſtaremus, quàm ſuauis eſt Dominus, verùm rariſſimi (proh dolor!) ſunt hodie, qui ſe voluntati diuinæ penitùs reſignant atque ſubmittunt, ſiue hoc attendant ipſi, ſiue ignorent. Siquidem vehemens ille impetus feruor, & deſiderium Dei iam planè in nobis refrixit, nec aliquis eſt, qui Dei cauſa quidquã moleſtiæ perpeti velit amplius. Nemo eſt qui adeò ſe totum abnegare, aut relinquere poſſit, vt

non

non adhuc abundè habeat, quod relinquat.

Vna ſalutatio Angelica, cum plena tui abnegatione ad honorem Dei prolata, Deo eſt acceptior quàm integrum pſalterium cum voluntate propria, tuíque confidentia millies decantatum.

Si poſt perfectam etiam tui abnegationem (vt interdum fieri conſueuit) incauto tibi verbum aliquod aſperum, aut iracundum elabatur, non eſt quòd hinc animum deſpondeas, id Deus tuo commodo fieri permittit, quo tuam ſic imbecillitatem clariùs tibi ob oculos ponat.

Ad mentis elationem te incitante diabolo, quàm profundiſſimè in maximam vilitatem, aut nihili-

nihilitatem meritorum teipſum deijcies, vt ſic ſubſidant tibi arrogantiæ Chriſtæ: ac humilieris tam coram te, quàm coram hæc audientibus. Nam ſi patientiam, ac manſuetudinem tuam foris oſtentaſſes, fortè in mentis elationem ſublatus fuiſſes. Proindè quum vigilare delectat, ſomno quandoque indulgendum erit; quum ieiunare cordi eſt, manducandum, &c. Hæc omnia ad prędictam vilitatis tuę conſiderationem viam tibi ſternent.

Homo verè ſibijpſi abnegatus, qui & ſe, & omnia ſua penitùs reliquit, is adeò firmiter in Deo fundatus eſt, Deoque ipſo adeò circundatus eſt, vt qui attingere ipſum velit, Deum priùs attingat

opor-

oportet. Hunc etiam si quid pati necesse erit, si quid ei accidet vnquam, ab authore Deo, & per Deum priùs ipsi accidere debet, vnde & saporem diuinum longè dulcissimum in Deo conquirit. Nam sicut ad Deum nullum appropinquare malum, ita ab eodem nulla potest dimanare amaritudo.

Quisquis ad istum modum se abnegat, huic nihil prorsus obesse potest, non confusio, non afflictio, non infernus, non diabolus, non quiduis aliud. Quoties autem in similitudinem quandam. Dei transit homo, quòd scilicet ita charus ei fiat Deus, vt se totum quantus est homo abneget, nec aliud quidpiam in

tempore, vel æternitate, quàm ſolum illum Deum ſuum deſiderat; hic plærumque omnium peccatorum ſuorum conſequitur veniam, plenéque ab ijs (etiamſi omnia omnium hominum flagitia ſolus perpetraſſet) liberatur. Omnia namque hominum flagitia ad inexhauſtam Dei miſericordiam ne tanta quidē ſunt, quanta vnica aquæ guttula ad oceani vaſtitatem. Nec ſana paruo conſtat priuſquam ad ſui perfectam quis abnegationem pertingat. Nam natura quæ ſua ſunt ſemper quæritans, non niſi labore improbiſſimo mortificari valet.

Ita tandem abnegatio iſta, & relictio ſui regia eſt ad Deum

via,

via, adque ipſum verticem perfectionis Euangelicæ.

De fraterna charitate.

CAPVT VIII.

QVISQVIS Deo per charitatem coniungi deſiderat, mortales vniuerſali quadam flagrantíque charitate diligat oportet, vt eos ad æternam felicitatem pertrahat. Corde quoque ſit manſueto, clementi, materno, quod compaſſionis affectu facilè moueatur, & omnis paupertatis, miſeriæ, imbecillitatis omnium hominum particeps ſit. Se quoque totum aliorum neceſſitatibus ſubueniendis, citra vllam perſonarum exceptionē effundat. Aliorum proſperitatibus con-

congauiſus, Deo inde ex animo gratias agat, malis eorum condoleat: ſicuti Chriſtus Ioannis 13. teſtatur dicens: *In hoc cognoſcent omnes, quòd mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem.* Et: *Beati miſericordes, quoniam ipſorum miſerebitur Deus.* Et: *Qua menſura menſi fueritis, remetietur vobis.* Si igitur multum miſericors fueris, multum etiam miſericordię conſequeris: ſi parum miſericors fueris, parum miſericordiæ conſequeris. Si omnino miſericors non fueris, nihil omnino miſericordiæ conſequeris. Breuiter, quales vis vt tibi, peccatiſque tuis ſe Deus exhibeat, & homines, talem te exhibeas fratri tuo, & peccatis illius, Ingenium ſemper habeas,

habeas, fauorem, & affectum omnibus & ſingulis hominibus ſubueniendi: & vbicunque proximum tuum ſeu interna, ſeu externa aliqua tribulatione inueneris oppreſſum, ibi vera animi compaſſione opem ei, & conſolationem à Deo exorabis. Sin verò ipſe vel conſilio, vel auxilio prodeſſe miſero quiueris, quantum potes, non omittas. Si modicum præſtare potes, modico etiam ſuccurras, atque adeò (ſi aliud nihil potes) vel placido humanóque verbo miſerum conſoleris, & propitiam tibi propterea experieris Domini tui clementiam.

In vnoquoque homine ſanctiſſimæ Trinitatis imago veneranda:

randa: & incidentes menti aduersus proximum amarulentiæ, melle charitatis diuinæ condulcorandæ, & è vestigio expellendæ. Nemo aspernandus, nemo quantumuis infamis, aut flagitiosus temerè iudicandus: quin potiùs seipsum lynceis oculis homo totum perlustrare debet, ac quod in eo splendidum videtur, omnibus modis extenuet, defectus tantùm negligentiásque suas maximi ponderet. Proximus autem candidis oculis inspiciẽdus, virtutes (si quas habet) in cœlum vsque sustollat, ex musca, si fieri potest, elephantum faciens: vitia illius excuset, contegat, omnia in melius interpretetur: quæ coram proferre non audet, ea nec

nec à tergo susurret. Opus parũ in se honestum, recta intentione (qua forte fieri potuisset) excuses, aut alioqui humanæ naturæ imbecillitati imputes, aut certè Deum ad illius commodum, id ita fortè permisisse. Denique quòd modo forsitan resipiscens, Deo reconciliatus sit, téque multo humilior & sanctior effectus. Postremò quòd si tu tot tentationibus obiectus, tot irritamentis prouocatus fuisses, nulli dubium, quin multo fœdius corruisses. Ad hunc modum apiculæ instar ex omnibus optima quæque colligere studebis.

Mirum quàm plærique ad alios dijudicandos sunt oculati, quàm seueri aliorum Aristarchi,

 quàm

quàm ſibi pulchrè Mœuij, qui dum in alijs omnia ad viuum reformare ſtudent, & ſe pariter, & alios hæc cum peccato audientes perdunt. Quod profectò non niſi ex ſui vana complacentia, & aliorum intolerabili contemptu originem habet. *ô autocolaen*, ô Phariſæe cæce, qui alium iudicas! te ipſum non iudicas! Tu ne lynceus perſpicis, quid in intima fratris tui mente abſconditnm latet? Quis malus genius tibi indicauit, quo itinere Deus illum ad gratiam ſuam deducere, aut ad ſe vocare velit? Quod ſibi vni reſeruauit Deus, quod intimis ipſius oculis dumtaxat perſpicuũ eſt, id ne tu (ſi ſuperis placet) pro tui capitis ſomnijs hic nobis proferes

feres in medium? Proh ſtolidam temeritatem, & temerariam ſtoliditatem! Si vlla eſſet in te ſanæ mentis mica, iſthinc coram Deo, & omnibus Sanctis pudore totus ſuffunderereris. Non enim hominis alicuius arrogantis, ſed diuinæ ſolius virtutis omne eſt iudicium.

Hæc temeraria alios iudicandi tyrannis, quantas quotidie ſtrages, quanta mala inter homines concitet, ne Demoſthenes quidem oratione vlla explicare queat.

Si quid habes aduerſus fratrẽ tuum, ſi iratus tibi fuit ſine cauſa, ſi damnum aliquod intulit, læſit, contumelia affecit, vel qualecumque tandem illud ſit, man-

ſuetudinis antidoto protinùs illi obuiando, corde placido, & miſericordi in charitate Dei illum alloquitor, & (ſi res ita popoſcerit, aut tempeſtiuum fuerit) increpato, ſed modeſtè, ne vnum vulnus curare ſtudens, mordacibus dictis decem ei contrà infligas. Si Deus te peccantem tolerans, expectauit in multa manſuetudine, vt reſipiſcentem aliquãdo ſalute bearet æterna; quid magni fuerit, ſi tu idem facias proximo tuo? Ne igitur fratrem tuum aſperneris, ſed ſi lapſus fuerit, lacrymas potius pro illo ad Deum effundas, quemadmodum & pius Dominus pro tuis ſceleribus lacrymari dignatus eſt in Cruce.

Alio-

Alioqui certè ſupra quot homines te modo erigis iudicando, ac condemnando, tot etiam iudicijs ſubijcieris. Quapropter citiùs linguam tuam mordicùs arreptam proprio dente dilaniare deberes, quàm temerè aliquem iudices, verbis duris irrites, contriſtes, aut ore vipereo obtrectes.

Quomodo vita, & Paſſio Seruatoris meditanda ſunt, & imitanda.

CAPVT IX.

DOMINVS noſter IESVS CHRISTVS paſſus eſt pro nobis, relinquens nobis exemplum, vt ſequamur veſtigia eius.

Itaque quum Chriſtus ipſe ſit oſtium & via, qua itur ad Pa-

trem: & hunc qui ſequitur, non ambulet in tenebris: ideò ſumma cum dilectione inſpicere, perpendere, animóque inſculpere debes ſanctiſſimam vitam, ſuauiſſimam doctrinam, amariſſimam Paſſionem crucifixi Domini tui, vt ipſum imitando, per hæc illius corporalia ad eiuſdem diuinitatem aſſurgas.

Vt igitur Chriſto conformeris, Deo teipſum offeras oportet, ad lubenter, æquanimiter, & (vt ita loquar) Chriſtiformiter, in vera mortificatione, ſufferenda pro honore amariſſimæ paſſionis eius, omnia aduerſa, omnes tribulationes, omnia pericula tibi ipſo permittente tam interiùs, quàm exteriùs ſuperuenientia:

flagran-

flagrātibus quoque desiderijs ab ipso postulare debes, vt mortis suæ imaginem in corpore, & anima tua, pro summo honore, & voluntate sua effigiare dignetur: siue id gratum tibi fuerit, siue ingratum.

Ipsa enim meditatio vitæ, & Passionis Christi compendium quoddam est ad ipsam theosophiam, ad animæ salutem, ad omnia bona. Nam in prosperis hominem deprimit, erigit in aduersis, ad omnes fortunæ lasciuientis casus, sui similem facit, ab omni malo auocat, ad omne bonum prouocat. Quid multis? Quantum in attenta Passionis Christi meditatione boni consistat, hactenus perspectum fuit

nemini. Ipſa eſt liber vitæ, in quo, veluti in diuite quodam penu, quidquid lubet, inuenire licet.

Et ſi omnes omnium libri, vnà cum ipſis prȩceptoribus igne ferróque interijſſent: in ſola tamen vita, paſſionéque Seruatoris ſatisſupérque eruditionis ſuppeditaretur nobis. O beatum illum hominem, qui vitam & paſſionem Chriſti veluti ſcopum ſibi ſemper ob oculos figit! Deus bone quantam ſapientiam, quantam gratiam, quantam peccatorum ſuorum remiſsionem, quantam cum Deo pacẽ hinc ſibi promereri, & conciliare poteſt!

Si moleſta tibi fiunt exercitia alia, ad paſsionis Chriſti meditationem

tionem confuge, eam præſenti memoria ſemper recogita. Nam ſi omnes aduerſitates, omnia opera tua conformare, Deoque in vnione innocentiſsimæ vitæ, & amariſsimæ paſsionis Filij ſui offerre aſſuetus ſueris, nil planè erit quod tibi durum, aut onerosum videri poſsit. Chriſtus ſiquidem crucem tecum portabit, meritáque tibi paſsionis ſuæ ad hoc impartiet.

Quum diuinæ æquitatis cenſura, nullum quantumuis exiguum malum ſinat inultũ: quid faciet homo peccator, innumeris ſceleribus adopertus, qui vniuerſo vitæ ſuæ tempore, iuſtitiæ diuinæ ſatisfaciendæ ſoluendo eſſe non poſſet, ſed in candenti

illa purgatorij fornace infinitis annis nouiſsimum ſoluere quadrantem compelleretur? (Heu quis eſſet illorum malorum finis, aut modus?) Omnia inquam iſta per innocẽtiſsimam Chriſti Paſsionem minimo negotio euitare poterit. Quo pacto? Adeò, inquam, piè & humiliter Deum, hunc ſibi præclarum Paſsionis Chriſti theſaurum exorare, adeóque fortiter ſe à peccatis omnibus ad Deum conuertere poteſt, vt diutini multorum annorum cruciatus, vnico tẽporis momento, perfectè ſibi condonentur.

Cùm igitur morti vicinus retroactæ vitæ recordaris vanitatem, peccatorúmque tuorũ multitudine, magnitudinéque territus,

tus, quo te vertas ignoras: hoc consilium nostrum ex sanctarum Scripturarum, ipsiúsque veritatis promptuario allatum si securus mori velis, amplectere. Ecclesiæ sacramentis (si habere potueris) ritè perceptis, crucifixi Domini tui imaginem tibi ob oculos pone, hanc attentius intuere, hanc pectori imprime, brachijs amplexare, & te totum in rosea misericordiæ ipsius vulnera immerge, in his requiesce, obsecrans vt in his sanguinolentis vulneribus, per diuinam ipsius virtutem, ab omnibus flagitijs tuis abluaris, pro gloria eius, & tua maxima necessitate: sicque totus cruore tinctus de Bosra ascendens, teipsum Deo summa cum fiducia resigna,

ſigna, ac deuoue, ad quæuis acerba, atque adeò mortem ipſam pro honore mortis eius libenter ſufferendam: ſpiritúmque tuum in propitias illius manus commenda, vt de te faciat in tempore, & in æternitate, quidquid ſibi viſum fuerit. Sícque certus eſto per fidem Chriſtianam, quæ fallere neſcit, ab omni medio te purgari, ac ſecuré moriturum. Verùm ſi omnino certus eſſe velis, peccata omnia ſtudioſè deuita, Deoque adhære, dum adhuc ſanus robuſtúſque es, & huius tam inæſtimabilis gratiæ in hora mortis tuę particeps efficieris.

Paſsionis autem Chriſti recordatio (cùm vacat) non eſt perfunctioriè tranſcurrenda, ſed

cum

cum intimo amoris affectu, & lacrymabili quadam compaſsione recogitanda. Si triſtes lacrymas extillare nequis, hilari ſaltem gratiarum actione, ob immenſa bona in ea reperta, illam reuolues. Si ne hoc quidem pręſtare potes, tum Deo ad honorem eius, in ariditate cordis tui committe, & nihilominus æquè gratum ei erit.

Porrò in ipſa meditatione non id ſolum attendendum, quomodo Chriſtus omnium hominum ſit nobiliſſimus, puriſſimúſque, verumetiam quomodo item ſit potentiſſimus Deus & Dominus omnium, qui cœlum & terram, & omnia quæ in eis ſunt, ſolo verbo creauit ex nihilo, ſolóque

verbo

verbo in nihilum redigere potest, quique in seipso superessentialis, & superintellectualis existit. Quod scilicet hic talis, ac tantus Dominus adeò sese deiecerit, adeò (ferè dixeram) in nihilum redigi voluerit, ídque vilissimæ suæ creaturæ causa, vt meritò totus pudore cooperiri debeas, quòd vlli vnquam intra te, miserrime peccator, superbæ cogitationi, aut vanæ gloriæ locum dederis.

Trifariam verò est passio Christi meditanda.

Primò: Opus passionis in se; quid scilicet passus est, vt ex corde compatiaris Domino tuo, in paupertate, ærumnis, æstu, gelu, persecutione, tribulatione, in vincu-

vinculorum colligatione, flagellatione, coronatione, cõtumelijs, ſputis, conuitijs, cruce, morte.

Secundò: Modus virtutibus præditæ, inculpatæque vitæ, & paſſionis ipſius. Quomodo ſcilicet paſſus eſt, vt in paupertate, obedientia, humilitate, manſuetudine, aduerſitatum tolerantia, & charitate, reliquíſque virtutibus Dominum tuum pro viribus ſtudeas imitari.

Tertiò: Cauſa quæ illum ad hoc coegit, nempè feruida illius, fidáque erga nos charitas, quam copioſiſſimam nobis demonſtrauit, hanc potiſſimum ob cauſam, vt illum redamantes, ſalutẽ conſequamur æternam, Solius namque charitatis impulſu, ignominioſiſ-

niosissimam pertulit mortem, tormenta passus est maxima, nullis Martyrum tormentis comparanda: adeò vt ne minima quidem pretiosi sanguinis gutta in toto ipsius sacrosancto corpore superesset. Adeò etiam horrendo, adeò exquisito suppliciorum genere pati voluit, & mori, vt si feram quampiā bestiam tot cruciatibus coram se diuexari vir pius conspiceret, non compati non posset. Quid? quod in tantis doloribus, tantillum non habuerit leuaminis, quo plagis liuidū, spinísque obsitum caput reclinaret, sed tribus clauis tota illa venerandi corporis moles deorsum sidens, pro nobis hærebat, præ intolerabili dolore totus in se
exa-

exareſcens, totus circumuentus laqueis mortis, foris deſpectus, intus deſolatus. Nonne hæc tibi merito crudeliſſima videntur? Sané. Adeò enim omni conſolatione ſuauitatéque interna priuabatur, vt ad extremum vſque amaritudinis pũctum derelictus fuerit. Pendebat lacrymantibus oculis, ſcaturientibus vùlneribus, expanſis brachijs, perfluentibus per omnia membra venis in extrema amariſſimæ mortis neceſsitate conſtitutus: vſque ad mortem enim perfectam Patri ſuó obedientiam exhibuit. Quibus doloribus, & tormentis quid excogitari potuit intolerabilius? Atque hæc tamen omnia ex tam fida charitate pro nobis ſuſtinuit,

vt nobilifsimum illud cor ſuum transfodi, ac aperiri paſſus ſit, ne quidquam ſibi retinere videretur, quód nobis lubens totum non impenderet.

Mors quidem omnium maximè eſt terribilis: ideóque omnes naturaliter mortem horremus, vitam deſideramus. Atqui vix credo homini morienti æquè deſiderabilem eſſe vitæ prorogationem, atque Chriſtus Dominus deſiderauit omnium hominum ſalutem, vt pro omnium peccatis in ſe commiſsis ſemet effunderet. Proinde prodigioſæ cuiuſdā duritiæ fuerit, ſi tam dira Chriſti tormenta, & animam & pectus noſtrum penitus non transfigāt, ſi hęc animo recogitantes, amore

totos

totos non liquefaciant. Verùm quoniam nemo eſt, qui maiorem Chriſto gratiam referre, aut rectiùs crucem cum ipſo portare dicendus eſt, quàm qui operibus eundem imitatur (hoc enim Chriſto lõgè eſt acceptiſsimum, perindè ac ſi quis id temporis cum eo mortem oppetîſſet) idcircò noſipſos beneuolè ſub cruce illius, ſiue extrinſecùs, ſiue intrinſecùs nobis aduenien̄te incuruemus, ac immanem iſtum gigantem, animum dico noſtrũ, immenſo turgentem ſpiritu, ſub ſpinea illius corona deprimamus. Sic tandem illius paſsio fructum aliquem viuificum in nobis producere poterit.

Sin verò Chriſti vulnera, paſ-

ſionem-

ſionémque palam in te cupis circumferre, ita vt mundus ipſe, cum vniuerſa curia cœleſti conſpiciat te immenſæ illius bonitati gratum eſſe; te & omnia tua Deo lubens hilariſque reſigna, ſemelque reſignata poſtea non reſume: oculos à viſu lubrico, aures à vanis fabulis, os ab ineptis locutionibus, atque à cibi potúſque voluptate compeſce: poſtremo omnibus ſenſuum oblectamentis ſemel emorere. Omnibus tibi non admodum neceſſarijs ſi abſtineas, manus tuę cruci Chriſti verè ſunt affixæ. Ad bona opera ſi alacriter accedas, inque ijs conſtanter perſeueres, ſiniſtrum pedem tuum cruci Chriſti verè affixiſti. Mentis inconſtantiam,

tiam, cogitationúmque lubricarum tumultum si in Deo constabilias, dextrum quoque pedem tuum cruci Christi affixisti. Vires animæ & corporis perniciosa quadam tepiditate non flaccescant, quin potiùs exemplo Diuinorum illorum brachiorum cruci affixorum, in seruitio diuino constringantur. Corpus tuum imbecille ad honorem sanctorũ Christi crurum in spiritualibus exercitijs sæpius lassescat, vt desiderijs suis malignis satisfacere nequeat. Plurimæ incognitæ tribulationes te ad Dominum, ad ipsam crucis angariam compellent, vndè fiet, vt & corpore simul patiens, & sanguine rubicundus totus appareas. Voluntaria

ria tua paupertas, & afflictio dorſo illius laſſo lectus erit molliſſimus. Naturæ tuæ mortificatio, ínque omnia vitia hoſtilis quædam inita pugna animum eius mirificè exhilarabit. Cor attentum, ac feruidum omnia illius tormenta leuabit.

Quum omnia quæ in te ſunt pro tua virili præſtiteris, & tamen ab alijs irrideris, verbis duris caſtigaris, confunderis, túque Deum pro ijs ipſis contemptoribus, & carnificibus tuis exoras: tunc verè Chriſti confixus es cruci. Præterea quum rectè facta tua adeò vilipenduntur, vt te ceu facinoroſum, & impoſtorem quempiam omnes execrentur, túque eis id ex animo remittis,

atque

atque ita tibijpsi mori studes: tūc verè Christi confixus es cruci. Denique quum propter Deum amicorum solatijs, inordinatísque consolationibus valedicis, in omnibus ijs quæ inter Deum, & te medium quoddam facere possunt: tunc verè cum Christo crucem portas. Quum relinqueris à Deo in grauissimo dolore, in duritia mentis, in ariditate citra omnem spiritualis suauítatis consolationem, quemadmodum & ipse Christus derelictus fuit in cruce, non externa aliqua solatia quæras, sed ad Dominum potius te conuertens per veram tui abnegationē in voluntatem Diuinam, vnicum illius auxilium implora. Et quanto tribulatio tunc

fuerit

fuerit amarior, quantóque abnegatio interna, ſeu reſignatio perfectior: tanto Deo ſimilior, gratiórque efficieris. Nam in hoc electi Dei amici maximè probari ſolent. Affectus tuos conſolationis auidos compeſce, & ſitientem Chtiſtum probè refocillaſti: omninm etiam hominum ſalutem ex animo ſities. Anima tua in Patris illius cœleſtis manus ſemper ſit ſuſpenſa: ſpiritus à tempore in ęternitatem more extremæ ſeparationis, ſeu exhalationis, ſegregatus. His inquam, exercitijs conformaris, & aſsimiliaris cœleſti illi Imperatori, cui per multas tribulationes intrandum erat in gloriam Patris: & eodẽ itinere nos tyrunculi ipſum ſub-

ſubſequi debemus ad æternam felicitatem.

De magna vtilitate tribulationis.

CAPVT X.

TRIPLICEM Crucem electis ſuis Dominus imponere conſueuit, alijs quidem maiorẽ, alijs minorem. Prima occurrit in primordijs conuerſionis à peccatis ad Deum, quum cunctas prauas ſuas affectiones, voluptatéſque conſuetas, ad quas natura propenſus eſt homo, relinquere, ac mortificare aggreditur. Quod ei ſanè non poteſt non eſſe moleſtum, atque difficile. Omnia enim tam amara fiant oportet, quàm prius fuerant voluptuoſa: tantáque peccatorum debet eſſe

deteſtatio, quanta priùs fuerat delectatio. Quod profectò haud exigui eſt laboris.

Secundam crucem Deus donat ipſe, quum aduerſitates aliquas, & dolores internos, vel externos tibi immittit. Quæ ſi ęquo poſſes animo perferre, ac ex ipſis Diuinæ charitatis penetralibus, vndè tibi hæc depromuntur ſuſcipere: ô quàm hoc eſſet egregium, quãtis præconijs, & triumphis dignum! Ex ineffabili quippe charitate hæc tibi largitur Deus, ceu optimũ munus quod tibi conferre poſſit.

Laboras ex capite, frigore cruciaris, inedia torqueris, ſiti contabeſcis, verbis factiſue contriſtaris, vel quidquid tandem illud

ſit,

ſit, quod te malè habet, id Deus ab æterno ita præuidit, voluit, putauit, conſiliũ ſuper hoc inijt, numerauit, ponderauit, menſurauit, hoc mòdo illud & non aliter futurum. Siue hoc tibi eueniat commerito tuo, ſiue immerito, iuſtè ſiue iniuſtè, ſiue tuaptè etiam negligentia, cogita ſemper à Domino proficiſci: & patienter ſuſtinens Deo inde gratias age, quòd æternum ſuum conſilium, & beneplacitum modo in te perficiatur.

Propter tribulationes omnia Deus in rebellionẽ armauit contra homines, elementa, planetas, beſtias, iumenta, grandinem, niuem, gelu, æſtum, aëris intemperiem, peſtilentiam, bella, an-

nonæ caritatem, & eiuſdem farinæ alia ſexcenta: ita vt nullus Apelles tantam adhibeat diligentiam, vt imaginem omnibus picturis, & lineamentis ſuis abſoluat, quantam adhibet Deus, vt imaginem ſuam hominem diuerſis tribulationum coloribus, & lineamentis humiliatam, læuigatámque exornet, vt ſibi ad ſummum placeat.

Iam aliquos eſt inuenire, qui non contenti cruce à Domino ſibi impoſita, ſuo ſibi iumento grauiores etiam faſces vltro acceſſunt. At præter moroſa capita, ineptas phantaſias, multipliceſque grauedines hinc ferè pullulantes, lucrifaciunt nihil.

Ex propria voluntate & animi

ſui

ſui ſtulta perſuaſione immoderatas faciunt abſtinentias, importunas meditationes, quibus adeò inſtupeſcunt ſtolidi, vt neceſſe ſit Dominum tantiſper expectare, donec iſti ſua abſoluerint. Tandem veniente Domino, & ſuum opus in eis exercere cupiẽte, natura iam deſtructa Dominum ſubſequi non valet: & ſi fortè impugnationes ingruant arduæ, ad reſiſtendum vires non ſuppetunt.

Praui naturæ affectus, vitiáque infeſta mortificanda ſunt præcipuè, & corpus etiam. Quin magis arrepto manſuetudinis clypeo, alios te diuexare ſinito, ac cum ipſis tu te quoque condemnato: & Deo rem longè gratio-

rem feceris, quàm si te infinitis cruciatibus excarnifices.

Tertia crux omnium est amarissima, & sunt horrendæ tentationes, pressure, obtenebrationes mentis, quibus miser homo intus adeò coangustatur vt rebus penè desperatis, quo se vertat planè ignoret, nilq; aliud quàm certam insaniam, aut mortem ipsam iam iam sibi imminentem expectet.

Quisquis in tantis hisce malis semet abnegabit, is profectò carnem, & sanguinem, adeóque naturam suam totam decoquit atque consumit, nitor faciei defluit, totus homo collabascit, multo magis quàm in tribulationibus externis. Tam etenim grauibus

bus tentationibus, tanta cordis ariditate, tantis tenebris Deus hominē illum inuoluit, & viuitat, modo tam inconſueto, rebus tam prodigioſis, nec niſi experto facilè notis: tam etiam horrendis, támque multiplicibus aliqui inuoluuntur tribulationum crucibus, vt ab ijs haud facilè à quoquam explicari queant. Atqui Deus probè callet, quid ſibi iſtis tentationibus velit, & ex immenſo amore hunc illis calicem propinat, quem ſi hoc animo illi dignarentur ſuſcipere, quo Deus elargitur, ô quàm ineffabilium bonorū fontes indè emanarent!

Omnis tribulatio ſiue ſpontè à nobis aſſumpta, ſiue inuitis nobis ſuperueniens, quando ſcilicet

de necessitate facimus virtutem, sic vt præter Dei voluntatem ea tribulatione carere nō cupimus: sed Deo in vnionem Passionis suæ ad laudem suam perpetuam; cum humili quadam tolerantia illam offerimus, talis, inquam, tribulatio Deo est acceptior alijs quibusuis sacrificijs, aut operibus externis. Commodiùs namque est, & spiritui nostro iucundius in abnegatione sui aliquid pati, quàm in pari abnegatione magna operari. Illic enim natura nostra vitiosa profundiùs conculcatur, & spiritus sublimiùs exaltatur. Hinc est quod à iuuenili, validioriq; ætate, validiora quoque, corporalia scilicet & externa exercitia requirat Deus, ita

tamen

tamen vt ſint moderata, & ſpiritualibus exercitijs non infrugifera: à ſenibus verò & imbecillibus interiorem abnegationẽ magis ſpectat, quam opera externa, vt videlicet quidquis eis accidere poſſit, hilariter patientérque perferant, ſe ab hominibus ſeparatos ſolóſque contineant, tempus ſuum inutiliter non expendant.

Tam excellens eſt virtus aduerſitatum tolerantia, vt omnia hominum pectora, ne minimum quidem prȩmium capere poſſent in hoc ſæculo, quod Dominus præparauit in futuro ijs, qui vel leuiſſimam quamlibet tribulationem pro ſui nominis gloria fortiter perpetiuntur. Denique

licet centum quis annos Deum ſupplex adoret, haud tamen dignas ei gratias agere poſſet pro minima tribulatione à Domino ſibi immiſſa. Quid multis? Omnes Sancti hunc tribulationes calicem epotarunt, & nulla in eo latere aconita liquido conteſtantur. Sanguinem cordis ſui fuderunt illi pro Chriſto, ſanguinem, inquam, cordis pariter & corporis (hoc eſt, internas atque externas cruces pertulerunt) nullis tormentis, nullis iniurijs, nullis mortibus denique à Chriſto ſeparari potuerunt. Et tamen homines illi fuerunt ſimiles nobis, ijſdem circundati infirmitatibus, ijſdem malis, eiuſdem etiam Dei hæc eadem gratia, qua illi adeò inſi-

insignes euaserunt, adhuc nobis patet, parata subuenire. Quid? An non pudet ergo nos tam supinæ socordiæ nostræ, & impatienciæ, vt ne verbum quidem duriusculum ob Dei amorem perpeti possimus?

Tantùm Dei donum est tribulatio, vt non nisi electis suis illud elargiri soleat, quoniam per tribulationes, & angustias via homini aperitur ad æternam felicitatem. Cum se, & quæ sua sunt potiusquam Dei honorem homo præ oculis habere, aut se cum voluptate ad creaturas, relicto Creatore, conuertere incipit, & fortasse in multas maximásque tentationes, & peccata impingeret, perpetuóque periret, tum

Deus tribulationibus ipſum exercet, vt illarum imaginibus occupatus, vitiorum quidem, voluptatúmque obliuiſcatur, ad Dominum verò conuerſus, ſupplex auxilium depoſcat, & ſuam fragilitatem penitius iam habeat exploratam. Quapropter magni ponderandum non eſt, ſi quid fortè ſuſtinemus aduerſi, ſed ex animo indè Deo magis gratias agamus, quòd nos indignos tanti reputet, vt nobiliſſima dona ſua, tribulationes nobis conferre dignetur. Per tribulationes enim idoneos nos facit Deus ſupernaturalibus donis ſuis poſſidendis, quæ vt plurimum per multas tribulationes infundi hominibus ſolent. Plurimos à Deo defeciſſe in pro-

in proſperis, pauciſſimos in aduerſis: nam in aduerſis virtutes ſolidantur.

Cùm igitur quis corripitur, irridetur, contemnitur, iniurijs laceſſitur, vilipenditur, aut alia qualibet aduerſitate premitur, ídque animo infracto ſuſtinet, neque vel laceſſentibus reſpondere, vel ſe excuſare (quantiſlibet etiam iniurijs exagitetur) non conqueri, non vlciſci, nec conſolationes externas captare deſiderat, ſed ad Dominum protinus confugiens, omnes iniurias, & afflictiones ſuas, adeóque ſeipſum totum Deo offert, ac reſignat, ſicque apud ſeſe, alios pro ſui leuamine non conquirendo, permanet: is tum Deo omnium fit ac-

fit acceptiſſimũ, ita vt quidquid poſtulare auſus fuerit, plerumque conſequatur.

Hunc venerantur ſpiritus Angelici, hunc Deus pro voluntate ſua abnegata, exaltat in libertatem filiorũ Dei. Cæterùm quanto maiores conſolationes talis homo percipit à Deo, & creaturis, tantò ſe viliorem ſemper reputat & indigniorem: at quanto ipſe vilior eſt, & contemptior in oculis ſuis, tanto glorioſior, & honoratior fit in oculis Dei, ſupra omnes Reges, & Principes huius mundi: omnibus etiã creaturis ſuis præcipit Deus, vt hunc humilem ſuum amicum debito honore proſequantur.

Multi quidem Deum deſiderant,

rant, ſed qua arte ad ipſum perueniant, ignorant. Germana autem ſcientia, qua Deus inuenitur, eſt humiliter ſcire, tolerare, & pati omnia quæcunque Deus homini immittere voluerit.

Cum pater immorigerum flagellat filium, nunquid virgis id imputandum eſt? Minimè omnium. Cur tu igitur in homines te laceſcentes excandeſcis, quibus Deus virgarum loco vtitur ad correptionem tuam? Ne attenderis homo, quid tibi ab alijs mali fiat, nec veluti canis rabidus irritantem remordeas, ſed id ſolum cures, quomodo dictis & factis aliorum vtaris ad commodum tuum. Omnia enim tuæ vtilitati ſubſeruient, neque quid-

quam

quam obesse poterit, modo tu tibijpsi per propriam impatientiam non obsueris.

Deus etiam quodammodo cõpatitur homini afflicto, qui & se, & omnia sua illi plene in manus tradidit, ac submisit: quia igitur per Deum hæc ei tribulatio accidit, suauis tota, ac plane Diuina efficitur, adeo vt contemptus, & dolor perinde ei sapiant vt dolor; afflictio, vt cõsolatio. Quando namque eo peruenit, vt hæc pro Dei honore lubens perpeti velit, id sane absque Diuinę suauitatis gustu esse nequit.

Plurimos videmus foris præclara opera exercentes, vigilantes, orantes, ieiunantes, infirmis ministrantes, at quotumquemque

que inuenies, qui contemptum, & iniurias æquo poſſit animo perferre? Vix opinor è mille vnũ. Quam ob rem? Quoniam faſtuoſa omnes arrogantia turgẽt, & magni ſunt in oculis ſuis. Incontaminatus quidem es corpore: ſed quid proderit, ſi intus contaminaris arrogantia, inuidia, virulenta fratris obtrectatione, & id genus vitiorum excrementis? Egregia quidem res eſt corporis caſtimonia: atqui nihil tibi proderit ſi alijs vitiorum ſordibus, & creaturarum amore conſpurcatur intra te templum Dei.

Bernardus ait: Melior mihi videtur homo patiens, quam foris magna pœnitentiæ opera oſtentans, aut multos virgarum faſci-

culos

culos ſe flagellando conſumens, pane & aqua quotidie victitans, & impatientiæ adhuc œſtro exagitatus. Melior etiam eſt, durioribus verbis ſe laceſſentes placidè alloquens, quàm qui quotidie in ſtupendos rapitur mentis exceſſus, & in aduerſis animo concidit. Virtus patiendi præpollet virtuti reſuſcitandorum mortuorum. Hunc, inquit Diuus Bernardus, ſumme odit Deus, quem delinquentem aduerſitate aliqua non corripit: quia quem tribulationum verbere non flagellat in præſenti ſæculo, indubiè condemnabit in futuro. Certiſsimũ namque iudicium eſt perpetuæ condemnationis, omnia hic proſpera, & nulla habere aduerſa.

Exem-

Exemplo tibi ſit Lazarus, ille mendicus, qui per omnem vitam infinitis excarnificatus malis, euolat in æternam felicitatem: & Diues ille epulo, qui per omnem vitam fortuna vſus proſpera, genióque indulgens detruditur in ima tartara. Ita quibus diuerſa fuit vita, diuerſus fuit & vitæ exitus.

Hieronymus: Mirandum eſt quòd ſub pedibus damnandorum omnes lapides non mutentur in roſas, in ſolatium eorum quæ perpeſſuri ſunt malorum: è regione multò magis mirandum, quòd ſub pedibus ſaluandorum omnes lapides non vertantur in ſpinas, ac à pedibus in capita illorum inſilientes, pro peccatis

illos

illos puniant, adeò ineffabilia bona breuissimo suo labore consequentur.

Perfectissima vita (vt mihi quidem videtur) est sine consolatione relinqui à Deo, & mundo, ídque patienter sustinere, ac Deo committere. In quo si constanter quis permanens, Deo laudes & gratiarum actiones decantat, quantumuis exigua ea fuerit gratiarum actio, quæ ex animo afflicto, & contribulato consurgit: gratior tamen Deo erit, quàm omnes Angelorum hymni in cœlis, qui animo tranquillo, & sine labore proferũtur.

Licet tibi Martyrum præmijs potiri sine vlla gladij læsione. Quo pacto? si tribulationes ęquo animo

animo ſufferas. Sufferamus ergo hilariter omnia nobis aduerſa, quoniam nemo coronabitur niſi qui legitimè certauerit. Per exercitia ſpiritualia vix tandem proficit homo ad cognitionem ſui: cæterùm per exercitia tribulationum non tam diſcit, quàm reipſa experitur, quis qualíſue ſit. Quoniam verò tribulatione, aut infirmitate preſſus ſenſuum oblectamentis perfrui vetatur, internam conſolationem à Deo inueſtigare compellitur: quemadmodum & arbori inferiores ſurculi amputantur, vt eo ſublimiùs in altum erigatur. Deus nobiſcum eſt in tribulatione, & eripet nos quoniam fidelis eſt, nec patietur nos tentari ſupra vires, ſed faciet cum

cum tentatione prouentum (teste Paulo) vt possimus sustinere. Et: Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futurā gloriam, quæ reuelabitur in nobis.

De Amore Dei.

CAPVT XI.

AMOR Dei scopus est, ad quem omnia opera tendunt, propter quem assequendum omnia exercitia sunt ordinanda. Nā etsi omnes facultates tuas pauperibus eroges, si corpus tuum tradas ignibus exurendum, si etiam tantundem bonorum operum, quantū omnes totius mundi homines perficias; charitatem autem non habeas, nihil tibi proderit. Quantum habes charitatis,

tis, tantùm habes ſanctitatis, & nihil amplius. Hoc charitatis præceptum ſummum eſt, & maximum eorum quæ Dominus nobis mandauit, in quo etiam omnes Scripturæ pendent, & Prophetę. Auguſtinus: Si implere, inquit, vis quæcũque in Scripturis, ſiue explicitè, ſiue implicitè continentur, veram Dei ſerua charitatem. Diliges, inquit, Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, hoc eſt, ex omnibus deſiderijs & voluntate tua, vt nihil deſideres, nihil velis contra Deum, extra Deum, ſupra Deũ: ſed cor tuum Deo ſoli totum tradas poſſidendum, cunctis creaturis eiectis. Ex tota anima tua, hoc eſt, ex tota animali homine

tuo:

tuo: vt quinque ſenſus tuos contineas, & abſtrahas ab omni voluptate, ab omni opere Diuinis oculis ingrato, verum ſenſibus ipſis vtaris potiùs non ad voluptatem, aut peccata, ſed ad Dei ſolius honorem. Ex tota mente tua, hoc eſt, ex intellectu tuo, in vera fide, & firma ad Deum fiducia, ſine vllis opinionum fluctuationibus retinendis, aut ex cogitandis, & tantò magis in Dei amore proficies. Ex omnibus viribus tuis, ipſas ſcilicet ad amorē, & honorem Dei expendendo & conſumendo, ſecundum altiſſimum beneplacitum illius, ſine vlla proprij commodi contemplatione. Animā quippe tuam tota ſibi poſſidere deſiderat Deus, ideo-

ideóque ait: ex toto corde, ex tota anima. Vt autem pleniùs intelligatur ſummum iſtud dilectionis præceptum, operæpretium eſt priùs intelligere, quis ſit Deus & quæ anima noſtra.

Quomodo vires Animæ purgantur, & ad Deum conuertuntur.

CAPVT. XII.

QVISQVIS ad Deum perfectè vult conuerti, is intellectum, & rationem ſenſualis hominis, ſui pædagogos facere debet, ſempérque ſe & vbique ab omnibus incompoſitis oblectationibus, & voluptatibus cogitationum, locutionum, operum ſubtrahendo, ad perfectam ſui abnegationem ſemetipſum compel-

lat, ſenſualémq; hominem ſuum eò tandem perducat, vt per ſenſus externos poſthac non operetur, neque euagetur amplius, niſi iuxta rationis præſcriptum. Huiuſcemodi ſenſuum mortificatio, naturę quidem moleſta eſt, attamen inſtar ſuauiſſimi thymiamatis fragrat ante Dominum Deum. Intellectum ſuum illibatum conſeruet a perplexis ambiguitatibus, & hæreſibus, fundatum in fide Catholica & Eccleſiæ Catholicæ ſubiectum: voluntatem ſuam expeditam, liberam, amore & inclinatione ad creaturas vacuam, ſemper, & vbique altiſſimæ volunti Dei per ſui perfectam abnegationem, ſubſtratam: memoriam otioſam ab imagini-

ginibus, & formis creaturarum.

Has vires ita iam purgatas recolligens, introrſum cum charitate conuertet ad Deum, in ipſo animæ ſuæ imo receſſu, in quo Deus ipſe præſens eſt, quem inibi ita adorabit, venerabitur, cõplectetur, charitatéque totus proſequetur. Quemadmodum enim per radios ſolem intuemur : ita per ſenſitiuas iſtas vires manuducimur ad intellectum, & per intellectum vlterius ad ſpiritus arcanum, atque inde tandam ad Deum.

Anima hominis inter tempus, & æternitatem hic quaſi media agit. Si foras ſeſe ad tempus conuertit, æternitatis obliuiſcitur, & quidquid diuinum eſt, illi mi-

nuitur, & elongatur. Quemadmodum enim ea quæ eminus cõſpiciuntur, minora videntur quã quæ prope: & quanto remotiùs abſceſſeris, tanto ſemper apparent minora:ad eundem modum ſe habet gratia Diuina. Caro etiã noſtra ſemper reluctatur ſpiritui,eò infeſtius quòd hîc domi, ac in natali ſuo ſolo exiſtens, auxiliares cõiuratóſque ſibi habeat amicos, temporaria iſta & terrena omnia. At verò ſpiritus hîc non regnum ſuum habet,ſed exilium, fideles ſuos amicos poſſidens in cælis. Quapropter duris pœnitentiæ operibus caro hîc eſt edomanda, ne inſoleſcat aduerſus ſpiritum.

Vt igitur homo ſanctam quã-
dam

dam diligentiam zelúmque concipiat in mente, nunc ſeſe mortuum reputet, quoniam alioqui velit nolit, breui mori debet: & quaſi anima eius nunc à corpore ſeparata, Deo coniuncta ſit in æternitate. Ibi ſanè haud ita multum ponderaret quanta corpori ſuo inferrentur in terris, quídue hîc in mundo ageretur. Quamobrem viribus ſuperioribus elenatum ſemper animũ gerens ſupra ſeipſum ſupráque omnia, in Deo ſolo conquieſcat: inferiorib⁹ autem viribus deprimens ſeſe infra omnia, in ſuam nihilitatem, cum vera humilitate, nihil amplius de tempore ſibi aſſumat, quàm neceſſarium quendam trãſitum ad finem, qui ei tamen a-

lius non erit, quàm æternitas ipſa.

Quomodo cognoſcendus eſt Deus, maxime in creaturis.

Cap. XIII.

IN omnibus creaturis Deum ſedulò inueſtigabis, nulli tamen cum voluptate adhærebis, quin potius eueſtigio proficiſcere, & tranſi per creaturas cum amore in Deum, qui illas pariter, & omnia creauit, qui conſeruat, quique in omnibus illis ſemper & vbique præſens eſt. In creaturis etenim ſuis perinde atque in ſpeculo relucet Deus, in quibus etiam obſeruari atque agnoſci facile poteſt, quemadmodum artifex in opere ſuo. Hinc eſt quòd per

per ſenſus etiã corporeos Deum inuenire potes, putà cùm venuſtas, nobiles, amabiles creaturas intueris, protinus tibi veniat in mentem, quàm ſpecioſus, quàm bonus, quàm nobilis, quàm amabilis eorum ſit conditor Deus, ex quo ſolo omnis decor, omne bonum, omnis nobilitas profluxit. Cùm ſuauem audis melodiam, penſa quàm ſuauis ſit illa Dei vox, qua electos ſuos inuitat, & cõſolatur. Cùm voluptatis quippiam, aut dulcedinis ſenſibus percipis, cogita ſuper effluentem illam dulcedinem & iubilum, qui in Deo eſt, qui hęc omnia propterea creauit, vt te ad ſe pertraheret. Vides magnos triũphos, tripudia, & pompam huius mun-

di: ſuccurrat animo tuo diues ille Euangelicus, purpura byſſoque adopertus, epulãs quotidie ſplendidè: & quàm horrenda ſupplicia horariam illam lætitiunculam ſint ſubſecuta. Vides iumenta labore ſuo hominibus miniſtrantia: perpende quàm iuſto Dei iudicio ingrati homines cõdemnantur, qui ne id quidem impendunt Creatori, & Domino ſuo, quod bruta animantia heris ſuis. Audis quidquam dici vel legi: accuratè obſerua cum in aliquo dilectus Dominus tuus iſthic reperiri queat, num aliquid tibi iſthic loqui, vel mandare velit. Iam mihi pulcherrimos iſtos cęlorum orbes ſuſpice, quàm ſublimes ſint, quam magni, quàm rapido-

pido cursu circa rotundum hunc terræ globum, sursum deorsum gyrantur, & regyrantur. Et quàm ornatè cælum illud, quod firmamentum appellitant, conuestiuit creator illius, ac Dominus innumera micantium stellarum multitudine, adeò vt minima quæque stellarum, quæ nostris patet obtutibus, decies octies maior sit tota terræ sphæra, vnà cum oceano ipso, vt plærique sentiunt Astronomi, & res ipsa clamitat ob immensam, & incredibilem altitudinem.

Hinc supereminet aliud cælum non stellatum, itidem circumactum, quod in Scripturis vocatur cælum aqueum: cui itidem imm minet aliud cælum non stel-

latum etiam circũcurſans, quod appellant Primum mobile, eo quòd totius mobilitatis omnium creaturarum cauſa ſit & origo.

Supra hoc aliud adhuc habetur cęlum altiſſimum, & pulcherrimum, totum lucidum, purum, & ſubtile, quietum ſemper & immotum, cęlum Empyreum vocitatum, quod in ſe complectitur omnes reliquos cęlos, incomprehenſibili magnitudine & latitudine. Id peculiariter inhabitat Deus cum omnibus Angelis, & electis ſuis.

Iam reuolue quàm ſpecioſæ, & nitidæ creaturæ in hoc cælo exiſtãt. Primo Mater Dei Maria cum vniuerſis Sanctis & electis: deinde præclari illi, & ſupereminentes

nentes Spiritus Angelici, qui Deum ſuum inenarrabili amore & iubilatione aſſiduè laudant & contemplãtur, in quo etiam omnes nos in hac lacrymarum valle repentes, ſemper aſpiciunt, ad nobis ſubueniendum mira charatate ſuccenſi. Nihilominus tamen & Deus ipſe ſine intermiſſione circa nos operatur, nobíſque multò peculiariùs quàm Angeli auxiliatur. Illi tamen Deo quodam modo cooperãtur in nobis, quemadmodum ſidera Soli cooperari, & collucere dicuntur in terris. Hæc eſt noſtra beatiſſima patria, quæ multis ſuſpirijs meritò nobis eſt petenda.

Adhæc ſeptem planetas attende, qui proprium ſuum curſum

habent ſubtus infimum cælum: quorum ſinguli, vna dumtaxat luna excepta, maiores ſunt tota terra. Quantum etiam lucis, & quantum bonorum aceruum ſolus ille pulcherrimus ſol terris infundit, præſertim in vere, cum follia, gramina, flores, fructus erumpunt, homines, & iumenta pręgaudio toti tripudiant. O nobiliſſime, amabiliſsiméq; Domine, ſi tam pulchræ, tam amabiles ſunt creaturæ tuæ, quam ſupra modum pulcher, amabilis & beatus es in teipſo? Video & quatuor elementa, terram, aquam, aerem, ignē, omniàque illa veré ſtupēda prodigia quæ in eis ſunt, multiplicem illam diſſimilitudinem hominum, beſtiarū, volati-
lium

lium piſcium, & aliarũ monſtru-
oſarũ creaturarũ, ineffabiliter mul
tipliciũ ac diuerſarum. Quæ om-
nia quid aliud quàm omnipoten-
tiæ tuæ immenſæ, ſapientiæ, &
bonitati laudem canunt perpetu-
am? Quis hæc vniuerſa continet?
quis nouit? quis paſcit? Tu ſolus
vnumquodque aptas ſecundum
modulum ſuum, tu ſolus vnicui-
que eorum ſingularem aliquam
potentiam & donum præſtas: ợc-
cultáque ſunt iudicia tua ſuper
his omnibus, puſillis & magnis,
pauperibus & diuitibus, qui es
verus Deus benedictus in ſæcula.
Amen.

Quid Deus ſit in ſeipſo.
CAP. XIV.

SI charissimum sponsum tuum, quantum possibile tibi est, cõtemplari desideras, omnes sensus viresque animæ tuæ recollige, omnibúsq; creaturarum imaginationibus, occcupationibusq; abiectis, temetipsum cum charitate introrsum ad Deum cõuerte, cum humili quodam timore proloquens: Exquisiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram: ac sic demùm proprietates à nobis specialiter Deo attributas mente tua speculare, vt quisnam qalisue sit Deus, videre possis.

Essentia, vt quidam ait, primum omniũ & præcipuum Dei, nomen est, tametsi rauera supra omne nomen & essentiam incõprehen

prehensibilis sit Deus.

Hic mihi iam oculos reflecte ad supersubstantialem illam iugiter permanentem essentiam, in simplici sua, nudáque vniformitate acceptam , omni non esse neutiquam permixtam, abiectaque omni partita essentia, quę sunt creaturæ; videbis Deum à nemine prorsus esse, nilque vel ante, vel post se habere, sed omnium esse præsentissimum, omnium operosissimum , optimum , perfectissimum, pulcherrimum, cui plane deest nihil, cui nulla inest mutatio, cùm sit perpetuum quoddam vnicum, vnum, intellectualis spiritus, & vita ęterna, qui suijpsius & omnium qui illo beatè fruentur, in gloria superna-

turalis

turalis, ineffabilísque beatitudo est, qui est Rex regum, & Dominus dominātium: cujus maiestas & magnitudo finem non habent, qui omnes creaturas immenso superexcedit interuallo, quem nulla creatura perfectè cognoscere potest, qui omnem creaturalem essentiam præsentia sua circumscribit, implet, conseruat, regit sine labore, qui omnium creatarum essentiarum est essentia, qui omnibus rebus bonis & essentiæ participibus inest, cùm tamen omnibus illis ipse cōnumerandus non sit, sed lōgè sit supra omnia. Huc spectat quod ait D. August. Vides bonum hominem, bonum cælum, bonum Angelum, demas inde hominem, cælum, Angelum,

gelum, & ipſa ſubſtantia boni Deus eſt. Omnes creaturæ boni, & amoris ſimul ſunt participes, non ſunt tamen bonum ipſum; aut amor ipſe, ſed Deus ſolus; is vnus eſt ſubſtantia boni illius, & amoris. Hæc, inquam, ſimplex eſſentia, ſumma atque adeò prima cauſa eſt omnium aliarum generatarum, quæ ſua peculiari præſentia omne temporaliter natum reſoluit vtpote principium, & finis rerum omnium. Quare non incommodè dixit quidam, Deum eſſe veluti circulum quẽdam, cuius punctus, aut centrum eſt vbique, circumferentia ipſa nuſquam.

Hic ſolicitiùs velim perpendas, quomodo omnipotens ille Do-

minus ſemper tibi adſit, adeóque tibi inſit, ſuáque ineffabili, & melliflua charitate aſpiciat vniuerſam vitam, omnia verba, opera, cogitationes tuas millecuplò magis, multóque penitius quàm idem poſſes ipſe. Te etiam obſeruat vbique, tibi benignè prouidet, curam tui gerit ſolicitam, paratus obuio ſinu te reuertentem ſuſcipere. Quamobrem ad Dominum amanter reuerſus, cũ omnibus viribus & ſtudijs tuis teipſum immerge ac effunde in diuinam illius eſſẽtiam, quo tuum non eſſe, tuáque impotentia ibidem recipiatur, & renouetur, & vt ita dicam, habituetur in diuina illius eſſentia, quæ ſola vera eſt eſſentia. Eſſentia autem eius,

opera-

operationes illius ſunt, cognitio eius, amor illius, miſericordia eius, iuſtitia illius eſt. Hæc omnia vnū ſunt, ſed quomodo hęc vnitas ſit in Trinitate, nulli ingenio eſt comprehenſibile. Huc ingredere, huc multiplicē tuam multiplicitatem abijce, vt ille eam ſimplicem faciat, in æternæ Diuinitatis ſuę ſimplici eſſentia.

Ad hæc attendes abſconditum illud Diuinę Maieſtatis ſecretarium, quomodo ſcilicet in omnibus ipſe abſconditus diliteſcit, vti teſtatur Eſaias dicens: Verè tu es Deus abſconditus. Et alioquin haud vulgare eſt argumentum omnipotētiæ Diuinę, quòd ita ſemet occultare nouit, vt præſentia illius neque obſeruari, neque

que perſpici facile queat , niſi quãtum vniuſcuiuſque hominis ſaluti maxime eſt proficuum : cùm tamen Deus vnicuique creaturæ multò ſit vicinior, quàm ipſa ſibi. In ipſis item animæ intimis receſſibus occultatur, ſenſibus, & viribus ipſis, longéque ignotus vltra omnes cogitationes eſt externas.

Præterea in omnibus etiam creaturis occulta Dei iudicia intuere. In his occultis temet occulta, non imaginario, ſed eſſentiali modo eleuatus ſupra omnes imagines , & formas, ſupraque omne id , quod eſſentiæ diſpar eſt, cum omnibus affectibus, viribúſque tuis.

Attende etiam diuinam illam cali-

caliginem, quæ in ſeipſa lucidiſſima claritas eſt, à qua omnis creatus intellectus (quatenus ſcilicet creatus eſt) repercutitur in ignorantiam & obcæcationem ſui, haud ſecus quàm infirmi veſpertilionis ocelli, Solis ſplendore obcæcantur. Hinc viciſſim confer tuam profundiſſimam cæcitatem, Cimmerijs, vt aiunt, tenebris denſiorem, omni vero lumine orbatam, & Diuinæ caliginis abyſſum ſibi ſoli ſinito eſſe perſpicuam.

Poſtremò humiliter etiam contēplari poteris altitudinem, profunditatem, latitudinem, & longitudinē Dei, ſicuti Paulus ſcribit ad Eph. 3. Primò igitur vide quomodo Deus adeò immenſe altus

altus ſit, vt cùm omnia poſſit, nullam tamen poſſit condere creaturam altitudinis ſuæ capacem. Quam altitudinem & tu aliquo modo imitaberis, ſi mētem tuam ſumma cum veneratione ſupra omnia creata fortiter eleues in altitudinem Dei, vbi Deus adeò altus, adeò tibi apparebit immenſus, vt quidquid Deus non eſt, ceu quiſquilias viles & ridiculas derideas. Eodem modo ſe habet & profunditas Diuinæ abyſſi, quę & ipſa omnibus eſt creaturis incomprehenſibilis. Huius exemplo totus difflues in veriſſimū tuum non eſſe, & in egeſtatem, fragilitatémque tuam.

Latitudo Dei ipſa generalis eſt amor Dei, per quem Deus in omni-

omnibus creaturis, in omnibus regionibus, locísque vniuersis, in omnibus exercitiorum speciebus & operibus bonis, præcipuè tamen in Eucharistiæ sacramento, & in cordibus mũdis se donat & communicat. Nil æquè comune, nihil æqué obuium est atque Deus, qui sępe vel vna bona voluntate, vnicóque suspirio ex intimo corde profecto comparabilis est.

Hanc latitudinem imitabimur per otiosam, & nullis occupationibus distractã mẽtem ad Deum, pérque generalem ad omnes homines dilectionem.

Longitudo verò quæ est æternitas Dei (nec præcedens, nec subsequens vllum habens vnquã nec

nec habitura) trãquillum quoddam eſt & immutabile nunc, in quo vniuerſa præſto adſunt per continuum quendam reſpectum ſui, & in ipſo omnia etiam præſentia. Hanc longitudinem imitaberis per mentem eleuatam, ac ſurſum prorumpentem, immergendo, & abnegando teipſum, & omnes creaturas, in tempore iſto, & in æternitate.

De originali bonitate, & amore Dei.

CAPVT XV.

INTER omnes proprietates Dei nihil æquè ſupereminet, atque inexhauſta ipſius miſericordia, & gratus ille amor erga nos miſerrimas creaturas. Eſt enim Deus immutabilis, & incom-

comprehẽſibilis illa bonitas, quæ ſola nullis vnquã amaritudinib⁹ infici poteſt, quæ ſola nunquam erga nos mutatur, nunquam auertitur, ne ob peccata quidem. Quiſquis cum amore ad Dominum reuertitur, is perpetuo ęque bonum, æque ſibi inueniet amicum. Adeo namque fidelis eſt ad amandum, adeo gratioſus ad amplexandum, vt nulla id creatura aut intelligere, aut exprimere ſufficiat. In Deo quod diſplicere tibi poſſit; plane inuenias nihil. In Deo omnium petitiones cordium, omnium animorum deſideria vltra omnem ſunt menſuram. Quanto perfectius Deus cognoſciturum, tanto ſtudioſius quæritur, & charius poſſidetur.

Minimum illud gaudium, quod ex diuina præſentia diguſtat mũda, amaſq; Deum anima, omnia huius mundi gaudia, quę ab vniuerſis etiam creaturis, tam in tẽpore iſto, quàm in æternitate, proferri aut percipi vllo modo poſſunt, adeo immenſe excedit, vt in amariſſimum abſynthium illa conuertat. Deus adeo ingenue liberalis eſt & bonus, vt malit ſemper maxima donare, quàm minima. Paratior eſt Deus ſalutaria nobis præſtare, quàm nos ſumus poſtulare. Quiſquis Deo ſoli pectoris ſui ſcrinium reſerat, is & viuit ſuauius, & moritur ſecurius, & in hoc ſæculo ſimul atque in futuro amœna paradiſi gloria perfruitur. Oculus non vidit,

dit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcēderunt, quæ pręparauit Deus diligētibus ſe. O quātum inter ſe diſtant amor Dei, & amor creaturarum! Quam fallacia, quam caduca fiunt omnia, quę in mundo præclara videntur & amabilia, cum apertis mentis noſtræ oculis perſpexerimus, quā miſere ſeducantur ij, qui amorem ſuum alio conferunt quàm ad Deum. Obſecro te per Deum immortalem, quid emolumēti nanciſcuntur ex vniuerſo amore ſuo, quàm rei omnium precioſiſſimæ temporis iacturam, inutilium verborum profuſionem, bonorum operum paucitatem, & conſcientiam mille ſcelerum vitijs inquinatam?

Momētanea voluptas, & diutina pœnitentia amoris mundani ſunt indumenta. Effugere quidem nituntur ærumnas, & tribulationes ſed medij in illas corruūt miſeri. Leui Chriſti iugo ſubdere colla renuunt, & mille grauiorib⁹ onerum, faſcibus deprimuntur, ac planè, quod dici ſolet, incidunt in niuem cupientes vitare pruinam. Auguſtinus. Nimium eſt auarus, cui non ſufficit Deus. Quid oro deſiderare potes, quod in Deo abūde non inuenis? Quæcunque omnium hominum pectora excogitare valent, ea tu tecum cogita, & in Deo inuenies millecuplo plura. Quæris amorem, fidem, veritatem, conſolationem, continuam præſentiam? omnia

omnia habes in ipſo immenſa, & infinita. Miraris ſpeciem? ſpecioſiſſimus eſt. Quæris opes? opulentiſſimus. Ambis poteſtam? potentiſſimus. Vel quæcunq; tādem deſiderare potes, in Deo omnia inuenies millecupla. Ipſe namq; ſummum, & optimum eſt bonum. Quamobrem expulſis ex animo cunctis creaturis, mentem habes eleuatam cum amore ad Deum, ſemperque ad eum intro reuertere, qui adeo impenſe bonus eſt, vt ſi quis illum rite tractare noſſet, quidquid petere auſus fuerit, impetrabit. Adeo etiam exorabilis eſt Deus, adeoque lubens amicos ſuos exaudit deprecantes, vt omnia delicta, & obſtacula, adeoq; purgatorium

totum lubens condonet ad ipſum ex animo reuertētibus: quā tamen conuerſionem idem ipſe & largiri, & operari debet. Quare magnis quotidie precibus orandum, atque etiam obſeruandum eſt, vt quando huc inuitantur, obſtaculis omnibus remotis ipſum ſolum ſequātur. Eia quàm benigne talibus paternum illud pectus ſuum pandit fideliſſimus Dominus, opumque ſuarum reconditarum theſaurum aperit. Quis quæſo id cogitatione comprehendat, quàm ſitibundus, & auidus eſt æternus ille Deus vniuſcuiuſq; hominis, pectus ſuum euacuatum ad ipſum conuertentis, ac ab omnibus creaturis liberi? Nam huic quouis momēto occur-

occurrens, adeo amice eum excipit & humaniter, ac si tota beatitudo sua in huius homunculi salute dependeat. Si hæc tibi incredibilia videntur, cogita quanta Deus tua causa tam generaliter, quàm specialiter fecerit, & pertulerit.

De bona voluntate.

CAPVT. XVI.

ESSENTIALIS illa, & germana Dei dilectio maxime in bona consistit voluntate, quam qui maiorem, & efficatiorem habet, his maiorem etiam, veriorémque habet charitatem. Bona autem voluntas consummatur simul atque probatur in operibus bonis, inque aduersis Dei causa

 illatis.

illatis. Cum mentis constantia manet incõcussa intentioq; ipsa sincera nil præter Dei honorem spectat, tum voluntas quoque bona est. Quid est autem, quod per bonam voluntatem impetrare non possis? Si ex vero pectore veram cupis habere humilitatem, abnegationem, patientiam, ac quod in te est, ad ea consequenda perficis, vere eadem consecutus es. Hæc tibi non creatura, non mors, non diabolus eripere, aut impedire potest, quin tantam inde mercedem accipias, ac si vere illa habuisses.

Omnia item bona opera, quæ animo, & voluntate ad *Dei* honorem vel facere, vel pati decreuisti, sed citra tuam culpam postponun-

ponuntur, ea coram Deo pro cō-ſummatis reputantur, & perfe-ctis.

Cum Deo ad ſummum homo pius placere, tantumque ipſum & amare, & laudare cupit, quan-tum omnes pariter creaturæ, & coram Deo pro omnium pecca-tis ſatisfacere, omnes ad Deum deſiderat pertrahere, ac quod in ſe eſt, ad hæc perficit, ſed deſide-rio vires non reſpondent, is co-ram Deo omnia hæc reuera ad-impleuit. Talibus etiam deſi-deriis, & reſignationibus piorum adeo placatur & reconciliatur Deus, vt nonnunquam integro regno, imo toti terrarum orbi propterea parcat. Per ſolam quip-pe bonam voluntatem plus me-

mereri possumus singuli, quàm citra eam omnes pariter conglobati, vniuersis operibus nostris externis. Nec aliquis tam pusilla habet exercitia, quin si istis Deum ex animo spectat, ac in feruentiori Dei dilectione per illa proficere desiderat, in eoque permaneat, seipsum sine medio aliquo impedimento vniformem cōtinens, Deumq; solum in omnibus operibus suis scopum sibi præfigens & adamans, reuera, (etiamsi iam animam agens Dei visione frui velit) voti compos fiet. Id etiam Dominus ipse qui mentiri nescit, promisit dicens: Petite, & accipietis. Quapropter ob leuia aliquot vitia, aut ob naturæ infirmitatem, qua fit, vt

 plura

plura bona perficere non valeat, nemo ſe alienum putet à Deo, modo bonam, vt dixi, habeat voluntatem ad deum, adque bona opera (ſi poſſet) perficiēda. Nam licet remotiſſimum ſe homo putet à Deo, Deus tamen illi haud eſt remotus, verum perpetuo potius ei adeſt, & ſi ſtatim non admittitur, ante ianuam perſtans pulſat, vt intromitatur. Impedimentum omnium grauiſſimum, quod vſpiam reperitur, eſt cum quis prudens, volēſque cor ſuum amore occupat creaturarum. A natura quidem nobis inſitum eſt amare, atque adeo quemadmodum abſque anima quis viuere non poteſt, ita nec abſq; amore. Sed ſi debitum ordinem in amore

amore seruaret, Deum præ se, præque omnibus creaturis amaret. Quid? an non multis lacrymis digna res est, quòd à præclara illa indole sua ita degenerat homo, & nobilem illum amorem suum, rem omnium longe prætiosissimam, ad seipsum, adq; temporalia ista turpiter declinat, nec ad summum bonum Deum vnquam erigit? Id adeo magis habet amicos Dei vt (si possent) sanguineas lacrymas profunderent, ne Deus ex hominum mentibus, (pro quibus floridam vitam suam impendit) tam ignominiose propter vilissimas huius mundi opes, sensuumq; turpissimas oblectationes expellatur: cordis enim amator est Deus, nec

moratur

moratur opera externa, corde vitiis, & creaturarum amoribus data opera ſemper infecto. Sed ſuper omnia placet illi pectus vere mundum, quod ſe totum reſignauit, & æſtuantiſsimo affectu iugiter ardet, & ſitit Deum, Deique honorem, & voluntatem ſemper pure ſpectat, in eoque permanet. Hæc de charitate Dei in genere dicta ſufficiant.

Optimum exercitium de charitate Dei.

Cap. XVII.

DIVVS Dionyſius, & poſt eum alij illuminati à Deo viri compendium quoddam nobis tradunt, quo ad conſummatam diuinæ charitatis perfectionem ocyſsime

cyſsime facillimeque perueniamus, nimirum per ardentes orationes, affectus ignitos, & ſuſpiria ad Deum. Verum quoniam affectus non ita facile in amore Dei, niſi piis quibusdam meditationibus præuiis accenduntur, ideo cui hæc via cordi eſt, primo omnium tota anima cum vniuerſis viribus, & potentiis ſuis recollecta, omnem externam occupationem, omnem ſolicitudinem, & creaturarum amorem ſemel abiiciat, idque pot ſſimum per tres haſce virtutes: Propriæ voluntatis abnegationem, creaturarum omnium eiectionem, & diuinorum donorum cum vera humilitate ſuſceptionem. Tum vero maxima illa amoris argumenta,

argumenta, beneficiaque ſibi à Domino collata, amariſsimam quoq; Christi paſsionem & mortem: & è diuerſo vitia defectuſq; ſuos innumeros attendat, vt paulo ante fuſius enarrauimus. Ad hæc incomprehenſibilem illam Dei omnipotentiam, æquitatem, ſapientiam, liberalitatem, benignitatem, miſericordiam, ſubtilitatem, decorem, gratioſitatem conſideret, idque cum tota cordis ſedulitate, & virtute ſpiritus ſurſum in Deum prorumpentis: ita vt primo, priuſquam aſſueuerit, corpori futurum ſit admodum oneroſum.

Mox Deo ex animo gratias agat, adoret, collaudet, illumque ſolus (ſi fieri poſsit) tantundem

laudare,

laudare, honorareque desideret, quantũ omnes pariter creaturæ. Aliorum etiam peccata coram Deo emendare, pro omni contemptu, & ingratitudine nomini diuino vnquam illatis satisfacere cupiat.

Ad hæc autem, & omnia illa quæ Deus ab eo desiderabit adimplenda, seipsum totum dedat, effundat, ac ex animo altissimæ voluntati Dei, sine vlla cordis rebellione, offerat ac resignet, idque adeo perfecte, vt in omnibus Dei beneplacitum, suum altissimum fiat desiderium in tempore isto, & in æternitate, tam in euitandis, abnegandisque omnibus voluptatibus, & illecebris Deo displicentibus, quàm in quouis

labore

labore operando, aut onere sufferendo, quæcumque sibi vel à Deo, vel ab hominibus imponũtur. Aut etiam inęquanimiter citra vllius consolationis aucupium, perpetienda omni confusione, contemptu, dispendio, morbis, tribulationibus, interna derelictione, cordis ariditate, & omnibus quæcumque Deus illi superuenire permittit, ne vnquã charitate ab eo separetur.

Ceterum vt hęc ad Dei honorem probe possit perficere, & perpeti, gratiæ ad hoc diuinæ auxilium imploret, vt omnia Deo displicentia perfecte in seipso mortificare queat. Cuiusmodi sunt sensuum oblectatiunculæ in videndo, loquendo, in cibo, potu,

veſtitu, aut alijs quibuſlibet corporum ornamentis, vanitatibuſque ſuperfluis. Ad hæc naturales paſſiones in inordinato amore, metu, gaudio, triſtitia. &c. Vt cor etiam ſuum ſupra omnem multipliciatem, & occupationes eleuatum, in Deo ſemper gerat ſuſpēſum, & ab omnibus creaturarum accidentijs vndecunq; ſibi aduenientibus lætis, vel triſtibus, liberum ſeruet & inconcuſſum. Fideliter etiam poſtulet à Deo, vt ſe nobiliſſimæ Chriſti humanitati in omnibus diuinis illis virtutib⁹, & amariſſimis cruciatibus conformem faciat: vt etiam intellect⁹ illuminationem ſibi donet ad cognoſcēdam ſummam Dei bonitatem, ſuam viliſ-

ſimam

ſimam vilitatem, & Dei altiſsimam voluntatem.

Poſtremo ſibi tam perfectam Dei poſtulet charitatem, vt ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente, & ex omnibus viribus ſuis ipſum diligat, & à ſe totus deficiens, in Deum totus transferatur, ardentique amore eidem ſemper inhereat. Nullis autem exercitijs proprietate quadã voluntatis inhærere debet, quin potius acurate ſemper obſeruet quorſum, vel qua via (varijs enim modis electos ſuos inuitare ſolet Deus) ipſum ad ſe pertrahere velit bonitas diuina. Hoc vbi compererit, confeſtim omnibus relictis ſequatur, & per deſideria igne charitatis diuinæ ſuccenſa

vlterius in Deum prorumpat, in interno ſilentio, & quiete ſuiipſius, Deumq; tunc intra ſe operari ſinat, qui perfectius de omnibus ipſum edocebit.

Internos vero Dei tractus amplius non perſentiens, ad priſtina ſua exercitia redeat, eaque peragat ,vt perſeuerare in ijs vſque ad finem poſſit. Non vt plæriſq; mos eſt, qui vix dum inceptum, ob incidentem aliquam moleſtiam ſtatim deſerunt inſtitutum. Deo tamen longe gratior eſt perfecta ad interiora cõuerſio, quàm ſine ea, plurima externorum operatio. Nunquam tam modice, aut raro ad Deum te conuertere potes, quin te multo amplius deſideret atque expectet. Iſthoc

exercitio

exercitio aliquantiſper exercitatus, eo tandem perueniet, vt iam nulla meditatione præuia, prima ſtatim mentis eleuatione, charitate diuina homo inflammetur, ac in Deum ſubleuetur, æſtuantiſsimiſque deſiderijs ſummo amori, qui Deus eſt, coniungi, vniri, illum amplecti, in illo ſubmergi, liquefieri, & diffluere affectet. Verum vt in omnibus, ita & hic ſummopere cauendum : ne quid nimis, ne ſcilicet in donis Dei ſuauitatem nimiam, aut quietem aucupetur, ſed ijs pariter atque omnibus ad verã ſui mortificationem, veramque abnegationem vtatur : alioqui certe vt ingratus à Deo relinquetur.

Huic autem præſcripto exerci-

tio, aut huius farinæ alteri, vt minimum ſelem per diem incumbet. Nam qui ne ſemel quidem in die mentem ſuam recollectam ad Deum conuertit, pro beneficijs Dei innumeris animo penſitatis gratias agit, peccata ſua deplorat, veniam exorat, ad virtutum profectum gratiæ diuinæ auxillium ſupplex implorat, bonum animi propoſitum arripit, voluntati diuinę ſe totum dedit, ac ſubijcit: is profecto Chriſtiani hominis nomenclatura indignus cenſetur. Nam quemadmodum ferrum niſi aſſiduo vſu contrectetur, rubiginem contrahit: ita & charitas Dei niſi cõtinuo vſu exerceatur, peditentim tepeſcit, ac deperit.

Quomo-

Quomodo deinceps se quis in amore Dei exerceat.

Cap. XVIII.

MVLTIPLICIA sunt ad Deum exercitia, diuersus est hominibus viuendi modus, diuersa ingenia: Scripturæ diuinæ abyssus imperscrutabilis, traditio ipsa infinita. Vis igitur paucis certissimam omnium, & compendiosissimam scire viam? hoc tibi exercitium arripe. Primo omnium (quoad licet) abstractũ te, separatumque teneas ab hominibus vniuersis, semper quæras tempus & locum opportunum Deo familiarius vancaudi, pectus à peccatorum inquinamentis, vanisque oblectationibus, & euagati-

uagationibus purum cuſtodias, ſemper intus tecum permaneas. Senſus exteriores cordiſque adytum contra omnes vanitates & incidentes imagines formaſq; rerum ſecularium, quantum potes, obfirmes. Voluntatem & affectus ab omni gaudio & mœrore, ſpe & ſolicitudine creaturarũ, & accidentium (quæ libertatem tuam aliquo modo tibi impedire, occupationeſque & cordis addictiones, ſeu inheſiones inducere poſſent) pura, incontaminata, libera ſerues. Mentem tuã ſupra omnia temporalia in Deo geras ſuſpenſam, ſemperq; Deũ memoria tenens cum viuida quadam ſedulitate, humiliter ante oculos illius conſiſtat: ſuauem item

item animi propenſionem, continuumque deſiderium vt cum eo vniri poſſis, ad Deum habeas, quo ſubſtracto, ocyus ad cor reuertaris, ſenſus diſtractos omnes recolligas. Hæc ſi primum experienti oneroſa videbuntur & ardua, haud animum abiicias, ſed contra audacior progredere, penetra, ac perſeuera. Id ſi feceris, mihi crede, vſu ipſo tibi protinus fient non ſolum læuia, verum etiam iucunda. Sin vero vlterius proficere deſideras, in omni tempore, in omni loco ita age, ac ſi Deus præſens præſentem te ſemper alloquetur: Fili mi contine te intus, intro ad me reuertere, purum te à peccatis, liberum, nullaque ſolicitudine & amore re-

rum temporalium distractum custodi, summo illi bono, summo amore absq; medio adhere, quęcumque videris, vel audieris, dissimula & pertransi. Huic autem negotio in memoria tua pręparatas habeas breues aliquas precatiunculas ad excitãdos in Deum affectus, quas D. Augustinus, haud iniuria, iaculatorias vocat. Sunt enim veluti iacula quędam ignita, quæ in ipsum pectus dominicum eiaculamur. De his loquitur sponsus in Canticis: Vulnerasti cor meum soror mea sponsa.

Has iaculatorias sicuti & vocales orationes, ad quas obligaris ex intimo cordis affectu proferes, ad vniendum te Deo in estuantissimo

tiſſimo amoris ſui incendio, ac teipſum aſſuefacies, vt has aſpirationes inter eundem, ſtandum, ſedendum, iacendum, quieſcendum, manducandum, operandum, ſi nõ ore ſaltem corde ſemper tibi habeas familiares. Si quid incipiendum, aut operandum fuerit, ante ſingula opera cor, intentionemque tuam ad Deum prius erigas: ſic Deum in omnibus facile inuenies. Hoc aut ſimili modo, adſpirationes.

O domine meus, & Deus meus, ô mi amabiliſſime, electiſſime amice & ſponſe, ô amor meus, refugium meum, gaudium meum, & quidquid cor meũ deſiderare poteſt! ô quando perfecto amore te diligam? quando

puro corde te amplectar? ô quando totus mihi moriar? quando abnegabo, despiciam, & relinquam omnia propter te? ô vtinam posset anima mea totis viribus suis perfecte tibi vniri, nullo postea tempore abs te separanda, sed tota in te conquiescere, demergi, liquefieri, tuisque gratis frui amplexibus posset. O tu vita animæ meæ, offero ac resigno me tibi ex animo quantus sum, vt me posideas, & de me facias in tempore, & æternitate secundũ altissimum beneplacitum tuum.

O dulcisime Domine Iesu Christe, desidero & peto vt ignea ila, & melliflua diuini amoris tui virtus totum pectus meum transfigat, purget, illuminet, atque

que ad ſe trahat omnes vires animæ meę vt veluti facula quedam ardens in tuo amor t otus conſumar, ac à meipſo deficiens, totus in te transfundar, vtque te ſolum ſemper cogitem, te ſolum deſiderem, te cognoſcam, te inueniam, tibi ſoli inſeparabilis ſemper inhæream.

His & id genus innumeris ignitis adſpirationibus (vt Spiritus ſancti vnctio edocebit) ſæpius per diem, & noctem ad Deum magna vehementia effuſis, ſpiritus tuus magis magiſque in Dei amorem inflamabitur, firmabiturque adeo fortiter, vt quoties volueris, ſine vllis cogitationibus aut meditationibus præuiis, in ictu oculi, ceu fulgur quod-

dam te ad Deum eleuare ac immergere poteris in ipſam diuini amoris abyſſum, cum inenarrabilibus deſiderijs, & anhelationibus ad Deum ſolum habendũ, ſolumque poſſidendum. Hæc autem centies, immo vel milies iu die fieri poſſunt mente ſola, ſine vllis verbis, aut ſi placuerit, etiam verbis, dummodo natura tua par ſit tanto labori. Maximopere enim aduigilandum eſt de natura, aut cerebrum intemperantia & immoderarione aliqua lædatur. Quoties igitur hoc modo cor tuum cum amore conuertis ad Deum, toties tibi Deus occurens, nouam gratiam infundit, quam niſi per peccatum lætiferum amittere poteris numquam.

Verum

Verum in hac via perſeuerare po teſt nemo, niſi in humili ſuiipſius abnegatione reſignationeque ad Deum continuo permanſerit.

Ab externis igitur ad interna rediens protinus explora, num forte in aliquo deliqueris, an te alicubi ſpectaris. Id ex animo deplorans admiſſum, Deo te iterum captiuum dede in voluntatem ipſius, ac quemadmodum antea, ita nunc quoque cum amore audacter ad eum regredere, in eoque vſque ad mortem perſeuera, Omnia autem reliqua exercitia, qualia ſunt ieiunia, vigiliæ. &c. Ad iſtud ceu ſcopum ſunt ordinanda, tantumque ex ijs eſt aſſumendum, quantum tibi ad cordis puritatem, Deique

amorem ſubſidio eſſe poteſt. Hic iam paucis totius ſanctitatis ſummam, qua ad apicem perfectionis conſcendere potes, tenes: quem inter mille vix pauci mortales apprehendunt, ideo potiſſimum, quòd in intentione ſua ſeipſos nimium ſpectant, ac in alijs exercitijs præfixo ſibi fine cõquieſcunt, atque ita multorum annorum ſpatia ſine magno profectu tranſigunt. Hæc via eſt abſcondita illa philoſophia, quam Pater cœleſtis, cæleſtibus ſuis inſpirationibus electos ſuos edocet quam exarat in cordibus paruulorum & humilium, qui id ab eo humili cum fiducia, ſedula diligentia, & omnium mundanorũ voluptatum contemptu expetunt.

tunt. Atque haud raro plebeio cuius idiotæ, aut ignobili mulierculæ à Deo reuelatur, quod litteratiſſimo philoſopho (qui elato ſupercilio, & inani faſtu turgidus reliquos præſe mortales contemnit) occultatur. Ad hanc autem philoſophiam omnes creati, & vocati ſumus, qui etiam quouis momento tantam à Deo gratiam, tamque ineffabilia bona promereri poſſumus, vt vere deplorandum ſit nos hic adeo ſupinos & oſcitabundos ea negligere, quæ irrecuperabili damno perpetuo neglecta manebunt. Porro Deus id grauiſſimę iniurię loco ducit, quòd ſe ad propius accedere nolumus, & cæleſtia illa, perpetuoque permanſura

bona (proh pudor!) ob temporaria ista per sensus exteriores importatæ negligimus, & amittimus. Hæc via est facillima certissimaque omnium, quæ reperiuntur. Ad hanc enim nō ingenij acumine, non subtilibus aut intricatis artibus, neque etiam vel corporis robore opus est, nisi hoc solo, vt te totum, & omnia tua in manus Dei resignes & abneges, pectus purum à vitijs & creaturarum amore custodias, ignitis ad Deum affectibus te exerceas, eidem amore perpetuo inhæreas. Hisce exercitijs omnis multiplicitas, omnia vitia, & quidquid infra Deum est, semel euanescet, liquefiet, corruet.

De ſeparatione ab hominibus.

Cap. XIX.

VT autem prædicta documenta tibi melius innoteſcant, notanda ſunt hæc ſequentia. Primo ſeparatum te, abſtrctamque teneas oportet (quatenus tibi per ſtatum & officium tuum licet) ab omnibus hominibus, idque hac potiſſimum de cauſa, quòd plurimæ operationes, confabulationes, & ſocietates animum turbant, diligentiam eneruant, puritatem inficiunt, charitatem diminuunt & frigefaciunt, vt numquam ad germanum illius feruorem peruenire quis poſſit, attentionem internam impediunt,

unt, rationem obcæcant, vt cernere nequeat quid ſit conducibile. Facile admodum elabitur homini verbulum aliquod non neceſſarium, facile tempus pretioſiſsimum per ineptas hominum ſocietates inutiliter teritur. Eapropter Arſenio præceptum fuit ab Angelo, vt fugeret, taceret, quieſceret. Totius quippe beatitudinis fons eſt, tranquillum ſe ſeruare in ſolitudine. Nam plus præſtat eruditionis, purum ſe & incōtaminatum conſeruare, quã immenſa volumina euoluere. Quiſquis cum hoc mundo vult conſeruari, vulnera non pauca oportet illum tolerare. Nam omnia illa, quibus homo diſtrahitur videndo, audiendo, comedendo

do, bibendo, loquendo, operando, aliis citra necessitatem semet applicando: omnia inquam illa prædones sunt puritatis animi, & eximiorum suorum bonorum. Ad animi autem puritatem melius non peruenitur, quàm fugiendo. Qui à creaturis profugiunt in solitudinem, ij secure admodum confugiunt, modo ibi ita se gerant, vti decet. At vero qui in seipsos confugiunt ij periculose nimis confugiunt.

In solitudine homo purificatur & purus permanet, sibi innotescit, & Deum diligere discit. In solitudine carnem mortificare, Deo assimilari ac vniri edocetur. Cui solitudo sapit, huic sapit Deus. In solitudine alienãtur

ab

ab homine omnia aliena. In ſolitudine per ſaporem rerum cæleſtium omnia onera fiunt leuia, In ſolitudine ſeipſum homo amittit, & Deum inuenit. Solitudinem quoniam pauci vere agnoſcnnt, pauci etiam adamant. At ſi penitus perſpicerent quantus in ea bonorum theſaurus deliteat, mirum ni omnes ad illam concurrant. Quapropter in vera Dei dilectione te admoneo, vt (quo ad licet) liberum te feriatumque cuſtodias ab hominibus vniuerſis. Nulli niſi qui eiuſdem tecum ſit animi, nimium familiaris fias. Reſponde omnibus breuiter & humiliter etiam, vel nõ, vti cõuenit quando te alloquuntur, quod ſi tibi odium pariat,

benigne hoc & hilariter propter Deum ſuſtine. Silentium ſerua. Oportunum ſemper quere tempus, locumq; ſolus permanendi, & hominum familiaritates deuitãdi. Quid? an non melius eſt, vt æternum illum dominum tibi habeas propitium contra homines vniuerſos, qui te æquo animo ferre nequeunt, nec lædere tamen poſſunt quàm vt omnium creaturarum fultus patrocinio, Deum habeas contrarium, aut alioqui illo carere debeas? Exteriorem hominem tuũ quietum, interiorem incontaminatum cõſerua, tecum intus ſemper permanendo. Senſuum occaſus, veritatis tibi eſt exortus. Si omnibus creaturis vtilis eſſe cupis, ab omnibus

omnibus te abſtrahe. Veritati ſim pliciter ſatisfacito, & ſi quid forte accidat aduerſi, moroſius tibi ipſi auxiliari aut patrocinari noli. Nam qui ſe nimium defendere curare que ſtudet, is veritatis patrocinio deſtituitur. Lucæ 19 dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos, & tuiipſius nimis anxiam cuarm & ſolicitudiuem abiice: nam in Deo omnia tibi abuude ſunt expoſita.

De tranquillitate cordis, & eiectione omnium creaturarum.

Cap. XX.

SI vnquam Deo coniungi cupis, voluntatem tuam penitus ei dedere & abnegare, pectus ab omni creaturarum inordinato

amore illibatum conseruare, omnesque delicias, & corporis blãdimenta procul ablegare debes. Quemadmodum enim miles secularis amicos, patriam, facultates omnes derelinquens, corpus & animam incertæ Martis aleæ exponit, in exteris regionibus ad mortem vsque horrendis præliis conflictatur, vt vilem aliquem nunmulum sibi lucrifaciat: ita & tu si summum bonum in corde tuo possidere concupiscis, nudum illud feriatum, pauper spiritu, exoneratumque ab omnibus quæ pure Deus non sunt, quantum potes, custodias: sic demum diuinæ gratiæ sol peculiariter in illo splendescet, ac operabitur. Oculum cordis, hoc

est, intellectum tuum, ab omnibus imaginibus & formis purum quietumque efficias, incidentes quasuis ineptias abigas. Si ipse eas in animum nō introduxeris, cito earum obliuisceris, minimoque negotio vniuersa tentamenta superabis. Quorum namque imagines in te non introducis, ea etiam non concupiscis. Principio quidem graue est, à cunctis imaginibus & phantasiarum ineptiis vacuum, liberumque fieri, at vbi eo quis profecerit, vt videns cæcus factus sit, audiēsque surdaster, hoc est, quòd internæ contemplationi, rerumque diuinarum studio adeo sit addictus, vt sensus exteriores perfectam suam operationem iam non exerceant, tum

tum ei non erit amplius onerosum. Proinde quamdiu imagines, formasque omnes nondum penitus excludere vales, id saltem cura, ne illas tu in animum spōte inferas & foueas, & paulatim in sese eua...icant. Pijs vero imaginibus de Deo, deque rebus diuinis, quæ te in Dei amorem inflā-met, quemadmodum supra dictum est, mētem tuam occupare adlabora. Si pectus tuum ab impuris affectibus, & amoribus purum conseruare cupis: momentaneæ lætitiæ, carnaliumque illecebrarum memoriam, quam longissime ex animo profligare adeusce. Solitudinem cordis intra te constitue, omnes subpullulantes variarum rerum affectus motus-

motuſque, incidentes rerum caducarum ſolicitudines abice, cogitationum ineptias tibi ob oculos volitãtes propelle, occultum quoddam diuerticulum, & tranquillum in corde tuo tibi conſtrue, vbi ab omnibus rerum amoribus & ſolicitudinibus liber, dilectiſſimo tuo (ſicut deſiderat anima tua) quãdoq; & colloqui, & vacare valeas. Ante omnia cortuum intus ſimplex & vniforme cuſtodi, in mentis ſilentio conticeſce. Quoniam vnũ (hoc eſt vnitum cor, & purum ab omnibus ineptis phantaſiis) eſt neceſſarium. Simplici enim, oſioſo & quieto corde ſuper omnia delectatus Deus nobiliſſimum opus ſuum in eo operatur. Anima
noſtra

noſtra ſemper multumque labo-rat, quoniam multis & diuerſis ſemper diſtenditur cogitationi-bus. At cum omiſſis multis, v-num dumtaxat cogitat, tunc à ſuperfluo illo multoque labore liberarur.

Itidem ſi nihilum tuum men-te pertractes, non ita multo labo-re deprimeris. O ſi quis ad cordis tranquilitatem, ad omnium re-rũ obliuionem peruenire poſſet, illius & rerum, amicorumque illius omnium ſolicitam Deus curam ageret, contraque inimi-cos illius pro eo dimicaret.

Ceterum ad veram pacem, ad veram cordis quietem nun-quam, aut quàm rariſſime perue-nitur, niſi per hanc tranquilitatẽ

& euacuationem omnium creaturarum, cnm introuersis virib⁹, in Deo vnitis, in ęterno illo nunc diuinitatis ipsius. Istud autem pro vniuersis exercitiis sufficere poteſt.

De emendatione affectuum cordis.

Capvt. XXI

Ceterum vt hæc paulo fusius, pręsertim quę ad vim appetitiuam attinent, explicentur, scire conuenit, totius nostræ salutis cardinem nō in alio post Deum, quàm in nostri arbitrij libertate consistere .Cum enim nosipsos per liberum arbitrium cum amore conuertimus ad originem nostram, vnde profluximus, Deum, salua-

saluamur: omnesque animæ nostræ vires, atque adeo corpus ipsum, huic voluntatis arbitrio seruire, ac morem gerere compelluntur. At vero cum nos per liberum illud arbitriũ vel ad nosipsos, vel ad creaturarum amorem incuruamus, vniuersorum malorum segetem nobis aperimus: anima ipsa (vtpote permixta rebus multo se vilioribus, turpiter sordidatur, haud secus quã si argentum plumbo permisceatur. Proinde ante omnia necessarium est, vt toto conamine voluntatem, affectusque nostros ab omnib⁹ peregrinis amoribus, & inclinationibus ad res externas puros custodientes, in nullo penitus nisi in solo Deo conquiescamus.

camus. Huc ſpectat quod ait Augustinus: O nobilis anima! ô Dei excellens creatura! quid eũ quæſo exara te quæris, qui totus vere, nudeque eſt intra te? diuinę naturæ particeps facta es, & creaturas ſectaris. Vbi theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum. Et quoconque amoris theſaurus præcedit, eo & cogitationes ſequantur neceſſe eſt.

Quod præ omnibus maxime diligis, id ſæpiſſime cogitas: & quod ſæpiſſime cogitas, id maxime diligis. Vis igitur ſcire vbi ſit theſaurus tuus? Vide quid magis diligas. Vis ſcire quid magis diligas? Attende quid frequentius cogitas, quid potiſſimum quæris Deum, an creaturas? Cuiuſmodi

autem

autem in corde tuo frequentius versatur obiectum, istiusmodi & ipse es. Quamdiu à creaturis nondum perfecte fuerit homo liberatus, nondum eas dereliquerit, aut excluserit, tam diu neque ad Deum liberê euolare, neque diuina limpide contemplari poterit. Ideo tam raros hodie videmus veros contemplatores, quòd momentaneis istis nimium inhærentes, ab amore creaturarum totos se non auertunt. Maximum enim diuinæ gratiæ operationi impedimentum in nobis præstant voluptas, gratiositasque creaturarum. Deus ne tantillum quidem nobis proprij concedit, quo nobisipsis inhæreamus, quodue nobis abscribamus,

abſcribamus, quantum patiatur oculus meus, hoc eſt plane nihil, quoniam Dei ſolius omne eſt proprium. Quare omnibus ſine proprietate, non ſicut peculiariter noſtris, ſed veluti ad tempus nobis accommodatis vti debemus. Fundamentum autem ipſum cui omnis boni ſtructura nititur, eſt, vt intus nos nudemus, nudatoſq; conſeruemus à rebus omnibus extraneis. Id Deo ſumme placet, ob id læta nobis immittit, & triſtia, proſpera & aduerſa, ideo intus nos admonet, vt huc ſcilicet pertrahat, pro quo & ſeipſum totum nobis tradit poſſidendum, cunctaque in peculium noſtrum perpetuum, quæcumque in celo ſunt & in

terra,

terra, quæcumque ex ipſo profluxere, quæcumque Angeli poſſident & Sancti, vt ea omnia non minus, noſtra ſint, quàm ſunt illorum. Nulla re citius tam à ſeipſo, quàm à creaturis vniuerſis homo exoneratur, quam quòd ſeipſum humiliet, extenuet, creaturas omnes floccipendat, omniaque terrena iſta reputet vt ſtercora, terram, & ville lutum, vnde reuera ſunt confecta, ac in quæ ſunt reuerſura: Deum vero ſolum geſtet in cõrde, & animo, idque deſiderantiſſimo prorſus affectu. Nam ſi Deus eſt ingreſſurus, omnia prius egredi oportet, nilque penitus in te, niſi nuda puraque intentio, & deſiderium quoddam Dei, perpetuo eidem

ſeruiendi & ſupra omnia ſummũ proximumque locum ei tribuendi, remanere debet.

De continua obſeruatione Dei, & ſuiipſius.

CAPVT. XXII

AVſpicaturus, aut perfecturus quippiam, primo omniũ cor tuum ad ſuperabundantem diuinæ bonitatis abyſſum humiliter eleua, ac citra illius opem plane agnoſcas te poſſe perficere nihil humiliterque Deum exores, vt te & omnia opera tua, hoc eſt quidquid volueris facere aut omittere, pro ſumma ſua voluntate, ad ſuum dirigat honorem. Porro ſi tibi parum liquet quæ ſit voluntas Dei, tunc in intimis tuis

tuis ad eum conuersus, cum silentio istic expecta, quid Deus, aut ratio tua illuminata faciendum, quid fugiēdum præscribit. Sin vero post hæc æque permanes incertus atque antea, tū obseruato perpensoque te ipso, id elige quod naturæ, sensualitatiq; tuæ molestius, & magis est contrarium. Id autem citra omnem controuersiam tutissimum est, quemadmodum & periculosius esse, & conscientiam magis postea premere solet, ad quod videtur natura propensior. Istud longe vtilius est, quàm multi ad diuersos discursus, quàm plurimæ cum magna distractione, & paruo fructu consultationes. obseruata tamen semper diuinarum

Scripturarum sententia.

Aliqui cum Deum iutus habere cupiunt, ad exrerna semet effundunt, ad externa autem vocati, intro regredi volunt. Ita sẽper ad quæcumque à Deo inuitantur, alia atque alia semper ipsi moliuntur, suos modos, sui cerebri somnia aliis omnib⁹ præferentes. Contra, alij præclara quedam auspicantur exercitia, vt magnum quiddam inde putetur enasciturum, sed priusquam attendas, in pristinam statim cõsuetudinem, & ad naturæ illecebras relabuntur. Alij quidem per ignem transeunt, & aquam, sed cum intro cõuertuntur, quo minus tunc fulcimenti intus experiuntur, hoc molestius ferunt. At

quanto citius ſibi mori ſtuduerint, tanto facilius pertranſire poterunt. Proinde quàm varij ſunt homines, tã varia etiã ad Deum ſunt exercitia, adeo vt quod vni vita eſt mortis alteri certiſſimę ſit occaſio: ſecundum etiam vniuſcuiuſque uaturalem diſpoſitionem, & ſecundum quod piis exercitiis ſe quiſque præparat, vt plurimum ſe applicare ſolet gratia diuina.

Quamobrem non tam aliorũ exercitia modoſque, quàm eſſentiales eorum virtutes imitandas tibi propones. Eſſentialis ſiquidem ad Deum via perpetuo ſui ſimilis manet, ac inconcuſſa. Arripiendus tibi igitur eſt viuendi modus, qualem tua exigit voca-

tio. Ieiunia, vigiliæ, & id genus carnis macerationes haud parum quidem conferunt ad vitam spiritualem, verum si ob capitis naturæque infirmitatem, ea tibi nõ tam remedio forent, quàm exitia tantundem inde tibi assumas, quantum virium tuarum imbecillitas permittit. Si medium tenere non potes, consultius est, vt paululum infra modum te contineas, quàm temere superexcedas, ne postea eueniat (vt fere solet) vt naturæ nimis immoderate, oppressæ rursus nimis immoderate indulgendum sit. Quare inprimis curandum, vt vitia solum in te mortificentur, Deoque per ardentem amorem inhæreas, sic tibi corporis diutina vita grauia non adferret

adferet detrimenta. Atqui hęc iis dicta nolim, qui adhuc mundi huius, carnisque illecebris toti addicuntur, quibus non carnis cura, sed afflictio potius moderata est assumenda. Ita semper obseruandum est, ad quid te Deus vocauerit, quidue abs te habere velit. Qui mentis suæ scrinium, vitiaque sua accuratius obseruaret, ac seipso relicto, Dominum sequeretur, quomodo, quoue calle Deus ipsum ad se pertrahere vellet, intusque apud se permaneret, omnia sibi à Deo siue exterius, siue interius superuenientia lubens amplecteretur, cum gratiarum actione occultis Dei iudiciis semper se submitteret, Deum potius quàm seipsum tam

ta ſpiritu, quàm in corpore ſpectaret, huic certo certius eſſet quid agendum, quid omittendum foret, omneſque difficultates bonis auribus, nullo fere negotio tranſiliret. Quæ primo inæqualia, quandoque & extranea videntur, ea ſæpe vtiliora cõprobantur altiſſimis eſſe exercitiis: Deus autem talem ſuum amicum, vſque in finem aberrare non permittet, quibuſuis etiam itineribus pergeret, modo conſiliis ſanioribus acquieſcere vellet. Cum quis vera lance, ſtudioq; perpendit quidquid facit, vel omittit, omnes vias, mores, omnia verba ſua an forte quippiam in intimis ſuis, quod pure Deus non eſt, deliteat, tum in multi-

multiplici ſua inordinatione male ſe affli&tante (quam alias ne agnouiſſet quidem) crucem ſuam vigecuplo grauiorem inuenit, quam ij qui illam ſemper effugere quærunt, defe&tuſque ſuos penitius introſpicere renuunt. Ac ita ſe ipſum defe&tuſque ſuos adeo habet exploratos, adeo numeratos, vt digitos proprios Huiuſcemodi autem continua ſui obſeruatio, principio quidē dura videtur, & inſuperabilis, atqui conſuetudine ipſa paulatim molleſcit, Vehemens enim ille impetus, nimiuſque ardor, quo intus otioſus & liber eſſe deſiderat, ab omni hominem labe expurgat, ac purgatorij ignis pœnas hic in teris abluit.

Quomo-

Quomodo in operibus externis Deum in mente conseruare debemus.

Cap. XXIII.

VIta vere solitaria & abstracta non tam in externa corporis separtione, quàm intus in animi solitudine consistit. Et quemadmodum homini adhuc imperfecto necessaria est externorũ omnium fuga, si integre se ad Deum cõuertere cupit, idq; magno cum labore & dolore: ita perfectus, cui difficilis non est ad interiora reditus, hac externorum fuga tantopere non indiget. Pronior est enim ad conuersionem interiorẽ, quàm ad euagationes exteriores. Nam qui inordinato amore nihil prosequitur, is quoties voluerit

ab

ab omnibus ſe auertere poterit. Ita aſſuefacere debet animum ſuum homo pius, vt Deum ſemper inibi habeat pręſentē. Quemadmodum in præcibus tuis, Deum præ oculis habebas in templo, ita eiſdem finitis perſeuera, maxime cum inter homines conuerſandum erit, Deum menti tuę præfigas, te ſolicitus cuſtodias, omnia opera tua ſine diſpendio interno, & cordis addictione perficias, ſicuti alius quiſpiam, qui ea non facit, vel adquem hęc nihil prorſus attinent, liber ab jis, ac non diſtractus permanet. Quæcunq; vides, audis, protinus relinquas & expuas, ne cogitationes affectuſque tui imaginibus, voluptatib⁹, aut amoribus peregrinis inquinē

tur

tur. Nam quæ extra orationis tempus cum voluptate exercentur, ea orantibus plærumque in mentem redire solent, vel inuitis Si ad hunc modum vires tuæ superiores in operationibus externis Deo manserint coniunctæ, nil plane tibi oberit labor quiuis corporeus, solicitudo, occupatio, aut turbatio, quibus ob Dei honorem secundum inferiores animę vires necessario aliquantisper distraheris. Re etenim probe administrata, ocyus ad Deum intro reuerteris, qui te maiori cum humanitate ad se recipiet reuertẽtem, quòd in negotiis externis fideliter illi seduloq; ministraueris. Proinde nõ tibi sufficere putabis vnã quamlibet cogitationem

de di-

de diuinis. Cogitationes enim quā citissime auolāt Et plærumque euenit, vt vbi vna fuerat pia cogitatio de rebus diuinis, ibi è diuerso decem de reb⁹ vanis, priorem illam violenter expellentes irruant. Atqui mēs cum vniuersis viribus suis funditus ad dominū est cōuertenda, quem & essētialiter cum amorosa quadam & vniformi inclinatione, cum assidua conuersione, intentioneque ad Deum in se retinere debet. In omnibus etiam locis, & operibus æqualem ad Deum amorem studiumque conseruans, eum causam primariam in omnibus tibi constituas: ita profectò nullus tibi Deum eripere, aut impedire præualebit. Qui sic Deo coniun-
ctus

ctus manet, is haud facile iterum ad peccatum aliquod impinget.

Caue igitur putes, obedientiæ charitatiſque opera, qualia ſunt, cantare, legere, aliis obſequi & inſeruire. &c. Tibi ad Deum impedimenta eſſe, aut quòd omnia debeas relinquere, ac ſoli Deo vacare. Minime, inquam: quoniam inordinatio tua impedimento tibi eſt maximo, quòd ſcilicet Deum pure in omnibus non ſpectes, te ſolicite non cuſtodias, propriæ voluntati nimium inhæreas. Hinc tot imaginibus diſtraheris, & repleris, ex teipſo videlicet nato obſtaculo. Porro cum ex Dei potiſſimum amore tua proficiſcuntur opera, tũ Deus (ſi forte ocyus te colligere neque

as)

as) negligentiam illam alicunde tibi resarciet, qui vel in vno sæpe momento, eam tibi cum fœnore pensare potest, nec dutino tempore indiget, vt opus suum perficiat. Quamdiu vitiis & creaturarum præpostero amore non exploditur Deus, nil te turbaqit operatio quæuis externa, aut casus aliquis accidens. Si igitur scire cupis an opera verbaque tua sint ex Deo, explora an ex iis ad verã humilitatem, ad internam conuersionem magis inclineris: hoc comperto, ea ex Deo esse ne dubites. Sin vero te turbant potius ac distrahunt, certissimum habes argumentum ea nõ pure in Deo fuisse fundata, sed aliquid fuisse admixtum quod vel pure Deus

non

non fuit, vel cuius Deus vera oc-
casio non fuit.

Quomodo natura omnibus qui se, suumque commodum spectant, interire debet & mori.

CAP. XXIIII.

MAgno studio & diligentia die nocteq; excutienda est cuius intentio sua, quid scilicet ipsum moueat, quemue in omnibus operibus suis scopum sibi præfixerit. Natura enim seipsã & quæ sua sunt, semper (etiam in iis quę necessitatis dumtaxat causa sumuntur) quæritans, libenter aliquid haberet, aliquid sciret, aliquid vellet. Et priusquam hoc triplex aliquid radicitus mortificetur hic opus, hic labor est. Natura siquidem post primum illũ lapsum

lapſum ſuum quàm profundiſſimè præcipitata eſt, & oppreſſa, modoque incomprehenſibili ad ſeſe incuruata & inclinata, quæ vitioſa inclinatio adeo profunde & occulte in ipſis hominis exterioris hæret medullis, vt ſemper obiectum aliquod, quo ſemet oblectet, in verbis, operibus, & aliis quibuſlibet in rebus aucupetur. Ab vna autem parte preſſa ab altera ſe iterum attollit, furtim quæ ſua ſunt, quæritans, idque (quod mirum eſt) in donis Dei, in deuotione (quàm vocant) ſenſibili, id ſuauitate ſpiritus, atque adeo in Deo ipſo. Se quoque magis quàm eum natura amat, omniaque deſiderat cum proprietate ſibi vſurpare. Quid? quòd æternum

ternum illum Deum honore laudeque ſua defraudat, donaque & operationes illius impedit, priuſquam id animaduertamus· Qui inordinatus ſuiipſius amor (quã naturam vocamus) hac tempeſtate, proh dolor! in omni hominum genere ſic inualuit, vt his deplorandis non vnus ſufficiat Heraclitus.

Ceterum funditus intercidere, opprimi, & ſeſe ſibi emori debet, voluntatique propriæ, vitioſis ſuis defectibus omnibus arreptis ſibi exercitiis, ſiue delectibus, & operoſæ illi ſedulitati, omnibuſque modis, quibus ſibi ipſi inhærere, ſeque ſuſtentare conuincitur, penitus interire debet, ſi legitime aliàs in Deum transformari,

mari, & vniri cum eo velis per multiplicem, militarem, audacemq; pugnam, violentam quoque tui abnegationem ſine vlla intermiſſione, donec in iis probe exercitatus fias. Verum iſthoc non vnius eſt diei negotium, labore multo opus eſt, priuſquam animalem noſtrum hominem à temporalibus hiſce rebus abſtrahere, propriamque voluntatem tam in lætis, quàm in triſtibus perfecte edomare poſſimus. Duæ ſiquidem formæ in vna materia pariter eſſe nequeunt. Si ignis excitabitur, lignum intereat oportet. Si fructus naſcetur, tritici granuum emoriatur oportet. Si Deus intra te peculiariter operabitur, tu mere patiaris oportet, omneſque

neſque vires tuæ ab arreptis ſibi delectibus, & operoſa illa ſedulitate expoliari, & in abnegatione quadam ſui, nudo, ſimplicique illo virtutum ſuarum nihilo tantummodo niti debent. Quanto autem iſthoc nihilum fuerit profundius & vaſtius, tanto & vnitio cum Deo erit eſſentialior. Vniuerſæ quippe iuſtitiæ noſtræ in ſe ſunt immundæ coram oculis Dei, vt pannus menſtruatæ. Ex hac mortificatione atque interitu ſuiipſius, in eiuſcemodi hominibus intolerabilis quædam pœna plerumq; generatur, adeo vt præ inæſtimabili dolore vniuerſus mundus ipſis videatur anguſtus, quo dolore natura adeo premitur & anguſtatur, vt ne ipſi quidem

quidem homines afflicti, quid ſibi doleat, agnoſcant. Atqui ſolus ille interitus ſui, & naturæ mortificatio eſt, quæ ipſos ita male premit, dum & mori recuſant, & tamen per virtutem mortis Chriſti mori compelluntur. Quanto autem in ſponte arreptis delectibus ſuis plures defectus & proprietates poſſederint, tanto preſſura quoque grauior erit. Deus ſalutem noſtram in patiendo poſuit ſicut in operando, & plura poſſumus pati quàm operari. In hac tamen preſſura id ſubrepit incomodi, quòd callida natura ſemper obiectum aliquod venatur, ac tribulatione iſta per orationes, per lectiones, quæſtiones, ſacramenti Euchariſtię ſumptionem

tionem, defungi quærat. Verum hic aliquantiſper ſenſibili ſolatio deſtituaris oportet, niſi forte naturæ imbecillitas diuerſum expoſcat. Sic quippe corpus Dominicum ſumere poſſes, non tam vt à tribulatione iſta eruaris, quã vt eam paulo fortius ad extrenum vſque punctum perferas. Natiuitas diuina abſolute in homine conſumari poterit nunquam, niſi hæc prius mortificatio præcedat, atque ita eam deinde ſequatur diuina natiuitas. Quidquid autem hanc tibi tribulationem conatur excutere, id diuinæ iſti natiuitati, quæ alioqui intra te facta fuiſſet, ſi in finem vſque fortiter pertuliſſet, maximum præbet impedimentum.

De variis amicorum Dei tribulationibus.

Cap. XXV.

QVatuor potiſſimum donis electos ſuos remunerat Deus. Primo, imbecilliate, & teneritudine naturæ. Secundo, humani ſubſidij ſubtractione. Tertio, quòd recte facta eorum iu peiorem ſemper partem rapiantur. Quarto, quòd cum obnixe expectant à Deo gratiam & conſolationem, ab ipſis ceu ab alienis auertatur. Eiſdem muneribus & Dominum noſtrum IeſumChriſtum à Patre ſuo cæleſti in vita & morte conſtat fuiſſe affectum. Nam dilectos ſuos amicos, quos ad abſolutam ſanctimoniam euehere ſtatuit Deus, per horridam

quandam, & asperam semitam traducere solet, vt vix ipsimet sciant, quo se vertant, probanturq; à Deo sicuti & diuus Iob, sed ad suam ipsorum salutem, & profectum. Ac interdum quidem subtracta eis omni consolationis, & internæ suauitatis gratia, perinde nudos aridosque derelinquit, ac si nullam Dei cognitionem, nullam eius dilectionem habuissent vnquam, immo ac si vatiniano sẽper odio Deum persecuti fuissent. Ita nudus stetit Dominus noster Iesus Christus cum diceret: Pater non mea, sed tua voluntas fiat. Hic æquo animo in prosperis pariter, & aduersis esse docemus, & veram abnegationem non aliter, quàm per

affluentis gratiæ ſubtractionem acquirendam, quemadmodum & in reliquis virtutibus vſu venire ſolet. Non enim patientia niſi per afflictiones, & perſecutiones, nec humilitas niſi per contemptum acquiri poteſt.

Interdum vero diris tentationibus amicos ſuos obiicit Deus, puta ſuperbiæ, luxuriæ, infernalis inuidiæ, quę vitia diutinis iam & frequentibus conflictibus à ſe debellata exiſtimabant, aut certe conſcientiæ remorſibus, vacillationibus in fide, blaſphemiis, odioque Dei, & eiuſdem farinæ alliis vix nominandis ſceleribus eos concutiendos tradit, vt incredibile ſit hominem Chriſtianum talia poſſe ſuſtinere. Quæ

eo quandoq; inualeſcunt, vt iam ſe plane exiſtiment ſuperatos: atqui reuera non ſunt, quoniam in ſuprema parte intellectus & voluntatis ipſorũ occulta quædam eſt repugnantia, ne ipſis quidem tentatis, ob immanes illas preſſuras, & ſuffuſam quandam nebulam animaduerſa. Nam ſi omnes animæ vires ſuperatæ, manus dediſſent, iam tanta non eſſet amplius tribulatio, prælium nullũ, ſed protinus ad peccata, maxime vero ad carnales illecebras præcipites agerentur. Id enim natura nobis inditum eſt, vt anguſtiis tribulationibuſq; preſſi, conſolationes externas, ſolatiaque captemus, niſi ſpiritu inde prohibeamur. At ſuſtine ò bone has tenta-
tiones,

tiones, siue magnæ illæ fuerint, siue pusillæ, caue violentus perrumpas, perinde ac si caput tibi dissecare velles, neque tamen illapsis imaginibus colludas, sed cum humili quadam abiectione tui, pedibus Dei prouoluere, ac ob muscas tibi præ oculis volitantes te à facie Domini non subtrahe, sed quemadmodum illabuntur, ita elabantur, nec de iis præterea quidquam cura, id videtur consultissimum. Nam & si omnes maligni spiritus cum vniuersis nequitiis, & impuritatibus suis, adeoq; mundus ipse totus per animam & corpus tuum, per carnem & sanguinẽ tuum transmearent, modo tu aliud quàm Deum spectans nihil, mortis po-

tius ſubire diſcrimen, quàm contra Deum peccato alicui conſentire eligis, non tibi quidquam omnia iſta officiunt, ſed emundant potius, ac purgatorij ignis bonam partem leuant, maximiſq; gratiarum donis, perinde atque in igne aurum aptatur probaturque, te præparant. O ſi id humiliter, ac cum tui abnegatione ſuſtinere poſſes, haud dubium Pater ille cæleſtis (cum ſibi viſum fuerit) citiſſime te liberaret, ac innumeris cõſolationibus per ſeipſum te exſaturaret. Quis nouit quonam modo profuſiſſima dona ſua tibi conferre decreuit Deus? Omnia tibi ad Deum viam ſternerent, recta atque obliqua, modo tu iis debite attendere,

dere, recte vti, tacere, ac ſuſtinere velles,

Ita ſuos ſemper exercet Deus, ac illi quibuſcum agunt, aſperis verbis aliiſque modis ipſos exercent, omnia eorum opera, hoc eſt, quidquid agunt vel omittunt, haud ſecus quam manifeſtariam inſaniam, & hypocriſim iudicant, contemptuique habent. Penitus enim tam in ſuis, quàm in aliorum oculis interire, adeoque nude & integre cum Chriſto ſurſum in cruce ſuſpendi debent, ab omni prorſus fulcimento, ab omni quod vel ipſi ſunt, vel habent, vt ne cubitum quidem latum proprij ſibi reſeruent. Proinde ſuſtine, relinque, fuge, tace, ac intus loquere: Cariſſime

rissime Domine tu probe nosti, quòd præter te spectem neminem.

Si tuipse bonus & purus fueris intus, alterius nequitia non solum tibi nihil nocere, sed ne appropinquare quidẽ poterit, modo tu eam ad te non attrahas, aut intra te assumas. Quapropter tace, sustine, ac supra te transire permitte, & mox grata intus trãquilliate perfrueris.

Si exploratum tibi esset, quàm incredibilia hinc enascantur bona, aut ex quàm immenso amore hanc tibi tribulationem immittat Deus, & quàm ocissime huius virtute tribulationis spiritus ille nequam effugetur, mirum ni ad multa milliaria cruci huic obuiam

am procurreres, ac veſtigia pedum eorum, qui te tribulatione affecerunt, aut anguſtiæ alicuius occaſio fuerunt, procũbens exoſculareris. Poſtremo diem illum, quo nil aduerſi eſſes paſſus, velut amiſſum deputares.

Quiſquis ſub occultis illis iudiciis, & voluntate Dei ita ſe ſuſtinere, ac temperare poſſet, quãdiu id Domino viſum fuerit, ſiue vno anno, ſiue ſexcentis, huic Deus per ſemetipſum reſpondere debet, adeoque penitus ipſum in ſe trahit, ac diuinitate ſua adeo totum eum hominem penetrat, vt in Dei vnitate omnem ſuam perdat multiplicitatem, totuſque deificetur, ac transformetur de claritate in claritatem tã-

quam à Domini ſpiritu, vt citius ſeipſum, quam talem hominem derelinquere poſſet Deus. Denique tanta gratia & lumine humilem illum purumque hominem interdum perfundit Deus, vt anima illius Deo ita fiat vnita, vt ſi ſemetipſam contemplari poſſet, videret ſe in Deo plane nobilem atque præclarum, omnia pariter in Deo cognitura. Cum igitur diuinã præſentiam ſpiritus perſentiſcit, à ſeipſo totus deficit, ac impurum nihilum ſuum deſcendens, omnium creaturarum ſe iudicat eſſe nequiſſimum. Vbi tantum lucis & veritatis percipit à Deo, vt quidquid Deus nõ eſt, ſibi plane fiat moleſtum. Nam in ſpiritu tanta gignitur exultatio,

vt eam gestibus quibusdam corpus indicare cogatur. Verum id omnibus modis celare studens, in vera humilitate permaneat, nec in tantis istis Dei donis conquiescat ne Deo factus ingratus, iuste ab eo deseratur.

Quomodo omnia nude sunt accipienda de manu Dei.

CAPVT. XXVI.

HOMINIS perfecte sibi abnegati exercitia, atq; obiectum in omnibus aliud est nihil, quàm submersio, ac interitus quidam, tā suiipsius, quàm omnium mediorum. Minimum medium est cogitatio de creaturis, maximum propria voluntas. Proinde quàm diu inclinationem, aut formidinem quandam ad vnum magis

ſentis quàm ad aliud, ſiue de tẽpore id fuerit, ſiue de æternitate, nondum perfectè tibi mortuus es.

Quidquid intra te mutationem aliquam, ſeu commotionem, errorem, aut imaginationem excitare poteſt, id libera prorſus, interna ac eleuata mente pertranſeas, & ſupergrediaris, ſemper adnitens eleuatus eſſe ſupra omnem ſpem lucri, ſupra timorem damni, ſupra otium & laborem, ſupra exaltationem & humiliationem, ſupra proſpera & aduerſa, confuſionem & honorem, ſolicitudinem & diſtractionem, hoc eſt, ſuprà omnia ea, quæ tibi aliquo modo profluentem aſcenſum, & immenſum amoris

moris cursum in Deum impedire queant. Nil enim tibi nocere potest, Deo propitio: nam is abunde solicitus erit pro te. Ad hæc consequenda omnia tibi accidentia siue læta illa fuerint, siue tristia, non à creatura aliqua, sed directe ab ipso Deo suscipias oportet, cogitans quòd ad supernaturalia dona sua te sic aptare velit Deus: quare actis ei gratiis teipsum, & omnia tua, ad æternã ipsius gloriam, holocaustum offeras, in ipsissimum Dei intimum pectus, vnde hæc tibi sunt profecta, ita tibi vicissim respondebit Deus, ac nouæ gratiæ infusione obuiabit. Deum quoque in omnibus inuenies, in cunctis etiam creaturis Deum agnosces &

diliges, atque omnes rursum in ipso, omnesq; creaturas in summa sua dignitate, qua à Deo sunt profectæ, & procreatæ, accipies, ita tibi cælum & terra libri loco esse possunt. Quibuscumq; etiam te affecerit Deus, tu æquo animo feras. Quamobrem si quid forte tibi minus æquo fiat, aut iniuste, caue Deum insimules aut homines, quamtumuis etiam indigne te tractent, expellant, turbent, cædant, deiiciant, minitentur aduersarij tui, non tamen iniuriam tibi factam putabis, neq; alicuius rei culpam vel pusillam, vel grandem in aliquē coniicies, sed nude omnibus de manu Domini, qui tibi reuera hæc irrogat, acceptis, reputabis

id quod res est, Deum ad tuum ipsius commodum hæc ita permisisse. Hoc faciens in lætis pariter, & tristib⁹ æquo animo persistas, & sine dolore spiritualiter moreris.

Talis homo à propria voluntate penit⁹ destitutus est, ac in interna spiritus tranquiliate & pace in Deum perfecte translatus est (quanto autem in Deo quis verius, tanto in pace securius) In hac pace habitaculum Dei est in anima nostra, quæ pax cum essẽtialis in homine fuerit, tum Deus per illum ceu per instrumentum suum, omnia opera sua perficit. O beatum hominem perfecte sibi renunciantem, pectusq; suum purum custodientem! O quan-

quatum is cælestium consolationum percipit à Deo! gratior est enim Deo solus, mille aliis propriæ voluntati deditis.

De firma in Deum fiducia.

CAP. XXVII.

ISTA abnegationis, ac expulsionis omnium creaturarum via, præ omnibus aliis optima est & compendiosissima, quare & diabolus omnib⁹ machinis suis, eam variis tentationibus, turbationibus, solicitudinibus, animi torpore, inutilibus verbis & operibus, perplexis studiis, immoderata abstinentia, & id genus aliis impedimentis antea enumeratis, impedire studet. Exiguum admodum fuerit quod tibi hic non exiguum dispendium facere possit.

ſit. Atqui tu ad ea minime conuerſus, ſed in Deũ nude fidens, impedimentum omne cui debito aliquo non adſtringeris (quãtumuis etiam bonum, & rationabile videatur,) abiice Deoque ſoli amore adhæreſce, omnia quę huc non prouocant, relinque: teipſum, & quidquid tibi aliquo ſuper venire poteſt, in impermutabilem illam Dei prouidentiam proiice, eidem firmiter confide, eundem curare permitte, proculdubio tam interius quam exterius longe tibi melius prouidebit, quàm ſi tu nocte dieque ſolicitus, & anxius omnes vires tuas conſumas. Hac fiducia, de manu paternæ prouidentiæ, deque æterna Dei diſpoſitione, pro

tua

tua maxima vtilitate omnia ſuſ-ſipe, ſiue diues fueris, ſiue pau-uer, valetudine proſpera, aut ad-uerſa, vel quidquid tandem tibi euenerit, tu æqui boniq; conſu-le. Deus omnibus vt ita eſſent, dedit vires, & effectum ipſe eis largitus eſt, omnia ordinauit in numero, pondere & menſura, attingens à fine vſque in finem fortiter, & diſponens omnia ſua-uiter, neq; quidquam eſt quod Diuinam poſſit prouidentiam effugere, omnia ſiquidem perpe-tuæ illius ordinationi ad extre-mum vſque punctum ſunt ſub-iecta.

Quare cum Deo parum con-fiſus, ipſe tui curam agere ſata-gis, diſcurrens anxius & ſolici-

tus,

tus, nonnunquam te in necessitates, & tribulationes incidere permittit, vt discas quàm nihil tua ipsius ope, & industria perficere valeas.

Tanta Deus gratia, tanta exuberat charitate, vt quidquid vera cum fiducia ab eo expetis, & quantumcunque fiduciæ sinum expandere sufficis, tantundem profecto recipies, vel hic, vel in posterum. Bonitatis enim diuinæ thesaurus plane est infinitus. Et sicut Deum nimis diligere nõ potes, ita quoque eidem nimium confidere non potes, modo & intentio sit sincera, & tu, quod in te est, præstes. Quanto autem fiducia in Deum est vehementior, studiosior, & humilitate reueren-

uerentiaq; in Deum sublimior: tanto vehementius etiam, citius & abundantius quod postulas, impetrabis. Id tibi nulla præterita peccata tua impedire queunt, quoniam Deo æque facile est grauissima quæque peccata tibi atq; leuissima condonare. Neq; tuis viribus ex vno quouis peccato citius exurgere vales, quàm è centum milib⁹. O quàm præclarum esset, si quis vel in extremo vitæ suæ tempore, firmam in Deum fiduciam adipisci posset. Quisquis seipsum, voluntatem, omnemq; suam solicitudinem diuinæ prouidentiæ securus committit, confisus omnia tam prospera, quàm aduersa sibi esse salutaria, Deumque bene posse,
nosse,

noſſe, & velle opitulari: is coram Deo abſolute ſanctus cenſetur, ſuaque iſta humili fiducia Deo vim infert, Deique ſuauiſſimum pectus adeo tranſfodit, vt diutius opem ſuam negare non poſſit. Impoſſibile plane eſt, vt quæ à Deo petuntur & ſperantur, non impetrentur. Qui magna cum fiducia arduam quandam rem à Deo poſtulat, is longe citius exaudietur, quàm puſillam petens puſilla fiducia. Iſtud tamen locutus eſt ipſe Dominus: Si potes credere, omnia poſſibilia ſunt credenti. Et: Quidquid petieritis accipietis, modo ſalutaria petieritis recta ad Deum intẽtione.

De vita continue interna.

CAP. XXVIII

Max-

MAXIMVM animarum diſpẽdium (quod ego quidem noui) eſt liberum non habere ingreſſum ad Deum, ſine medio amoris creaturarum. Quisquis autem ſuapte negligentia liberum iſtum ad Deum ingreſſum amittit, plus internorum ſpiritualiumq; bonorum, vno momento amittit, quàm ſi omnes ſcripturas ediſceret. Ob aliud enim nihil omnes ſcripturæ compoſitæ ſunt & inſtitutæ, quã vt harum adminiculo, noſipſi integrum, internũ, & ſpirituale efficiamur, & ſimus holocauſtum Dei.

Proinde ab omnibus diſtractionibus intro ſemper reuertere, ſenſus & vires tuas ab externis actionib⁹ intro in animæ tuæ cubiculum

biculam retrahe, cordis oſtiolum contra imagines omnes, & ineptas phantaſias mentem tuam diſtrahentes occlude, ſenſus vireſque tuas recollectas, cum more ad Deum, in ipſis animæ tuæ penetralib⁹, vbi is præſto eſt, cõuerte. Qui ſine medio adhæret Deo, is vnum eſt cum ipſo, ſupra imagines & formas, vnde gratiam ſuam trahens originẽ, in omnes inde animæ vires profluit. Gratia ſiquidem in origine ſua Deus eſt, at vbi profluit in vires animæ, quibus operamur, creatura eſt. Hic igitur te totum offeras, dedas, relinquas, profluas in Deum, adorans ipſum in ſpiritu & veritate, quomodo vere adorandus eſt. Conuerſationem

ſerua

ſerua internam, verbis aut operibus per ſenſus exteriores te non effunde: nam quo plus verborum, & operationum, hoc etiam plus accidentium. Interiorē hominem tuum diligenter obſerua, nam in hoc tota exterioris pariter atq; interioris hominis ſalus dependet. Tecum conſtanter habita donec extra te ſine te efficiaris. Naturam fræno quodam, ne huc illuc diſcurrat, coerce. Vnus enim inordinatus excurſus parit alterum. Nam licet per Dei gratiam peccata omnia in te iam ſint proſtrata, inclinatio tamen, & fomes peccatorum manent inſuperabiles, cum quib⁹ tibi quamdiu corpus iſtud mortale circumfers *aſpondos polemos* id eſt, irreconcilia-

ciliabile bellum ſit oportet. Aſſidue in homine tuo interiori permane, ibi clare tibi, quid facto, quid omiſſo opus ſit, eluceſcet. Accidentia omnia ceu rem vilem ad te minime pertinentem, fortiter penetra. Nihil tibi nimis aſſume, præter ſimplicem quandam rerum præſentium neceſſitatem, & vſum, ſine notabili cordis appoſitione: & omnem quarumlibet rerum triſtium, ſiue lætarum euentum, in Deum proiiciens, abſque multiplicitate permane: vt tibi quoque præſens permaneat Deus. Quem ſi intus non ſentis, totis viribus ad hoc elabora, vt intus habeas, omni abs te impedimento abiecto. Mortem citius ſubeas, quàm quidquam cō-

tra Deum velis, aut ſponte alicui peccato conſentias. Nulli, præterquam ſoli Deo, nimis placere appetas: optimam partem cum Maria eligas: huc illuc importunis querelis omnia replendo, citraq; neceſſitatem verba fundendo, non diſcurras. Talia ij facere ſolent, qui parum in ſe boni poſſident. Vna namq; hora ita egredi poſſes, vt vix tandem multis annis, ac fortaſſe numquam reuertaris.

Proinde ad ſolitudinem ſemper reuertitor, intus loquitor. Quem quæro nullo ſenſu, nullo ingenio comprehenſibils eſt, ſed puris tantum mentibus ſuſceptibilis. Hunc puto, hunc venor, & quidquid mihi aliud occurrerit,

pati,

pati, & iter meū continuare volo. Sic ad interiora tua, vbi veritas ipſa adeſt, ſemper reuertere. Verborum bullis eò peruenies numquam. Quamobrem tace, quieſce, ſuſtine, Deo confide, ac quod in te eſt perfice, & protinus ad agnoſcendas vitæ internæ perfectiſsimas vias mirifice illuminaberis. Quatuor autem ſunt eiuſcemodi viæ, in quibus omnē ſpiritualium exercitiorum plenitudinem, atque opulentiam experiri potes. Prima, liberi mentis aſcenſus, per gratiarum actionem & laudem perpetuam, ad maieſtatem Dei. Secunda, humiles deſcenſus per abnegationem ſui, ſuæq; voluntatis, ſub potenti manu Dei. Tertia, virtuoſi (vt ita
 dicam)

dicam) egressus ad omnes homines, per generalem quandam fidelitatem & amorem, ex ipsa largitate Dei. Quarta, vniformes ingressus, siue introuersiones, per omnium rerum obliuionem, in amplexum vnionis Dei.

Hanc inexhaustam Dei opulentiam, vbi hæ quatuor viæ & oriuntur & terminantur; nulla potest creatura comprehendere. Quare eas experienti, iucundum est sibi mori, & spirituali quæuis exercitia, laboresque perficere. Cum hoc modo Regem regum, & Dominũ dominãtium in throno animæ tuæ magnifice confinō dērem, ne inde proturbetur, obseruas, tum ille vicissim interiora tua, flamma charitatis suæ ita illumi-

luminabit, & ſuccendet, vt omnes vires tuæ virtuoſæ & diuinæ efficiantur, & ipſe in vitam plane diuinam ſemel transferaris. Sed quando putas? cum id ei viſum fuerit, ſiue in iuuenta, ſiue in ſenecta, ſiue etiam in morte tua. Ad hoc autem ſpecialiter eſt opus vt cor purum ſerues, æſtuantemq; cum vera tui abnegatione affectum ad Deum ſemper habeas, vt ſuperius ſatis eſt dictum.

Quomodo quis à vitiis conuertatur ad Deum.

CAPVT. XXIX

QVAMDIV corpori anima cohæret, fieri non poteſt, vt homo diu in eodem ſtatu perſeueret. Cum etenim ſe relicto in Deum tranſiit, & per ſenſualita-

tem, (vt vocant) ſuam nunquam poſtea ad ſe reuerti cupit, è veſtigio priuſquam animaduertat, in naturæ rurſus caſſes collapſus, ab integro habet quod relinquat. Proinde cum ſæpius euagatur, ſenſibusq; exteriorib⁹ præter neceſsitatem, & rationis illuminatę præſcriptum abutitur, protinus in venialia peccata præcipitatur. Quę tamen quoniam occaſiones eorum pro viribus deuitat, per amabilem ad Deum conuerſionem, plenamq; à peccatis auerſionē, facillime condonātur. Quamobrem cum vitia aliqua, aut inutiles euagationes ſentis, vide ne vel illa in te, vel tu diutius in illis conquieſcas: ſed culpam tuam ingenue agnoſcens, confeſ-

tim

tim ab iis cum graui aduersus te ipsum indignatione auertere, excitatisq; intellectu, & voluntate tua, nude cum iis ad Deum, omnia ei conquesturus recurre, pro iis humilem gemitum ad Deum transmitte, Patriq; cælesti amarissimam dilecti Filij sui passionem pro omnibus peccatis tuis offer.

Deinde omnibus relictis, teipsum summæ Dei voluntati captiuum dede, viriliterq; iterum cũ nouo animi proposito incipe, & mox in pristinam dignitaté omnia tua restaurabuntur. Quoties autem cadis, toties iterum surgens ad interiora tua velociter reuertere, nec vllum opus bonum propterea postpone. Deus enim

principium cum ſit & finis omnium, facile tibi vel per vnicum vt decet, verum ſuſpirium ignoſcet vniuerſa, vt qui longe ſit paratior te ſuſcipere, quàm tu ad eum accedere.

De venerabilis Sacramenti Euchariſtiæ ſumptione.

CAPVT. XXX.

QVONIAM ex ineffabili ſua erga nos dilectione, ipſe nobis locutus eſt Dominus: Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus. Et: Qui mãducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in eo: ideo conſultum foret piis hominibus, vt frequentiſſime ſacroſanctum Domini noſtri Ieſu Chriſti Corpus reuerenter

pieq;

pieq; ſuſcipiant, quomodo id nobis mater Eccleſia officio Dei fũgens, ſub ſpecie panis (ſub qua veneranda caro, & ſanguis Chriſti vere continetur) elargiri ſolet. Quod non tam propter ſuã perfectionem, quàm propter inſignem ſuam fragilitatē ſæpius ſuſcipient, nimirum vt ab amore ſui (qui iam proh dolor! paſſim graſſatur) & à multiplicibus ſuis defectibus tam manifeſtis, quàm clandeſtinis, hoc cibo confortati cuſtodiantur, vt ipſos defectus vitiaque omnia, tanto fortius eradicare & mortificare queant. Præſtat namq; ex amore accedere, quàm ex trepidatione omittere. Et ſatius eſt ſemel per hebdomadam cum profũda humilitate

ſuſcipere, quã per annum ſemel cũ propriæ iuſtitiæ fiducia: Deus bonũ eſt quod communicatum creſcit, ſeruatum perit. Atqui ſine vera pœnitentia, ſine firmo ſe emendandi propoſito, temere & illotis, vt aiunt, pedibus huc irruunt, ij ad ſuam ipſorum damnationem Dominũ ſuſcipiunt. Proinde neceſſarium eſt, vt ſeipſum homo probet, menteque ſua à ſenſibus exterioribus (quibus forte ob temporaliũ rerum multitudinem diſtracta eſt) recollecta, perpendat, vereq; agnoſcat peccata ſua, & pectus ſuum purget perfecta pœnitentia, aperta confeſſione, firmiterque proponat ſe poſthac accuratius cauere, tam à peccatis, quàm à pecca-

peccatorum omnium occasionibus, euagationibus, ineptiis: vtq; hæc ita putet ac cogitet perficere, Deumq; ex animo quærere. Ad ista maxime opus est firma fide, in prima illa veritate (quæ mentiri nescit) radicata.

Certum namque est, & indubitatum, quòd Dominus noster Iesus Christus nobis reliquerit sacrosanctum Corpus, & Sanguinem suum, venerandam animam suam, nobilissimam diuinitatem suam, atq; æternam Trinitatem suam. Ad hæc omnem illam gratiã, quam homo factus secum inuexit in hunc mundum, omnem resurrectionis, & ascensionis suæ fructũ, vniuersa quoque & sua, & omnium Sancto-

rum

rum ſuorum merita. Hæc omnia ſimul confert Chriſtus vnicuiq; viuo Eccleſiæ membro, hoc Euchariſtiæ Sacramentum religioſe ſumenti, vni tamen plus, alteri minus iuxta quod ſeſe ſinguli ad illum ſuſcipiendum plus minuſue diſpoſuerint ac præparauerint. Ad hoc autem quiſq; ſe præparare debet, vt Domino ſpōſoq; ſuo dilectiſſimo tali modo occurrat, atq; ſuſcipiat, quali in hora mortis ſuæ, ſi alioqui ſecurus mori velit, eidem occurrere auderet, hoc eſt, corde penitus ab hoſpitibus peregrinis, & peccatorum rerumq; temporalium amoribus emundato, cum flagrāti & humili deſiderio, ſuauiſſimum Dominum amoris brachiis am-

amplexandi, perpetuoq; ei in vera dilectione, inſeparabiliter adhærendi. Ita mori debet, ita Dominium maieſtatis ſuſcipere debet, ſincera videlicet intentione; quæ aliud ſpectet aut quærat nihil, quam pure Dei honorem, & omnium Chriſtianorum ſalutẽ.

Iam vero vt nobiliſſimo Domino tuo digne valeas obuiare, reuoluenda tibi eſt ampliſſima illa Dei, & incomprehẽſibilis erga te dilectio, qua ex nihilo te ad tãtam felicitatem creauit, tametſi præuideret fœdiſſimam tuam ingratitudinem poſtmodũ ſibi abs te demõſtrandam. Deinde inexhauſtam illam contemplare dilectionem, qua ſeipſum ita humiliauit, fragilem noſtram naturam

ram assumpsit, pœnitentiam pro te egit, mortem amarissimã sustinuit, non alia de causa, quàm vt à peccatis, & à perpetua damnatione eriperet. (Hic iam aliquãtisper vitam, passionemq; Domini meditare) Ad hæc, & ineffabilem illam dilectionẽ, qua omni momento adeo fideliter tibi intendit, prouidet, tantumque bonorum sine intermissione tibi largitur, quantum pater quispiam indulgentissimus elargiri filiis potest. Postremo eximiam illam reuolue dilectionem, quæ iam ab hac vita decessurum ad hoc coegit, vt in venerando Eucharistiæ Sacramento, vsq; in finem sæculi, cum electis suis, corporaliter præsens permanere, ac seipsum nobis

nobis quotidie tradere, coniungere, ac pro nostris sceleribus offerri voluerit, vtque ob amoris vehemētiam nullo à nobis pacto euelli potuerit. Quam dilectionem adeo immense magnam si mentis oculis perscrutari vellemus, mirum ni amore toti liquefiamus. In hoc enim amoris Sacramento superexaltans misericordia iustitiæ manus ei concludit, vt sæuire nequeat.

In ipso quoq; Missæ sacrificio tanta cum charitate ad nos venit clementissimus Dominus, vt nemo sit tot sceleribus adopertus, quem non benigne ferat, cui nō sit paratus omnia ignoscere, modo resipiscere, atq; ad ipsum accedere dignetur. Nemo item sit

adeo frigidus & obstinatus, quin (si modo ipse velit) diuinæ charitatis flamma succendatur, nemo adeo inops, quin vel opulentissimus fiat, nemo adeo famelicus, & siticulosus, qui hoc Angelorum nutrimento, vel abunde saturetur, inebrieturque: nemo tot defectibus obsessus, aut cæcus, quin hic plane purgetur, & illuminetur. Ceterum quomodo Dominus in hoc venerando Sacramento vere præsens sit, humanus non potest assequi intellectus: est enim opus omnipotentiæ diuinæ.

Huiusmodi progymnasmatis teipsum ad flagrantem Dei dilectionem incitabis, & cum humili quandam abiectione coram

ſumma Dei maieſtate proſternas, ac ex animo viliſsimum illud meritorum, & dignitatis tuæ nihilum agnoſcas, & in eo conſtanter permaneas. Nam etſi omnium Angelorum puritatem, omnium Sanctorũ poſsideres Sanctitatem, ne ſic quidem dignus eſſes hoc venerandum Chriſti corpus ſuſcipere. Quare humilibus precibus ora Dominũ, vt (quoniam ex teipſo inops nuduſq; es omnis boni) ipſe præparare te velit, vt ſibi digne occurras, & animam tuam in roſeo ſanguine ſuo ab omnibus peccatorum inquinamentis emundet, humilitate, puritate, liberalitate, aliiſq; egregiis ſuis virtutibus, & vitæ meritis eam conueſtiens exornet, omnemq;

omnemq; imperfectionem tuam suppleat: & vt ardente illa dilectione sua, quæ ipsum à summo cælorum in omnium ignominiosissimam pertraxit mortem, cor, animam, cum vniuersis viribus tuis adeo in se fortiter trahat, inflammet, transfodiat, vt ab omnib⁹ vitiis & creaturis separatus, illi amanter vnitus fias & permaneas.

Eadem potes & à veneranda Dei Matre & à Sanctis tuis tutelaribus postulare, vt pro te exorent, virtutibus meritisq; suis te conuestiant, quo sponsum tuum digne suscipere possis.

Hæc profecto omnium præstantissima est præparatio, quæ petēti tibi denegabitur numquã, sicut

ſicut religioſæ quidam perſonæ reuelatum eſt. Deus ſiquidem, & Sancti eius multo ſunt propenſiores, ad te exaudiēdum, quàm tu ad poſtulandum.

Deinde pio quodam timore, intellectu, & voluntate tua ſpōſo tuo cum ardenti deſiderio ei vniēdum, occurras: Dominumque Deum tuum humiliter adores, gratias agas, & te totum illi dedas, offeras, abneges in tempore, & æternitate, cum firmo propoſito ita perſeuerandi. Tum vero ſummo cum deſiderio, in vnione flagrantium illorum deſideriorum, & dilectionum, quibus omnes ardent Sancti, Dominum ſuſcipias, deſcendenſq; in intima cordis tui, ea Domino

per

per exclusionem omnis inordinati, & peregrini amoris recludas, ita vt posthæc neque mors, neq; vita, neq; quiduis aliud te ab eo separare valeat in perpetuum.

Postea exorabis Dominũ per suum erga nos amorem, & fidẽ, vt gratum sibi in anima tua habitaculum construere, tecumq; semper permanere, & huius Sacramenti virtutem in te ita dispartiri velit, vt pro omne tempus vitę tuę efficaciter intra te operaretur, quo tanto hoc edulio confortatus, vitiis vniuersis magno animo rebellare, in virtutibusq; proficere possis: & aureo amoris sui iaculo cor tuum ita traiiciat, vt amore eius totus languidus,

semper

ſemper ipſum deſideres, ardentique affectu ipſi inhæreas, ac in ſũmo perfectionis gradu ipſi ſoli placere queas. Si quid autem præterea hic obſecrare libuerit, abſque mora impetrare poteris.

Poſtremo ex imis cordis penetralib⁹ Domino gratias age, quòd te antea præparare, & ad te viliſſimum vltro tam benigne venire dignatus ſit. Quod ſi ſolus hic tantas gratias Domino agere, eumque tantum venerari, & colere poſſes, quantum omnes pariter creaturæ, libenter ei adhoc & corpus, & animam tuam dedere atque impendere velis.

Orabis etiam vt negligentias tuas tibi ignoſcat & ſuppleat, & huius Sacramenti virtutem viuis

pariter,

pariter, vitaque defunctis, per suam profusissimam liberalitatẽ subuenire concedat, ne ob tuam fœdissimam ingratitudinem & indignitatem, illi huius virtute priuentur.

Adhæc totum diem in vnione illius charitatis, ex qua Dominus noster Iesus Christus omnia opera sua perfecit ad gloriam Patris, in laude & gratiarũ actione, pro immensis Dei in te beneficiis trãsiges, teipsum & omnia ad Dei honorem, & omnium hominum salutem diriges, precib⁹ tuis nobilissimum hunc thesaurum egenis viuis, & defunctis abundanter distribues. Tales namq; preces Deo, totiq; curiæ cælesti supra modum sunt acceptæ.

Mul-

Multiplicabis etiam pia ad Deum amandum desideria (sicut supra satis est dictum) ne in conspectu tanti hospitis vacuus tepidusque inueniaris, manendoq; apud te illo potissimum tempore, à superfluis excursibus, & hominum quantumuis etiam religiosorum societatibus, te custodias. Nam dici non potest, quàm cito labimur ad ineptias, & sensuum oblectationes, quæ diuinæ gratiæ inoperationem impediunt, templum cordis contaminant, Spiritum Dei fugant. Qui inoperationẽ diuini istius edulij intra se obseruare vellet, ô quàm faciliter ab omnibus cum peccatis tum defectibus suis excuteretur, omniumque negligentiarum sup-

ſupplementum, gratiam diuinã, & quidquid deſiderare poſſet acquireret. Deus enim hic & ſe tibi donat, & te ſibi accipit, atque vnit. Tu quidem à teipſo deficis, ſed in Deum totus trãsformaris, omniaque opera tua ſancta prorſus afficciuntur & diuina. Quidnam igitur extra te quæris, obſecro? an tibi ſatis non eſt, quòd Deum ipſum, quem totus mundus tibi eripere nequit, (niſi ipſe permittas) intra te poſsides? Sane quotiesconque cum bono animi propoſito, nulli peccato mortifero obnoxius, Dominicum corpus ſumis, toties anima tua Chriſti ſanguine purificatur, exornatur, fortiuſque in Deum rapitur, ac ſuperabundanti libe

ralitate

ralitate Dei omnes Sancti in cælo, vniuersi homines in terris, cunctæ animæ in purgatorio pariter perfruuntur. Nam oratione nulla enodari potest, quàm miranda viuificus iste cib⁹ operetur. Fieri quoque posśit, vt tam frequenter, & studiose magnificum istud Christi corpus homo pius sumat, vt si prius infimo Angelorum ordini fuerat adscriptus, conscendat vsque in summum, immo tanta posset eius esse deuotio, vt supra omnes Angelorum choros sublimis euehatur. Omnia enim alia exercitia sunt diuina, istud Deus ipse.

Ceterum hoc sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum pius quilibet spiritualiter quoque suscipere

cipere poteſt ardentib⁹ dumtaxat deſideriis, ita vt habeat illud cũ omni gratia & fructu ſuo. Quo pacto inquies? Aſſumet ſibi per deſiderium, omnia illa ardentiſſima omnium Sanctorum, & amicorũ Dei deſideria (iis à Deo violẽter extorquere poteſt, quæcumque voluerit) in quorum vnione offeret Deo omnium Miſſarum, quæ per vniuerſum mundum fiunt ſacrificia, cum omnibus meritis, & tormentis Christi, in gratiarum actionem omnium beneficiorum, vniuerſis creaturis à Domino collatorum: in ſatisfactionem omnium negligentiarum, peccatorum, & irreuerentiarum Domino illatarum, ad impetrandam gratiam & miſeri-

misericordiam viuis, atque defunctis. Deniq; pro quibuscunq; desideramus, vel spiritualiter, vel sacramentaliter hanc oblationẽ ad Deũ dirigere possumus. Stupenda enim sunt quæ homo pius per hanc oblationem tam in terris, quàm in purgatorio efficere valet. Quoties etiam venerandum Christi corpus deuote quis aspicit, aut alioqui si posset libenter aspiceret, tot singulares inde gratias, consolationes & gaudia habebit, ac possidebit in cælis,

Hic iam dixerit aliquis: Cur igitur venerandum hoc Sacramentum in multis tam parum profert fructus? Ob duas inquã rationes. Vna, quòd occultis quibusdam vitiis, omnem eis

fructum intercipientibus, laborant: qualia sunt, inordinatus sui amor, propriaque voluntas, aut certe quòd sensuum oblectamēta, quibus pedetentim gratiam Dei amittunt, studiose sectantur, idque quanto diutius, tanto semper peius, donec tandem cor vacuum, & otiosum totum relinquatur haud secus quàm dolium quoddam cariosum, vnde per occultas rimulas vinū paulatim effluit, donec totum tandem euacuetur. Maxime vero, quòd ineptis perniciosisque fabulis, & diuagationibus vanis semet addicant. Quæ iactura plane est inæstimabilis. Nam diuinus ille hospes huiuscemodi rebus indignissime tractatur, multoque indignius

dignius expellitur. Nobilis est enim amicitia Dei, riualem non admittit, sed cor solum sola possidere concupiscit. Quid? an non deploranda res est, quòd pleriq; ab hoc diuinitatis monte tam repente decurrant, ac vilibus hisce rebus semet præcipites immergant? Mirum profectò est quòd ad animas tam infideles vnquam venire dignetur Christus Dominus. Verumtamen qui se intus continet, paulatim ampliorem gratiam, & consolationẽ in Deo acquirit

Altera ratio est, quòd ex consuetudine pleriq; accedant potius quàm ex affectu, seu charitate operante, quòue apud sese non permaneant, & Deo deniq;

ingrati ſint. Siquidē digne præparatis puriſque hominibus edulium iſtud panis vitæ eſt: minus præparatis, & medio adhuc aliquo infectis, aridus & inſipidus eſt panis: omnino autem impræparatis, hoc eſt, peccato alicui mortifero obnoxiis, temporalis ictus, lætalis caſus, æterna eſt maledictio. O quanta quotidie dehoneſtatio, blaſphemia, & contemptus à nouiſſimis iſtis impræparatis hominibus, pium illum Dominum in fætido ſuo diabolicoque dolio, creaturarum, vitiorumque omnium ſpurcitie, data opera ſemper infecto, ſuſcipientibus, nomini diuino inuruntur. Quod Deus maioris æſtimat perverſitatis, ipſius Iudæ traditoris inſu-

insuperabili nequitia. Deplorant hoc adeo occulti Dei amici, vt graui dolore & corda, & animæ eorum inde saucientur, lubentes etiam totum corpus suũ in mortem deuouerent amarissimam, vt id aliqua saltem ratione impedire queant. Verum nihil prorsus emolumenti nanciscuntur hinc homines impurissimi, sed quanto frequentius dominum ita suscipiunt, tanto profundius in suam ipsorum damnationem præcipitantur. O si vel paululum sese ad Deum conuertere vellent, quàm lubens clemẽtissimus Dominus eos in gratiam suam reciperet!

Quomodo Deus assidue sit laudandus. CAP. XXXI.

ANTE omnia Deum ſemper & vbiq; (quàmdiu ſpiritus hos regit artus) ex amore laudare ſtude, vt hic modo auſpiceris in terris, quod perpetuo es exercitaturus in cælis. Fidus enim Dei in nos amor, & beneficia, quæ & quouis momento ab ipſo percipimus, & in poſterum percepturi ſumus, adeo ſunt immēſa, vt merito aliud nihil vel cogitare, vel deſiderare debeamus, quàm corpus & animam noſtram in Dei laudem ſemel effundere. Quod & ſi magni à nobis forte æſtimetur, puſillum admodum erit, ſi dignitati eius, ſi iis quæ de nobis meritus eſt Deus, conferatur. Nullum in hoc mūdo certius eſt argumentum futuræ beatitudi-

nis, quam Deum hilariter ſemper laudare: nam talibus laudatoribus & Deus admodum eſt propinquus, & Angeli familiares. Nihil æque mentem hominis preſſam releuat, tribulationes mitigat, diabolum fugat, & omnem animi torporem propelit, atque Dominum Deum hilariter collaudere. Qui & ſi propter inſignem noſtram vilitatem peccata noſtra plãgere potius quàm Deum collaudare debeamus, attamen quoniam omnes creaturæ bonæ & male, puſillæ & magnæ, aut deũ collaudant, aut Dei laudem præ ſe ferunt: cur nõ & nos corpore noſtro, operibus, ſtudiiſque noſtris, maxime autem anima noſtra, Dei quoq; laudem

decantaremus?

Porro quanto laudatio nostra cælesti laudationi fuerit similior, tãto & erit Deo acceptior: quoniam Deo longe gratior est spiritualis meditatio, quàm vocalis laudatio: & intimum cordis suspirium, quàm extimum oris canticum, si tamen idcirco ea, adq; Ecclesiæ præcepto obligamur, non postponantur. Humilis sui deiectio, in vero sui contemptu sub Deo & hominibus vniuersis, cum quadam suiipsius abnegatione, ante oculos nunquam satis laudatæ maiestatis Dei, & diuinæ laudis æque in tristibus ac lætis, in prosperis atque aduersis, corde, ore, opere decantatio, & gratiarum actio: ea demum diui-

næ Maiestati acceptissima laus est. Nam sic profecto haud se ipsum homo, sed Deum solum putat, spectatque. Proinde teipsum, & quidquid ipse es, quidquid potes, Deo quotidie in hostiam viuam offerens, in Deum immergere: eique adeo constanter adhære, vt cum domino, de omnibus quæcumq; tibi accidere possunt, ita placere noueris, tum tibi quoque placeat, ad gloriam ipsius. Hęc eadem atque omnem pariter solicitudinem, & anxietatẽ cordis tibi accidentia, Deo committes, idque hoc aut simili modo: O mi amantissimæ domine, cum vera lance perpendo, quis qualisque modo sim, & qualis aliquando fuerim, quàm sæpe tu

me

me custodieris, ex quantis malis & insidiis eripueris, quàm diu expectans, quàm amice me susceperis, neque ob insignem meam in te ingratitudinem, adhortari, ac in viam rectam me reducere destiteris, quamquam innumera mihi beneficia contuleris, cum hæc, inquam, perpendo mirum est quòd cor meum in laudem tui totum non diffluat. Quamobrem ò charissime domine resigno, abnego, deuoueo me tibi ex animo, in laudem tui perpetuam. Si tibi placet, vt sim contemptissimus, abiectissimusque omniũ, ac ignominiosissima morte, instar latronis, omnium quos tellus sustinet scelestissimi, disperam, etiamsi id commeritus non fue-

fuerim; pro gloria tamen tua lubens id tolerauero. Sin vero cõmeritus fuero, tanto promptius etiam pro gloria iustitiæ tuæ perpetiar, cuius vnius honor infinitis nominibus mihi charior est quã proprius. Quod si è vestigio tu me hinc auferre velis, haud queram effugium, sed mortem ipsam lubens subiero pro gloria tua. Sin vero vitam aliquamdiu mihi prorogare velis, etiamsi aliquot adhuc annorum millia victurus fuero, id solum desidero, vt deinceps singuli anni, singuli dies, horæ & momenta vitæ meę, omnes cogitationes, verba, & opera mea te digne collaudent, prædicent, tantumq; glorificent, quantum omnes Sancti, omnes creaturæ

turæ, omnes Angeli pariter te glorificare queunt, in diuina sanctissimę Trinitatis reflexione, tã-que frequenter & copiose, quàm sunt atomi in radiis solaribus innumeri. O domine facias queso, vt me hinc auferas ocyus vel tardius. Id cordis mei vnicum est desiderium. Addo: Si forte eueniat, vt è vestigio hinc decedam, & pro gloria tua foret, vt quinquaginta annos, aut eo amplius purgatorio igne discrucier. Iam me (quod ad hoc attinet) submitto pedibus tuis, lubensq; suscipio ad gloriam tuam perpetuã. Et si certo præscirem me per tuo damnandum, haud tamen ideo in vita mea, à tua laude cessarem, quãtumuis etiam misero pectori

meo intolerabile esset, me à tam desiderata facie tua debere separari. O domine, facias de me vilissima creatura tua, pro gloria nominis tui. Eueniat mihi quomodo possit, laus tua erit in ore meo, quamdiu vllus in me halitus superfuerit. Deficiente autem lingua, oro vt vel digituli mei extensio, tuæ laudis sit significatio. At vero corpore meo penitus in puluerem redacto, desidero vt singuli pulueres ad extremum vsque iudicij diem, infinitam ad te laudem dirigant. Tu enim domine, non ego, solus es, quem puto, solusque deamo, solus quem quæro. Tibi singulorum corda patent, tu nosti quòd vere hæc ita sentiam &c.

Si om-

Si omni tempore Deum laudare deſideras, peccata vniuerſa ſedulo deuita, virtutibus operã ſtrenuam impænde, Deum potiſſimum in omnibus ſpecta. Ea demum præclariſsima laus eſt cũ animus ab omni vitioſo torpore, ſenſuumque affectibus euacuatus, in tranquilitate fundatur, ita vt tota eius intentio inconmutabili bono ſemper adhæreat. Qui talis homo eſt Deum nullo non tempore laudat, quæcumque etiam agat, manducet, bibat, vigilet, dormiat, omnia hæc aliud ſunt nihil, quàm mera laus Dei. Quæcumque tibi incidunt, quęcumque intra te exoriuntur, quęcumque accidunt, ſiue à natura, ſiue à gratia, velociſsima introuerſi-

uersione, per resignationẽ quandam, ad Deum conuertere, desiderans vt ad illius laudem omnia digerantur, & deficiant, (Deus enim naturæ pariter atq; gratiæ dominus est) quod si feceris, ipso tibi natura breui supra naturam fiet. Simili modo diabolicas sugestiones persentiens, ad tuum commodum eas conuertes, dicendo:

Domine mi, quoties malignus hic spiritus, aut alius quispiam has mihi cogitationes immittit inuito, toties tibi deliberata plenaq; voluntate, eius loco laudes illas amenissimas refero, quas malignus iste spiritus in æterna felicitate si perstitisset, tibi referret, vt expulsionis illius, ego quo dam-

dam modo præcentor ſim in laudem tuam.

Si in omnibus quæcumque videris, dominum laudare concupiſcis : quoties copioſam aliquam multitudinem, aut rem egregie venuſtam conſpicis, dicito: O domine, tam numeroſe tamque eleganter hodie meo nomine te collaudét millia illa millium ſpirituum beatorum tibi miniſtrantium, & decies illa centena millia immaculatorum ſpirituum tibi aſsitentium meo nomine tibi gratias agant: & omnium Sãctorum omnia deſideria, te pro me deſiderent, & omnium creaturarum incomparabilis decor, te pro me honoret, & glorificet in ſæcula ſæculorũ. Amen.

Clarum

Clarum ſpeculum, & amabile exemplar quod nobis præmonſtrauit Dominus noſter Ieſus Chriſtus, quodque à nobis viciſsim exigit.

CHA. XXXII.

QVISQVIS in virum ſpiritualem euadere deſiderat, ante omnia maximam interioris hominis ſui curam agere, & tacere debet, vt audiat quid in eo loquatur Deus. Omnem etiam occupationem, cordiſque diſtractionem deuitet, ac Deo in ſolitudine vacet: ſenſus ſuos ab omni vanitate arceat, Deique præſentiam in omni loco, in omni tempore cõtemplari ſtudeat. Secum habitet, zelum habeat manendi ſemper in veritate, & ſinceritate cordis, & tranquillitate conſcientiæ.

entiæ. Mitis ſemper & humilis ſit corde, & deiformis in tora conuerſatione. Omnia de manu Domini accipiat, Deum in omnibus operibus ſemper præ oculis habeat In humili quadam ſuiipſius abnegatione erga Deum ſemper conſiſtat, cui etiam ſubiiciat, ſe, & omni homini propter Deum. Homo deiformis ſine intermiſſione bonitatem, perfectionemq; Dei, ac è diuerſo vilitatem, imperfectionemque ſuam perpendat, reputans ſe omnibus hominibus longe inferiorem. Summopere à ſui vana complacētia, naturæque ſuæ latente nequitia ſemetipſum cuſtodiat, nec maiora de ſe ſentiat, aut ſentiri velit, quàm à ſeipſo habet, hoc eſt, nil

niſi

nisi peccatum. Nouum quendã viuendi modum, noua exercitia ad mortificandum seipsum, semper quærat, & quasi iam primum incipiat, ad nouas semper virtutes seipsum extendat. Verbis parcus, virtutibus locuples sit. Derelinqui, & aspernari cupiat ab omnibus hominibus. Minimos defectus maximi ponderet. Præcipuum illius studium sit, vt Deum intus in anima sua præsentem semper inueniat, & foris omnem hominem honestis vitæ exemplis ædificet. Omnia opera sua in absolutissima sua perfectione ad Dei honorem perficiat. Verus Dei cultor nil faciat in hoc tempore, cuius illum pœniteat in æternitate. In tribulationibus quibusuis

busuis spiritualem tolerantiam, in multiplicitate magna recollectam mentem habeat. Nil proprius in hoc tempore, nullum delectũ in rebus possideat, nil præter Deum in mente sua concipiat, vnde etiam nil præter Deum solum pariat, hoc est, nihil mentem suam intrare, nihil exire permittat, præter Deum. Abstractũ se ab omnibus hominibus, vacuum ab irruentibus imaginibus teneat. Mẽtem afferat, liberamq; faciat ab omnibus accidentibus. Inspirationem Patris sui cælestis assidue in anima sua suscipiat. Frequens se in veneranda imagine Domini nostri Iesus Christi exerceat, & contempletur, num forte in aliquo huic similis, dissimilisue

milisue sit. Omnibus seipsum exemplar probitatis exhibeat. Verax sit in verbis, maturus in tota conuersatione. Assidue originem suam vnde sine medio processit, contempletur, & illuc omni cũ diligentia repedare studeat. Perpendat etiam quid sit, vbi sit, vnde venerit, quo reuertetur, quid agat & propter quid. Constans proficiensque in virtutibus, & veritate ad mortem vsque perseueret.

De duodecim defectibus, homini pio valde perniciosis.

CAPVT XXXIII.

PRIMO, quòd nimum est externus, ideo & interna consolatio merito ei subtrahitur. Secundo, quòd nimium socialis & affa-

affabibilis, quare ſit vt Deo minus placeat. Tertio, quòd nimis audax & temerarius, ideo ſpiritualem quoque verecundiam amittit. Quarto, quòd impetu quodam ad omnia fertur, quare animi tranquillitatem perdit. Quinto, quòd in virtutibus reuera tamen non ſuis nimium extollitur, ideo vera humilitate fraudatur. Sexto, quòd pronior eſt ad alios diiudicandos, quare fraternam in ſe charitatem iugulat. Septimo, quòd tranſitoria iſta nimium amat, ideo diuinus amor ei ſubtrahitur. Octauo, quòd ſupinus niminm eſt in orationibus, ideo interno quoque affectu priuatur. Nono, quòd deſidior eſt ad ea peragẽda, quibus

bus vitia sua edomare posset, quare sit, vt gratiam quoque Dei amittat. Decimo, quòd externis operibus nimium est addictus, quare fit vt ipse sibi perfecte non innotescat, & diuina insuper dulcedine destituatur. Vndecimo, quòd nimium philautus est, ideo ad germanam naturę mortificationem nunquam perueniet. Duodecimo, quòd in defectibus suis extirpandis negligentior sit, ideo puritatis animi iacturam facit non modicam.

Decem puncta perfectionis.
Cap. XXXIIII.

MVlta sane præclara diuersis continentur libellis, atqui ex decem hisce punctis, in decem manuum digitis locandis, totius

toni seges excrescit. Primo, vigilanti sedulitate ante diuinã præsentiam semper consistens, solus apud te manebis ac internus. Secundo, assidue perpendes omnia verba, operaque tua, & ea ad Dei honorem diriges. Tertio, quæcunque supra te, vel contra te venerint, iis vicissim cum vera misericordia, & patienti mãsuetudine, obuiare studebis. Quarto, proprios defectus, non alinos inspicies & agnosces, cum vera humilitate. Quinto, non solum corpore, sed etiam mente, & amore ab vniuersis rebus temporalibus te segregabis. Sexto, Deo semper adhærebis cum æstuanti desiderio, & amorosa coniunctione. Septimo, Christi inculpatam vitam,

tam, amariſſimam paſſionē, placidiſſimos mores frequens habebis ob oculos, vt ea pro tua virili imiteris. Octauo, voluntatem tuam ſemper abnegatam, cum amabiliſsima Domini tui voluntate vnies, in triſtibus, in lætis, in dulcibus, & amaris, in habendis & carendis, in vita pariter, & in morte. Nono, omnes ſolicitudines omnia negotia tua Deo cōmittendo, de manu Domini nude omnia accipies. Decimo, in omnibus, & pro omnibus tam minuſculis, quā maiuſculis Deo gratias ages, & laudabis.

De ſex ſedulitatibus, ſeu diligentiis.

CHA. XXXV.

VT autem homo in vita ſpirituali proficiat, ac perſeueret, ſex diligentias facere debet. Primo, cor ſuum frequens ad Deum eleuet, eiuſque gratiam, & patrocinium feruenter ſemper imploret, quoniam à ſeipſo plane poteſt nihil. Secundo, ſicubi forte deliquerit, protinus cum magna diligentia ad mentem rediẽs per veram pœnitentiam, & confeſſionem ad Deum ſtudioſe iterum ſe conuertat, cum firmo propoſito omnia peccata, omneſque peccatorum occaſiones euitãdi. Tertio, rei Diuinæ audiẽdæ quotidie operam det, idque ex mera gratiarũ actione: quotidie enim renouatur nobis amor ille, quo ſuauiſſimus Dominus ſeipſum nobis

nobis reliquit in terris. Quarto, sæpius maxime autē festis diebus se ad sumptionē Sacramenti Eucharistiæ præparet. Quod etsi sēper non accipiat, aut si alioqui parū ad hoc sit dispositus, nihilo sicius tamen ad hoc se præparabit, quā si vere illud esset accepturus: vt inexhaustæ illi Seruatoris dilectioni aliquatenus saltem occurrat, faciens quod in se est. Quinto, magna diligentia, magnoque affectu ad verbum Dei audiendum, legendumue (sicut ad verum animæ cibum) properet, quod auditum vel lectum, studiose reuoluens, ita apud sese aliquantisper maneat, perinde ac si Christi corpus vere manducasset, verbum Dei intra

ſe operari ſinens. Verum enimuero errores iſtos neotericos, qui ſub verbi Dei prætextu nũc paſſim inualeſcunt, idque contra fidem, & inſtituta Eccleſię Catholicæ, quæ ſponſa Chriſti eſt, & baſis veritatis; maiori ſtudio cauebit, quam ipſum cacodæmonem, ſi modo ſalutis ſuæ curam aliquam habeat. Non eſt enim niſi vna Eccleſia Catholica, vna fides, per vniuerſas mundi nationes diſperſa, ab exordio mundi ad finem vſque duratura, in cuius vnitate ſeruandi ſumus omnes.

Sexto, omnes ſocietates, & familiaritates omnium hominum, quantumuis etiam ſancti, aut religioſi ſint, qui ei alicubi occaſio eſſe poſſunt boni alicuius omittendi,

tendi, aut sceleris cuiuspiam admittendi, studiose deuitet.

Finis Speculi.

INDEX CAPITVM.

20 De

FINIS.

DVACI,
EX TYPOGRAPHIA
LAVRENTII KELLAMI.
M. DC. VI.

Sumptibus Henrici Vſſelinx,
bibliop. iurat.